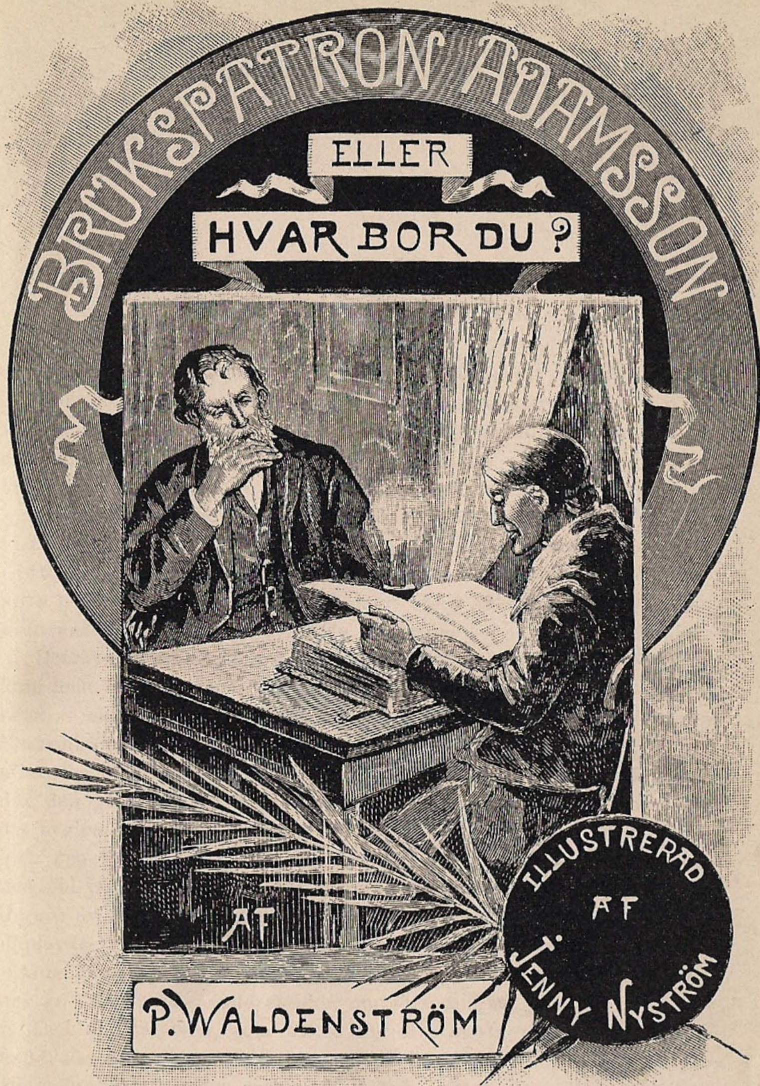
BRUKSPATRON ADAMSSON

AV

P. Waldenström

SJUNDE UPPLAGAN.

STOCKHOLM
SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS FÖRLAG.

STOCKHOLM 1916
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

Företal till femte upplagan.

Det var år 1862 på sommaren. Jag gjorde ett besök i Sundsvall för att hälsa på vänner samt predika för badgästerna där. Texten var en dag Ps. 86. Medan jag beredde mig på mitt föredrag, kom den tanken över mig: »Denna psalm är såsom ett rum för de förlorade». Det var som en röst från Gud; och mitt hjärta gladdes.

Med dessa ord började min predikan. »Men», tillade jag, »innan vi träda in i rummet för de förlorade, vilja vi se, huru det står till i ett hus näst bredvid.» Och så skildrades en man, som gjort konkurs och med hela sin familj befann sig i yttersta nöd, tills han fann en tilflykt i rummet för de förlorade.

Detta var upprinnelsen till »Brukspatron Adamsson». När jag kom hem från Sundsvall — jag bodde då i en prästgård nära Hernösand — skulle jag skriva upp liknelsen och sända den till tidningen Stadsmissionären. Under skrivandet växte den oupphörligt. Först efter tre dagar vart den färdig. Så inflöt den i Stadsmissionären, där den gick igenom flere nummer. På våren 1863 blev fråga om att utgiva den såsom en särskild skrift. Detta skedde. Dock undergick den först en betydlig omarbetning och utvidgning, som gjorde den vid pass tre gånger vidlyftigare, än den från början var. Den utgavs av Stockholms Stadsmission till förmån för dess barnhem och upplevde tre upplagor utan att undergå någon förändring. År 1874 utkom den i en fjärde upplaga med några förändringar, som vållades av den då pågående striden om försoningen.

Den uppståndelse, som boken vid sitt första utgivande förorsakade, var icke liten. Många voro glada åt den. Men starka voro även de krafter, som grepo till svärd. Dock var striden varken långvarig eller häftig.

Nu kommer »Brukspatron» ut för femte gången. Han är icke obetydligt bearbetad och utvidgad, men intager fortfarande samma fria evangeliska ståndpunkt som från början. Han predikar nåd för

de förlorade efter Pauli regel: Där synden överflödade, där överflödade nåden ändå mycket mer. Denna predikan behöves ock. Hon synes tyvärr på många håll vara allt för mycket trängd i bakgrunden.

Må nu Gud välsigna den lilla boken till undervisning och uppbyggelse för själar. Må hon få bli ett medel att draga upp många ur misströstans dy samt varna andra för lösaktighet, världslighet och egenrättfärdighet, på det Gud och Lammet må få äran genom henne.

Gevle 17 oktober 1891.

P. W.

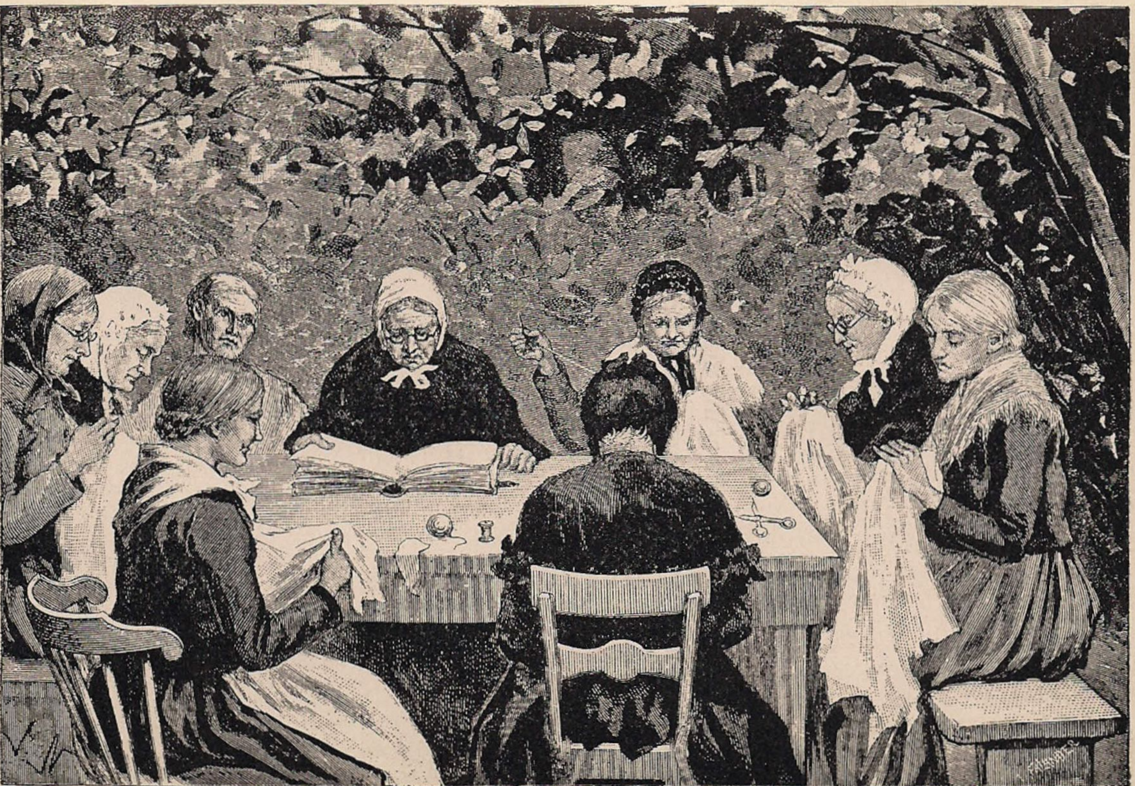
Företal till sjätte upplagan.

Det var år 1891 ovanstående företal skrevs. Boken har nu i många år varit utgången ur bokhandeln. Men den har ej sällan varit efterfrågad. Därför utkommer den här ännu en gång. Den skildrar en man, som heter Adamsson. Han bor i staden Världen. Efter att ha blivit ruinerad flyttar han till staden Evangelium, där han får ett nytt namn, Abrahamsson. Efter en tid tröttnar han där och reser till staden Lösaktighet och låter kalla sig Adamsson. Han kommer åter till Evangelium men flyttar snart till staden Egenrättfärdighet, där han antager namnet Agarsson. Emellertid blir han olycklig och kommer åter till Evangelium, varest han stannar kvar, tills han får flytta hem till Justus Allsvåldig i staden Helighet.

Jag vet, att många genom denna bok blivit upphjälpta ur »misströstans dy», då de varit färdiga att förtvivla. Därför sänder jag åter ut henne med den önskan till Gud, att hon ännu må bli många till hjälp. Det give Gud.

Stockholm i aug. 1907.

P. W.

Mor Höftlams syförening (se sid. 22).

Den som håller sig till gärningar, honom tillräknas lönen icke efter nåd, utan efter skyldighet. Men den som icke håller sig till gärningar, utan tror på den som gör den ogudaktige rättfärdig, honom tillräknas hans tro till rättfärdighet.

Rom. 4: 4, 5.

FÖRSTA KAPITLET.

Adamssons gods, familj, verksamhet.

I närheten av en stor stad, vid namn *Världen,* låg ett vidsträckt och väl ansett gods eller lantställe, vilket för sin utomordentliga skönhet var allmänt känt av dem, som bodde i trakten däromkring, ja, till och med på flere mils avstånd. Godset hette *Arbetsamhet* och hörde egentligen till staden samt lydde under dess styrelse, ehuru det låg utanför densamma. Det ansågs av alla såsom en mycket inbringande och vinstgivande egendom. Ty förutom att det hade vidsträckta jordägor med allt, vad därtill hörde, såsom ladugård m. m. d., så ökades dess inkomster betydligt därav, att där låg ett stort järnbruk, som förskaffade ägaren många fördelar och en ansenlig vinst. Det var dessutom rikt på byggnader, planteringar och annat sådant, som plägar så mycket bidraga till att förhöja naturens skönhet. Vid järnbruket tillverkades *goda gärningar* av många slag. Somliga elaka människor påstodo, att brukets fabrikat var av dåligt material. Men alla voro ense därom, att de alltid hade ett

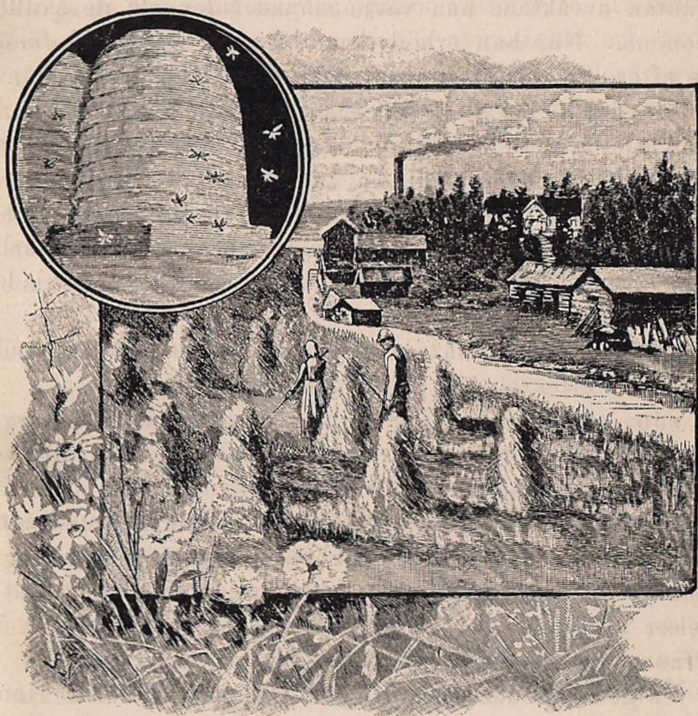
vackert utseende, som genast föll i ögonen. Vanligen försågos de också med prydliga etiketter.

Ungefär mitt igenom godsets ägor flöt en vacker å, benämnd *Självfromhet,* som dels försåg dess invånare och boskap med vatten, dels vattnade dess stora sädesfält, vilka också gåvo en ovanlig avkastning. Viktigast var dock denna å för järnbruket. Ty å ena sidan drevos brukets hjul av dess vatten, som på ett ställe genom uppdämning bildade ett vattenfall, och å andra sidan fördes på densamma alla såväl jordens som brukets alster ned till staden och kringliggande trakter. Den rann upp på ett berg, som hette *Själviskhet,* samt flöt även genom de bättre kvarteren i staden Världen. Utefter densamma voro på Arbetsamhets ägor anlagda små lustparker, som förskaffade människorna en angenäm vila och vederkvickelse. Där voro ock anbrakta präktiga badplatser, som flitigt besöktes. Man ansåg åns vatten särdeles uppfriskande och hälsosamt. Det var på ytan mycket klart, men hade oren och grumlig botten. Detta gjorde dock ingenting, ty på badställena hade man lagt hyvlade bräder över gyttjan, så att de badande aldrig kände botten.

Vänner av den bättre klassen plägade ofta komma tillsammans i de små parkerna för att språka med varandra om sina göromål, arbeten och andra viktiga angelägenheter, därvid allt gick ordentligt och anständigt till.

På detta gods bodde en gång en rik och välmående brukspatron vid namn *Adamsson.* Hans hus var i många avseenden märkvärdigt, och folket i trakten däromkring visste att berätta många goda saker om detta herrskap. Adamsson själv var en reslig man med mycken bildning — han var nämligen filosofie doktor — städad och anständig, rak i sin hållning och avmätt i alla sina vändningar samt ägde en synnerlig förmåga att dels genom

sitt snille, dels genom sitt sätt att vara, sin gästfrihet och redliga karaktär ingiva sina medmänniskor aktning och förtroende. Därtill var han ordförande i en missionsförening, som han själv hade bildat av nit för Guds namns

Godset Arbetsamhet (se sid. 9).

ära och Guds ords utbredande bland hedningarna. Bland alla denna förenings medlemmar var han den ivrigaste och den frikostigaste, och stora summor gingo in till ett större missionssällskap från honom regelmässigt varje månad. Också ansågs och prisades han både enskilt och

offentligt såsom missionens kraftigaste befordrare. Själv prenumererade han alltid på många missionstidningar samt spridde sådana även bland sitt folk och sina vänner. Ivrig var han ock i deras läsning. Med en orolig väntan avvaktade han varje månad tiden, då de skulle komma. När han erhöll dem, plägade han alltid *först* se efter, om där stod något nämnt om honom eller hans sista gåva. I vad avsikt eller av vad bevekelsegrund han gjorde detta, förklarade han själv en gång för sin hustru. Hon hade nämligen under hans tillfälliga bortovaro mottagit posten och en därmed följande missionstidning. Vid hemkomsten fann han henne läsande däri. Han begärde få låna tidningen en stund. Strax började han bläddra däri.

»Varför gör du så?» frågade hans hustru, »eller vad söker du efter?»

»Jo», svarade han, »jag vill se efter, om den lilla skärv, som jag för fjorton dagar sedan hade den nåden att insända, riktigt kommit sällskapet tillhanda.»

Hustrun sade ingenting, men i sitt hjärta beundrade hon sin man för den ödmjukhet, som yttrade sig i sådana ord. Om denna ödmjukhet kunde väl flere berättelser anföras. Den omtalades mycket på godset och i grannskapet.

På godset bodde en fattig fru vid namn *Beröm*. Hon stod mycket väl hos Adamssons. Den vänlighet, som de visade mot henne, var riktigt märkvärdig. En afton bland andra kom hon till honom. Han hade just läst den nykomna missionstidningen. Hon var en av dem, som fick tidningen till skänks av patron. När hon nu kom in, frågade hon:

»Har patron sett, vad som står i missionstidningen om honom i dag?»

Han log så vänligt och milt, och höjande sin blick emot himlen, svarade han:

»Åh, kära fru, därom skola vi icke tala utan hellre bedja Gud, att det lilla, som jag får nåd att göra, måtte bringa de arma hedningarna någon välsignelse. Ty tänk, dessa olyckliga människor leva i okunnighet och grov ogudaktighet, så att det väl vore värt, att vi gjorde mer för dem, än vi göra.» Härvid stod en tår i hans klara, mot himmelen vända ögon.

»Men», svarade fru Beröm, djupt rörd av patronens ömhet och ödmjukhet, »men patron är ändå värd stora lovord, ty det finnes väl knappt någon, som arbetar för dem så mycket som patron.»

»Ja, men vi *få* icke tillägna oss själva äran, ty om vi uppblåsas, så synda vi.»

»Ja, ja, patron kan nog hava rätt däri, men nog är patron märkelig ändå.»

Därvid skulle fru Beröm avlägsna sig, och Adamsson bad henne *snart vara välkommen tillbaka;* »ty», tillade han, »jag tycker så mycket om eder uppriktighet, att jag gärna vill höra av eder litet emellanåt.»

Och så skildes de. När Adamsson kom in till sin hustru, sade han:

»Det är märkvärdigt, vilka trevliga och behagliga människor det kan finnas. Fru Beröm har varit här. Hon är litet överdriven förstås, men hon menar det så innerligt väl. Hon gör alltid ett mycket gott intryck på mig, och jag mår så väl i mitt inre, när hon har varit hos mig.»

»Ja, hon är ovanlig», svarade frun.

Såväl Adamssons exempel *(ty var och en önskade vara lika goda som han)* som ock de lovord, han erhöll, uppmuntrade många andra till samma vackra verksam-

het, så att en av hans närmare bekanta, vid namn *Beundrare,* ofta plägade om honom yttra:

»Bland alla de män, som jag känner, vet jag ingen, som med sådant nit och sådan självuppoffring verkat för Guds rike. Och», plägade han tillägga, »det är märkvärdigt att se den outtröttlighet och det tålamod, varmed han lider de bittraste försmädelser * av världens barn för sitt arbete, samt det stora andliga ljus, varmed han är begåvad, och varigenom han mången gång avslöjat falska profeter och från orten tillbakavisat främmande läror.» Herr Beundrare var fader till fru Beröm. Hans valspråk var: »Man skall tänka och tala gott om nästan och tyda allt till det bästa.»

På sitt bruk höll Adamsson ock av omtanke för sina *underhavandes* andliga väl en särskild predikant, vid namn *Legoherde,* som varje afton och morgon förrättade bön i ett av brukspatronen själv uppfört kapell samt predikade där varje söndag för en stor skara åhörare. Det var nämligen patronens befallning, att ingen fick arbeta vid bruket på söndagen, huru bråttom det än måtte vara. Därför hade alla god tid att gå i kyrkan. Också voro arbetarne mycket kyrksamma. Huru detta kom sig, torde bäst upplysas av följande händelse.

En söndag kom mor *Andäktig* hem från kyrkan med jublande uppsyn och glädjestrålande ögon. Hennes man, som den dagen av sjukdom varit förhindrad att besöka gudstjänsten, frågade henne efter orsaken till hennes stora glädje.

»Jo», svarade hustrun, »du kan aldrig tro, vilken härlig predikan pastorn har hållit i dag!»

»Vad talade han då om?»

---

* Uppb. 2: 2, 3.

»Jo, han predikade om den eviga sabbatsron. Och så sade han, att om vi äro flitiga och ärliga och gudfruktiga, så skola vi få komma dit. Och det veta alla människor, att jag alltid har varit ärlig och gudfruktig och lika flitigt och ordentligt skött min gudstjänst som mina övriga sysslor. Och så sade han, att vi där uppe i Zion under lummiga palmer vid sorlande salighetsbäckar skulle få luta ned våra trötta huvuden och i evighet njuta frukten av vårt arbete i en salig vila och frid. Just så sade han, jag minns det ord för ord. Och så läste han en vers, där det stod: 'och när jag levat, som jag bort, du för mig öppnar himlens port'. Och så det ena med det andra. Det var så härligt, att pastorn själv började gråta, och så gräto vi alla med.»

Ungefär så skildrade mor Andäktig med iver och liv den hörda predikan för sin sjuke man. Då denne torkat sina ögon, svarade han suckande: »Ja, det är icke underligt, att vi äro så ivriga att gå i kyrkan, då man där får höra så kosteliga ting. O, måtte jag bliva frisk till nästa söndag!»

Denne Legoherde fick sedan ett stort pastorat i staden Världen. När han installerats, höll han ett storartat kalas. Där flödade vin och starka drycker. Biskopen höjde sitt glas flere gånger för den nye pastorn, för världskyrkan, för kyrkorådet o. s. v. Adamsson höll också tal. När man skildes åt, voro alla tämligen upprymda. En medlem av kyrkorådet sade till biskopen:

»Förmiddagen i kyrkan var högtidlig, middagen var god, och aftonen har varit glad.»

Däri gav biskopen honom rätt.

Med en aldrig tröttnande iver vårdade sig Adamsson om de sjuka och fattiga. Aldrig var någon så nitisk att besöka armodets och eländets hyddor som han. Varhelst

han kom, var han alltid välkommen samt hälsades med jubel och glädjestrålande ögon av gammal och ung. Därför yttrade ock hans förtrolige vän *Beundrare* en gång på skämt om honom:

»Jag tror, det var ett misstag, att Adamsson kom hit till jorden, ty han tyckes vara skapad för en högre värld.»

Detta omdöme delades ock av alla, som närmare kände honom. Endast *en* person visste man av, som aldrig kunde deltaga i detta lov utan skakade på huvudet eller yttrade misstankar, när hon hörde det. Ofta plägade hon säga honom rent ut:

»Det står icke väl till med patron.»

När någon frågade henne, vad hon tänkte om den »märkvärdige» mannen, teg hon merendels, men när hon någon gång svarade, sade hon helt kort med en djup suck:

»Stackars man, det går honom aldrig väl.»

Att sådana ord av en 50-årig skröplig gumma (hon var nämligen änka efter en torpare) skulle vara en nagel i ögat på var och en och väcka mycken förargelse, var klart. Man tyckte helt klokt:

»Vad förstår hon sig på slika ting? Skola hennes ord gälla mer, tror hon, än alla de lovord, Adamsson fått av utmärkta män både enskilt och offentligt? Eller är det ej en gammal regel: 'Av deras frukt skolen I känna dem'?»

Sådana och dylika utlåtelser gällde i synnerhet ett »oförskämt tillmäle», såsom man uttryckte sig, vilket hon fällt till Adamsson, då hon en gång sagt honom, att han var *falsk i anden*. Saken hade nämligen fallit sig på följande sätt:

Fru Beröm prisade Adamsson för hans stora iver.

»Man måste verka, medan dagen är», svarade patron.

Gumman, som hörde dessa ord, sade med saktmodig och stilla röst:

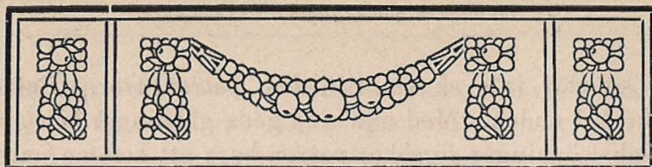
»Det står inte så väl till, som patron tror. Patron är falsk i anden. Med alla sina goda gärningar och gudaktighetsövningar försöker patron bara att komma undan *den sorgliga upptäckten, att det inte är rätt beställt med patron.*»

Ingen må förundra sig däröver, att sådant var hårt att bära. Inom kort visste alla, att gumman hade sagt det. Därför kunde man aldrig rätt försona sig med henne. Man skänkte henne sitt förakt, vilket man kallade medlidande. Men henne kallade man vanligen »stackars torpare-gumman». Hennes rätta namn var mor *Enfaldig.*

Adamssons anseende växte mer och mer. Naturligtvis var han ledamot i det ovan omtalade missionssällskapet. Och som han hade en mer framstående ställning i samhället, så trycktes hans namn i förteckningen på medlemmarna med större stilar än de andras. Snart vart han ock ordförande i styrelsen. Märkvärdig var han i denna tjänst såsom i allt annat. Med ett ord kan man säga om honom, att han i allting tillhörde andra. Med sina egna räkenskaper och affärer befattade han sig aldrig själv, utan de sköttes på kontoret av en mycket tystlåten kassaförvaltare och räkenskapsförare vid namn *Samvete,* som förut hade varit rådman och magistratssekreterare i Världen men blivit avsatt från detta ämbete för den oros skull, som han ofta tillställt och förorsakat.

Sådan var patron Adamsson, och mycket mer vore att säga om honom, men vad redan är sagt, är det viktigaste och mest utmärkande.

ANDRA KAPITLET.

Adamssons familj.

Var brukspatron Adamsson själv märkvärdig, så var hans familj det icke mindre. Hans hustru, som i sig själv var en fröken *Evasdotter*, var en älsklig kvinna, allmänt beundrad och omtyckt för sina stora förtjänster. En mor för alla värnlösa och ett stöd för de övergivna, levde hon, liksom hennes man, nästan uteslutande för andra, eller åtminstone såg det så ut. Att hon på detta sätt skulle bliva älskad av alla, var naturligt, och de fattiga kallade henne därför vanligen: »*nådig* patronessa» eller »hennes nåd». I likhet med sin man var hon mycket from och gudelig och flitig att göra böner. Då hon en gång för en fattig sjuk mor *Lättrörlig* hade läst litet Guds ord och gjort en bön, frågade gumman henne förundrad och med tårar i ögonen:

»Kära, nådig patronessan, i vilken bönebok står den där härliga bönen?»

»I ingen» — blev svaret.

»Åh, kan det vara möjligt? Varifrån har nådig patronessan fått den då?»

»Jo, kära gumman, den har jag tagit ur min egen ande.»

»Plär då nådig patronessan aldrig bruka bönebok?»

»Nej, ty jag tycker, att det tar bättre att bedja med egna ord.»

Härvid strömmade tårarna ur mor Lättrörligs ögon, så att patronessan själv blev djupt rörd och kände en helig andakt. Men sedan gumman torkat sina ögon, sade hon:

»Ja, kära, nådig patronessan — ack, den som kunde bedja så vackert!»

»Åh, kära mor, du får väl vara nöjd med mindre, det är icke alla, som kunna det.»

»Nä' nä', det är så det: det är inte alla, som kunna vara nöjda med mindre.»

»Nej, kära mor, jag mente inte så, jag; jag mente: det är inte alla, som kunna bedja så, som jag», svarade patronessan hastigt, medan en flyktig rodnad, som for över kinden, visade, att gummans missförstånd vidrört en ömtålig punkt.

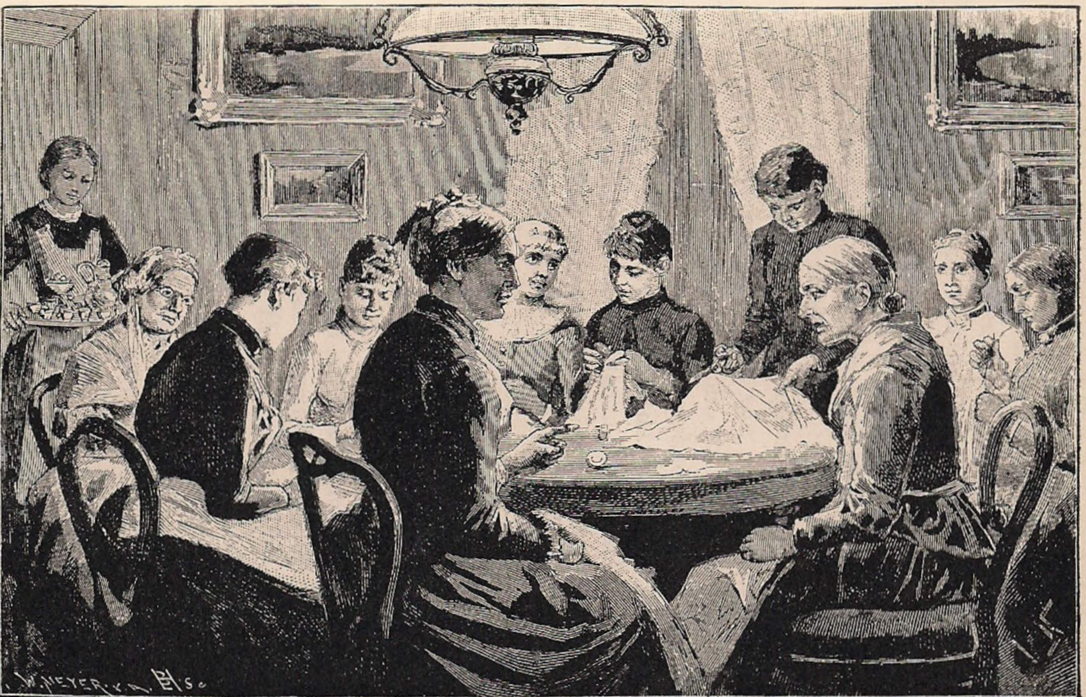
»Men hör, nådig patronessan», fortfor gumman, »de säga, att mor Enfaldig ej heller plägar bruka bönebok.»

»Ja, hon är uppblåst och tror sig kunna, vad hon icke kan.»

»Jo, jo, jag kunde just tro det, jag också.»

Vad som mycket bidrog att göra Adamsson och hans fru märkvärdig, var att folket prisade såsom märkvärdigt hos dem, vad som ansågs helt naturligt hos andra. Om godsets rättare hälsade hövligt och vänligt på en torpare, eller hans hustru sade några hjärtliga ord till torparens barn, så fäste sig ingen därvid. Det var, som skulle det så vara. Men om patron hälsade och såg vänlig ut, eller om patronessan neg och nickade åt en tor-

parehustru eller gav hennes barn en skorpa, då var det så märkvärdigt, att man ej nog kunde tala därom. Det var alldeles, som om ingen hade väntat lika mycket av patronen och hans fru som av rättaren och hans hustru. Fru Adamsson var en stilla och fridsam kvinna. Med utmärkt skicklighet skötte och förestod hon sitt hus. Mild och saktmodig mot sina tjänare, öm mot sina älskade barn och med en innerlig kärlek fästad vid sin man, var hon en bland de kanske få kvinnor, mödrar eller husmödrar, som veta att sprida frid och trevnad omkring sig. Bland hennes arbeten för sina medmänniskors väl må, förutom hennes givmildhet och frikostighet, särskilt nämnas en framför allt annat anmärkningsvärd syförening för hednamissionen, som hon hade bildat, och i vilken *hon själv* var själen. Till deltagande i denna hade hon inbjudit, förutom sin goda vän och granne fru Beundrare, som ej bodde långt därifrån på den vackra egendomen *Självverksamhet,* även många förnäma fruar och fröknar från staden Världen. Det var nämligen alltid ett ordspråk hos henne: »Ju flere händer, desto mer penningar, och ju mer penningar, desto större välsignelse». Sålunda hade hon rätt många arbetskrafter att förfoga över, ty de värda fruarna från staden kunde icke neka, att det ju var »vackert» och i sin ordning, att man arbetade och gjorde något för sin nödlidande nästas väl, blott man därvid icke gick till sådan överdrift, att man förglömde sitt eget bästa. Framför allt borde man vakta sig, mente de, för att synas egenrättfärdig. Och ehuru de ansågo, att fru Adamsson var något smittad av den surdegen att vilja vara litet förmer än andra, så deltogo de likväl i hennes syförening. Synnerlig uppmärksamhet väckte det, att fru Adamsson höll alla materialier till arbetet, vilket kostade henne ganska mycket.

Fru Adamssons syförening (se sid. 20).

Men det var nödvändigt för henne; ty om var och en hade varit nödsakad att hålla materialier själv, så hade icke många brytt sig om föreningen. Nu åter hade hon alltid ganska många arbetarinnor. Att de värda fruarna vanligen infunno sig så ordentligt vid varje sammanträde, berodde även till stor del därpå, att de alltid visste, att fru Adamsson skulle bjuda dem på en kopp kaffe eller te samt en trevlig supé.

Sålunda fortgingo föreningens sammanträden regelmässigt varje månad. Man var, med undantag av mor Enfaldig, allmänt ense därom, att den var ett mönster för alla andra och den, som verkade med största välsignelse. När mor Enfaldig hörde sådant tal, förhöll hon sig merendels tyst och sluten. Detta väckte allas stora missnöje. Vad som dock mest retade dem, var ett samtal, som mor Enfaldig hade haft med herr Beundrares hustru.

»Nå, mor Enfaldig», frågade fru Beundrare, »vilken syförening tycker du bäst om?»

»Jag tycker bäst om mor *Höftlams* lilla förening», svarade gumman.

»Åh, hur kan du vara så dum, stackars gumma? De erlägga vid sina veckosammanträden blott ett öre var. Därtill äro de ju så få, som arbeta där. Av det, som förtjänas på deras *grova* arbete, måste största delen läggas ut för inköp av materialier, emedan de ju äro så fattiga. Och jag tror knappt, att de till missionen kunna erlägga 10 kronor på ett halvt år. Vi åter i fru Adamssons förening betala 50 eller 25 öre i månaden, allt efter råd och lägenhet. Därtill äro vi flere, och fru Adamsson håller alla materialier, så att vi varje månad kunna avlägga mer än 50 kronor. Dessutom använda ju de andra, då de komma ihop, snart sagt större delen av tiden

till att läsa och bedja. Vi äro flitiga i arbetet och söka vår uppbyggelse vid andra tillfällen, så att kapellpredikanten vid våra sammanträden gör blott en *kort* bön före och efter.»

Därmed avlägsnade sig fru Beundrare, men mor Enfaldig tänkte i sitt hjärta: »Stackars människor! Ack, att någon för dem läste om änkans skärv!»

Fru Adamsson hade även inrättat ett hem för värnlösa barn och ett annat för fattiga ålderstigna änkor. Det förra förestods av en mycket omtyckt änkefru *Barnkär,* det andra stod under fru Adamssons egen ledning. Och det var verkligen rörande att se fru Adamsson inträda, vare sig på det ena eller andra stället. Kom hon till de gamla, så strålade allas ögon av fröjd; inträdde hon till de små, så voro alla fötter i rörelse, alla hoppade omkring henne, alla ville hålla henne i klädningen, alla ville tala med henne o. s. v. Vad mor Enfaldig sade, brydde man sig icke om, utan, som sagt är, »den stackars torpare-gumman» skänkte man sitt förakt. Herr och fru Adamsson voro komna i ropet för kristligt nit och andligt ljus, varigenom de kunde lära och mästra alla andra, och då var det ej möjligt, att deras anseende skulle nedsättas av en fattig gumma, som var man ansåg litet förvillad och förmäten, *eftersom hon satte sig upp för att mästra personer, vilka hade vida mer förstånd, insikt, gåvor och erfarenhet än hon.* För övrigt sade mor Enfaldig icke mycket. Hon var ganska tystlåten av sig, så att man ofta ej fick rätt reda på henne. Men när hon yttrade något, så hörde alla på, även om de blevo förargade och tyckte, att det var dumt, vad hon sade. När någon blev berömd eller tadlad av *henne,* så tog det mer i honom, än när det skedde av andra. Och när hon berömde någon, så tyckte han alltid, att

gumman hade ganska gott omdöme. Hennes egentliga vänner, med vilka hon meddelade sig, och vilka förstodo henne, voro mor *Höftlam* och hennes två systrar, mor *Förlorad* och mor *Utfattig*.

Patronen och hans fru levde ett lyckligt liv i många år. De voro ett hjärta och en själ; i deras hus tycktes det vara så fridsamt och trevligt, att var man väl kunde trivas där. »De hade det så bra och voro så älskliga människor», var den allmänna tonen om detta hus. I sitt äktenskap hade de flera barn, som de innerligen älskade, och som voro deras lust och glädje. Också tyckte folket mycket om dessa barn. Men i synnerhet voro två av dem framstående och beundrade. De voro gossar. Den ene hette *Godhjärtad* och den andre *Självbelåten*. Den förre var stor till växten med ovanligt vackert ansikte och välbildad kropp samt mycket frodig. Han var allas älskling, och var man önskade, att han måtte få leva länge. Men mor Enfaldig, som något litet förstod sig på medicin, såg, att gossen var angripen av lungsot och dålig mage samt en dold spetälska. Självbelåten var liten och oansenlig, men ovanligt frisk och stark. Så fick han ock en underlig uppfostran, helt olik den andres. Han föddes i hemlighet, och ingen fick veta hans rätta namn. Endast kassaförvaltare Samvete och mor Enfaldig hade reda på, vad han hette. Men de omtalade det för ingen. Ja, mor Enfaldig sade ej en gång till mor Höftlam, så goda vänner de än voro, ett ont ord om patrons, »ty», tänkte hon, »i sådant tal är ingen själaföda, och när det ej är nödvändigt, så kan man väl bättre använda tiden, när man kommer tillsammans.»

Den lille gossen var sin bror följaktig överallt; aldrig såg man tvenne bröder varandra så tillgivna som dessa, aldrig voro de skilda åt, aldrig voro de i strid. Var-

helst Godhjärtad gick, dit gick ock Självbelåten, men var nästan alltid sluten och en tyst åhörare av, vad hans bror sade. Hans fader hade nämligen strängeligen förbjudit honom att yttra sig. Han bara nickade med huvudet och sken i ansiktet och såg sig omkring på de närvarande, när hans bror sade eller gjorde något, som var bra, liksom ville han fråga: »Var det inte förträffligt?»

Men fick han icke i andras sällskap *yttra sig* eller *säga* något, så *såg* och *hörde* han så mycket bättre. Aldrig var någon så uppmärksam på andra människors åtbörder, miner eller ord som han. När han sedan kom hem till sin far, plägade han omtala allt, vad han förnummit, allt gott som folket hade yttrat om »sin gode och nådige patron». Hörde han händelsevis något ont klander, så förteg han vanligen sådant, emedan han ansåg detsamma vara i högsta grad orättvist och otillbörligt, vilket han ock kunde bevisa genom att anföra tusen goda gärningar och därjämte allt det pris, som hans fader erhöll av alla andra. Också ansåg han, att dessa ofördelaktiga omdömen till stor del berodde på avundsjuka eller bristande förmåga att uppfatta faderns *ädla* avsikter. Därför betraktade han honom, ofta under djupa suckar och med stora tårar i de klara ögonen, såsom en martyr för elaka människors missförstånd och bitterhet. Fadern hörde vanligen *gärna* på hans berättelser, men understundom hände det, att han bad honom tiga. Det var förgäves. Så t. ex. kommo de båda bröderna en gång hem från fru Beröm. Självbelåten började strax omtala, vad hon sagt.

»Den kära gumman tackade Gud, att det fanns en sådan man, en sådan ängel som pappa. Han vandrar då

riktigt, sade hon, efter Skriftens ord: Låten edert ljus lysa för människor, att de må se edra goda gärningar.»

När fadern hörde detta, sade han:

»Nej, det går för långt; tig med sådant där.»

»Ja men, kära pappa, varför skall jag tiga?» svarade sonen, »det är ju ändå *sant* allt, vad jag säger, och jag menar, att det kan lända pappa till stor uppmuntran.»

Häremot kunde Adamsson intet invända. Självbelåten fick fortsätta sin berättelse, och det gjorde gott i hans fader att höra därpå. Sådant hände icke sällan. Det kära barnet tycktes i hemmet bliva talträngdare genom varje befallning att tiga samt genom förbudet att i andra människors närvaro öppna sin mun.

Då nu emellertid folket icke visste, vad han hette, men likväl måste hava något namn på honom, så togo de ett sådant från hans yttre väsende. De hade nämligen märkt, att han var mycket stilla och tillbakadragen, så att han merendels kröp bakom sin brors rygg, då de voro ute. Dessutom hade man sett, att han stundom rodnade eller gömde ögonen i händerna, när någon berömde antingen honom eller hans bror. Man kallade honom därför allmänt »*nådig herr patrons lille Ödmjuk*», ett namn, som herr Beundrare hade hittat på.

Det var märkvärdigt att se, huru Godhjärtad älskade denne sin bror, ja, kanske mer än denne älskade honom tillbaka. Ty då icke Självbelåten fick vara med, så gick aldrig hans bror utom hus. Fadern försökte ofta att sända den senare ensam ut med något glädjebud eller någon gåva till någon fattig l. d., därvid strängeligen förbjudande Självbelåten att följa med. Men med alla ansträngningar var det dock omöjligt, ty Godhjärtad sade alltid:

»Får ej min bror gå med, så går icke heller jag.» Detta hände särskilt en gång, då han skulle sända honom för att skänka några medikamenter till en sjuk bruksarbetare. Därvid hade fadern rent av stängt in Självbelåten i ett ensamt rum. Men följden blev den, att han till slut måste sända jungfru *Ovillig* i Godhjärtads ställe. Hon var nämligen tjänarinna i hans hus och användes merendels för sändningar till sådana personer, av vilka patron visste, att han icke hade något annat än otack att vänta. De båda bröderna voro såsom ett. Och så förflöt tiden några år bortåt. Vi lämna dem därför och låta dem leva i frid en tid.

TREDJE KAPITLET.

Fångenskap.

I en stad, som hette *Helighet*, regerade vid samma tid en mäktig konung vid namn *Justus* Allsvåldig*. Om honom gingo i staden Världen många besynnerliga rykten i svang. Många ansågo honom för en omänskligt sträng man, varför de voro mycket rädda för honom. Andra åter voro av den tanken, att det var en godmodig herre, av vilken man icke hade något att frukta. Somliga undrade till och med, om han verkligen fanns till eller blott var en sagohjälte. Med ett ord: var man hade om honom sina egna tankar. Men ingen kände honom riktigt. Därför hände det icke sällan i Världen, att man fick höra personer, som drevo gyckel med hans namn och med dem, som »voro nog dåraktiga att tro alla de fabler, vilka berättades om honom av sådana personer, som en f. d. rådman Samvete och hans gelikar», under det åter andra icke visste, huru de nog skulle kunna prisa och upphöja honom för hans »godhet»

* *Justus* är ett latinskt namn, som betyder rättfärdig.

och »barmhärtighet» och »överseende med deras fel och svagheter». Där såg man somliga, som av fruktan för honom under ett mödosamt liv ansträngde alla sina krafter för att undgå hans vrede, medan andra glatt och med hurtigt mod arbetade för att ställa sig väl med honom i väntan att därför erhålla någon belöning.

Till herr Adamssons hus stod herr Justus även i vissa förhållanden. Adamsson hade nämligen stora skulder till honom. Dessa hade kassaförvaltaren Samvete noggrant antecknat på sin patrons debet-konto. Efter någon tid sände ock Justus Allsvåldig sin trotjänare *Moses* att utkräva hela beloppet. Herr Adamsson satt just hemma med sin fru, lugn och glad i hjärta, håg och sinne. Godhjärtad hade nämligen nyss kommit hem från några besök, och Självbelåten var just sysselsatt med att för sina föräldrar omtala alla de märkliga ting, som hans broder hade uträttat under denna dag. Med glädjetårar i ögonen välsignade fadern sin »dyrbaraste skatt» (såsom han vanligen kallade sin son Godhjärtad) samt prisade sig övermåttan lycklig att äga ett sådant barn, under det han tillika ödmjukt bekände, att han var en så stor nåd alldeles ovärdig.

I detsamma steg Moses in och avlämnade sin herres fordringsbrev. Förvånad häröver svarade Adamsson Moses, »att han ej trodde sig vara herr Justus något skyldig, om ej ett och annat smått, som han väl visste, att herr Justus icke var så noga med utan gärna efterskänkte. Han förstod därför icke, huru Moses kunde komma i hans namn med en fordran på 10,000 pund; han kunde varken erkänna en sådan skuld ej heller tro, att denna fordran kom från den *gode* och *rättvise* herr Justus, utan menade, att det var något bedrägeri eller misstag.»

Med detta besked reste Moses tillbaka. Vredgad sände

nu herr Justus honom åter med samma fordringsbrev samt därjämte en hotelse, att om han ej genast betalade, så skulle det förestå honom en snar utmätning och fängelse.

Det var en mörk och kulen höstafton. Adamsson kände sig orolig och otillfredsställd samt något illamående. Han hade under dagen, som vanligt, varit ute bland sitt folk. Därunder hade han träffat mor Enfaldig, med vilken han inlett ett samtal.

»Hur mår du?» frågade han.

»Jag mår nu som förr», blev hennes svar; »usel och eländig är jag på alla vis och orkar ingenting; men jag är ändå nöjd och glad, sedan den nådige herr Justus lät mig finna en tillflykt och boning i sin heliga stad *Evangelium*. Där har jag allt, vad jag behöver, för ingenting; och så fattig och gammal och orkeslös, som jag är, så är jag ej för god för att leva på nåd. Men hur mår patron?»

»Jo tack, mycket gott!»

Mor Enfaldig vände sig bort och torkade sina ögon med sitt förkläde.

»Varför är du ledsen?» frågade Adamsson förundrad.

»Åh, kära patron — men varför är patron ute i detta ruskväder?»

»Jo, ser du, man måste verka, medan dagen är; men säg mig då, varför du gråter och är så nedstämd?»

»Ack, jag älskar patron så mycket; och patron har alltid varit så god emot mig, att jag tycker, det gör mig ont om patron.»

»Ont om mig, kära gumman?! Varför så?»

»Därför att patron ej i tid begagnar sig av den stora nåden, som står patron till buds, att lämna sin egendom och flytta till Evangelium, helst som jag hört av kassa-

förvaltare Samvete, att patrons affärer ej lära stå på så god och redig fot.»

»Åh, var du lugn för mina affärer! Var och en står eller faller för sin egen herre; se du om dig själv. Mina affärer, hoppas jag, stå bra nog; och har jag skulder, så har jag också fordringar.»

Därmed skildes de åt. Adamsson gick vidare. I början var han något förundrad över gummans sällsamma beteende, ty han insåg nog, att hon älskade honom uppriktigt och ville honom väl. Men under det han vandrade, började han känna sig alltmer orolig över hennes ord.

»Mina affärer», sade han för sig själv, »mina affärer — huru? — skulle de vara så dåliga? — Hör på, Samvete», ropade han, då han i detsamma fick se sin kassaförvaltare *på avstånd,* »mina affärer *stå väl på god och redig fot?*»

Enligt sin vana sade Samvete ingenting; ty han plägade aldrig svara på sådana där *halva* frågor, som *mer uttryckte en önskan att få ett tillfredsställande än ett sant svar.* När därför hans patron ej rent och uppriktigt frågade honom, huru det *i själva verket* stod till, utan endast, om det ej stod *väl* till, så låtsade han om ingenting utan gick.

Detta föreföll Adamsson besynnerligt och ökade hans oro. För att bliva lugnad och få någon tröst, uppsökte han Legoherde. För honom omtalade han sitt bekymmer och sitt samtal med mor Enfaldig. Förundrad frågade denne, huru något sådant kunde oroa honom.

»Patron», sade han, »skulle lämna Arbetsamhet?! Och varför? För att flytta till Evangelium!? Och varför? För att slå sig på latsidan?! Nej, nej, kristendomen fordrar mer allvar, liv och verksamhet än så, och

man kan ej bliva annat än upptänd av nitälskan, när man tyvärr ej sällan ser, huru människor bliva bedragna och förförda av sådana skenheliga svekmunnar, som väl veta att bemantla sin tröghet, oduglighet och lättja med ett vackert tal om nåd. Nej, patron, tänk på den sköna versen: När jag levat, som jag bort, du för mig öppnar himlens port. För resten kan ju patron tala med biskopen. Han bor vid Fromgatan i staden Världen, och han måtte väl veta dessa saker bättre än en torpareänka.»

Efter en stund skildes de åt. Adamsson kände sig av Legoherdes ord något lugnad men ej helt tillfredsställd.

»Biskopen», tänkte han, »ja, biskopen! Säger icke Luther: om den onde tar påven, vem tar då dig?»

Han kände sig ruskig och påskyndade sina steg för att gå sig varm. Under vägen mötte han fru Beröm.

»Nå, har då inte patron åter varit ute och burit omkring välsignelse till och med i ett sådant väder!?» utropade hon.

Härav blev patron åter än mer orolig, ty han visste med sig, att han på denna vandring gjort nästan intet gott. Men i detsamma träffade han sin son Självbelåten. Han gjorde sin fader uppmärksam därpå, att man vid en god gärning icke bör så mycket se på själva den yttre handlingen som fast mer på den goda viljan och den ädla avsikten. Nu blev han åter till en del lugnad, dock icke fullt belåten. Mor Enfaldigs ord lågo tungt på hans hjärta. Medan han gick och grubblade på dem, träffade honom det missödet, att han snavade och föll omkull i en smutspöl, så att han blev våt och ådrog sig en förkylning.

Det var från denna bekymmersamma vandring han nyss var hemkommen och hade just *tagit fram sina bästa*

kläder för att byta om, då Moses för andra gången inträdde med sin herres så hårda och hotfulla fordringsbrev. Man kan då lätt föreställa sig herr Adamssons förskräckelse, när han läste detta brev, helst som hans kassaförvaltare Samvete just i detsamma kom in med debetkontot, som visade, att skulden verkligen var så stor.

»Varför har du aldrig sagt mig detta förr?» frågade den dödsbleke patronen sin kassaförvaltare.

»Det är herr patrons eget fel, ty patron har haft så mycket att göra med andras räkenskaper, att han aldrig haft lust att överse sina egna. Var gång jag velat visa patron dem, så har patron varit *förhindrad* dels av *missionsangelägenheter*, dels av *fattig-* och *sjukbesök*, dels av *bön*, dels av *Guds ords betraktande* och dylikt. Därför har jag på senare tiden ej ansett värt att låta herr patron veta något.»

Förskräckt och bävande över detta svar, skrev Adamsson genast till sin stränge fordringsägare en *ödmjuk* anhållan, att med kapitalet måtte få anstå, varemot han förklarade sig villig att årligen betala räntan. Hans brev lydde sålunda:

»Stränge och mäktige Herr Justus!

Av allt hjärta bekänner jag ödmjukt, att jag handlat oredligt mot dig och gjort mig skyldig till allt, vad du utkrävt. Men, Herr Justus, så gärna jag än ville hava allt detta ogjort, och så innerligt jag önskade att kunna betala min skuld, så är det dock omöjligt. Därför anropar jag dig, att du ville se nådigt till min ånger, min bön och mina tårar och låta det gamla anstå. Jag vill hädanefter bättra mig och skall bjuda till att betala den årliga räntan. Miskunda dig över din eländige men uppriktige tjänare

Adamsson.»

Till svar härpå erhöll han en förnyad hotelse om utmätning och häkte, därest han ej genast betalade hela beloppet. Vad var nu att göra? Jo, han försökte ännu en gång skriva samt i *största* ödmjukhet anhålla, att Herr Justus ville pruta något på kapitalet, så skulle han försöka betala.

»Vill du då alldeles», skrev han, »fördärva mig och förskjuta din tjänare? Ack, Herre, jag lovar inför dig att med trohet och flit genom din nåd arbeta och sträva att gottgöra, vad jag brutit och felat. Och vad jag icke kan betala eller hjälpa, beder jag dig, att du efter din barmhärtighet ville avpruta och efterskänka.»

Men till sin förskräckelse erhöll han ett ännu hårdare svar än förra gången. Nu stod ej annan utväg övrig, mente han, än betala. Han försökte dels genom arbete, dels genom lån anskaffa den erforderliga summan, men förgäves. Hans egendom såldes, och han kastades med hustru och barn i ett hårt fängelse, som hette *Sinai*. O, vilken jämmer! Här skulle de sitta, till dess allt var betalt. Och huru skulle denna betalning åstadkommas, då de ju sutto med händerna så fastkedjade, att de icke kunde göra något till att förtjäna någon smula? Men det var icke den enda sorgen. I fängelset dog Godhjärtad.

Den arme fadern, som satt med bundna händer och fötter, var förtvivlad. Hans lidande ökades ännu mer därav, att hans hustru i fängelset födde tvillingarna *Hatfull* och *Bitter* i den dödes ställe. Vid samma tid kom en sträng befallning från herr Justus, att han skulle betala sin skuld vid fara att annars bliva kastad i det eviga fängelset *Gehenna*. O, den arme mannen! Han bad, att man skulle lösa hans händer, men ingen gjorde det. Och nu såg han intet annat framför sig än det eviga fängelset.

»Ack», tänkte den arme fången, »om jag kunde få hit mor Enfaldig! Hon är en god vän till herr Justus, och jag är säker, att hon skulle kunna giva mig råd.»

»Skulle du då icke hellre», svarade hans hustru, »kalla hit pastor Legoherde. Han är nog en god hjälpare,

Adamssons i fängelset Sinai (se sid. 35).

och han känner herr Justus säkerligen bättre än mor Enfaldig.»

»Tala icke så», genmälte Adamsson gråtande. »Legoherde har bedragit mig länge nog. Han har predikat frid, där ingen frid var, och därigenom invaggat både mig och andra i den falska tron, att allt stod väl till. Ack, att

jag förr hade lyssnat till mor Enfaldig! Då vore jag ej nu i detta fängelse. Men kanske vet hon något råd även nu, om jag blott kunde få henne hit.»

»Ja», suckade hans hustru, »nog vore det bra; men vi hava förolämpat den gumman så mycket, att hon säkert ej vill se oss mer» — och så försjönko de åter i misströstan.

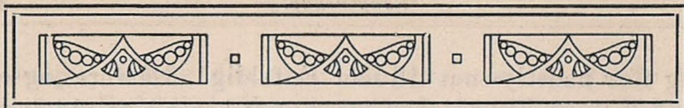
Stackars Adamsson! I sådan nöd hade han aldrig förr varit. Han hade väl läst och hört mycket talas om Sinai, men aldrig hade han kunnat föreställa sig, att det var så, som han nu erfor det. All den andliga kunskap, som han inhämtat ur böcker, var nu till ingen nytta. I fängelset träffade han många olyckskamrater, och alla voro de lika rådlösa som han själv. Rummen genljödo av veklagan. Alla dagar anlände nya fångar.

»Ack, huru skall det bli till sist?» sade han gång efter annan till sin hustru. »Ibland känner jag mig alldeles förkrossad, ibland så hård som dessa stenväggar. Hur skall det bli?»

»Ja, icke vet jag», svarade hustrun. »Här förgås vi.»

Och så stirrade de i förtvivlan mot det hårda, kalla golvet.

FJÄRDE KAPITLET.

Befrielse.

Emellertid hade mor Enfaldig genom andra fått underrättelse om sakens förlopp; hon hastade till dem och fann dem i denna förtvivlade belägenhet.

»Ack, hur står det till?» frågade hon.

»Jo, som du ser, högst beklagligt.»

»Nå, hur länge ämnen I bli här?»

»Ämnen?»

»Ja, just det, ty nog kunnen I slippa härifrån; så mycket känner jag herr Justus.»

»Nej, nej, kära gumma — huru skulle det gå till?» suckade herr Adamsson, under det att tårar av förtvivlan ymnigt strömmade nedför kinderna.

»Jo», genmälte gumman, »om nådig patron beder herr Justus, att han av fri nåd och barmhärtighet efterskänker hela skulden.»

»O, kalla mig icke mer för nådig patron! Jag är en arm, förlorad fånge, jag har brutit både mot herr Justus och dig. Min skuld kan han icke efterskänka. Jag bad honom en gång låta kapitalet anstå och ville betala

räntan, men det vägrade han med en förfärlig hotelse. Så bad jag honom pruta något, men då lät han kasta mig hit och sade, att jag skulle betala alltsammans. Och nu skulle jag komma och begära frihet från *hela* skulden — ack! vad skulle han säga därom? Nej, nej, säg mig, vad jag skall göra?»

»Hm, hm! jag menar patron är i sådant tillstånd nu, att det väl blir svårt att göra någonting.»

»Ja, men då måste jag ju evigt förbliva i fängelse!»

»O nej, gör, såsom jag sagt, så är patron fri för evigt.»

»Ack, du vet icke du, huru herr Justus hatar mig för mitt oredliga beteende mot honom.»

»Nej, han älskar patron.»

»Huru är det möjligt? Huru kan han älska mig?»

»Jo, därför att han älskar patron. Herr Justus är kärleken, och kärleken kan icke annat än älska. Därför har han ock sänt sin son *Immanuel* för att frälsa patron.»

»Älska mig? — mig? vad? Jag har aldrig, aldrig älskat honom.»

»Men därför måtte *han* väl få älska patron?!»

»Ja, ack om han gjorde det ändå! Dock vill jag göra, såsom du säger. Ack, om hans nåd nu vore så överflödande, som jag ofta till min förargelse hört dig påstå. Då kunde även jag hoppas frälsning.»

»Försök, försök», sade mor Enfaldig med en förnöjd min. »Det där vet jag precis allt från den stunden, då Immanuel lät mig skåda ned i sin faders hjärta.»

»Ja, du är förnöjd du», suckade Adamsson. »Du vet icke, huru jag har det. Visste du det, så skulle du gråta.»

Därmed avlägsnade sig mor Enfaldig men lovade att komma igen en annan dag.

Adamsson sände nu till herr Justus under mycken fruktan en man vid namn *Tvivel,* som erbjöd sig till denna tjänst. När mor Enfaldig kom igen, fann hon åter patronen i samma usla belägenhet.

»Nu är allt hopp ute», utropade han, »jag har gjort som du bad mig, men fått avslag igen.»

»Hur gjorde patron då?»

»Jo, jag sände Tvivel med den hälsningen till herr Justus — du känner väl Tvivel? Han är en mycket ödmjuk man. Det kan man se på honom. Han stapplar alltid på målet och darrar i benen. Alltid håller han sig vid dörren och stiger aldrig fram. Det var honom jag sände med den hälsningen, att *om* herr Justus ville efterskänka min skuld och göra mig fri, *så skulle jag* för evigt bliva hans ödmjukaste och lydigaste tjänare.»

»Ja, ja, då var det inte underligt, att patron fick avslag.»

»Och dock gjorde jag, som du bad mig!»

»Nej, det gjorde icke patron; jag bad aldrig patron föreslå något köp, ty herr Justus säljer icke sin nåd, varken för gamla förflutna tjänster eller för *löften* om framtida goda gärningar. Inte heller bad jag patron sända Tvivel. Han är en dålig budbärare. Och särskilt tycker herr Justus illa om honom. Han har påstått, att herr Justus ord icke är mycket att lita på; och ingenting misshagar herr Justus så mycket som detta skamliga förtal. Därför måste patron nu sända *Utfattig Tro,* mor Förlorads man, att bedja om ren nåd och barmhärtighet. Utfattig Tro får alltid, vad han begär. När han bultar på, så öppnas det genast.»

»Ack», suckade Adamsson, »Utfattig Tro — ja, är någon värd det tillnamnet utfattig, så är det väl den arme Tro. Jag har aldrig känt honom, men jag har

hört talas om honom mycket. Tror du, att jag kan skicka honom? Man har sagt, att han är en smula förmäten. Han lär taga herr Justus i hand och se honom rätt in i ögonen. Och det är väl för mycket? Men kanske folk bara ljuger på honom. Jag vill göra, som du säger.»

Trots allt elände kunde mor Enfaldig icke hålla sig för att le, när hon hörde dessa ord. I stället för att svara läste hon för Adamsson berättelsen om den förlorade sonen. När hon kom till de orden, att fadern varkunnade sig över honom, föll honom om halsen och kysste honom, då tryckte hon med pekfingret på varje ord och läste om versen fem gånger. I det samma vid femte läsningen tittade Utfattig Tro in, och en stråle av hopp flög genom Adamssons hjärta. När han fick veta, vad det var fråga om, var han genast färdig att stå till tjänst. Det var otaliga gånger han hade besökt herr Justus. Därför kände han vägen väl.

Gumman avlägsnade sig, och Utfattig Tro begav sig åstad. Det var mycket mörkt. Under vägen mötte han Tvivel. Denne vart ond och överföll honom. Ett ögonblick sviktade Utfattig Tro. Men äntligen fick han överhanden. Dock darrade han på benen en lång stund efteråt. Då kom han ihåg en sång, som ofta stärkt honom. Han började sjunga: »Klippa, du, som brast för mig, låt mig gömma mig i dig.» Han fick åter mod och fortsatte hastigt sin väg i det djupa mörkret.

Efter en stund började solen gå upp, och sedan var det ingen nöd.

Med bävan väntade Adamsson svar. Därpå behövde han icke heller längre bida. Immanuel kom och löste honom själv ur bojorna; försäkrade honom, att skulden var glömd och aldrig mer skulle utkrävas. Därpå förde

han honom på en nybanad väg, benämnd *Nyfödelse,* genom den s. k. *Trånga Porten* fram och in i staden *Evangelium.*

Denna stad, som redan av det föregående är till namnet känd, och om vars uppkomst och ändamål framdeles skall omtalas, var byggd på och omkring ett berg, som hette *Golgata.* Den bestod av endast tvenne stora stadsdelar, som tillsammans voro omgivna av en fast och tjock mur, samt väl försedd med väktare, i synnerhet vid portarna. Detta var nödvändigt, därför att den på alla sidor var omgiven av fiender, vilka försökte förstöra densamma och fördärva dess invånare. I spetsen för dessa fiender stod en mäktig furste vid namn *Beelzebul,* vilken var ärkefiende till Immanuel och därför med sina härar beständigt omgav hans stad, vaktande på tillfälle att komma in för att utföra sin avsikt, som var att störta Immanuel, tillintetgöra hans rike samt bemäktiga sig staden. Han kunde nämligen icke tåla uppkomsten eller tillvaron av en sådan fristad under Immanuels spira mitt i sitt eget område. Men alla hans anfall voro fåfänga. Immanuel visste väl att försvara sin egendom, så att hans undersåtar kunde, ehuru hotade från alla håll, likväl leva i frid och ro. Dock hände det icke sällan, att Beelzebul till följd av väktarnes sömnaktighet lyckades genom varjehanda medel, såsom lögn, lockelse, övertalning, hot o. s. v. förmå en eller annan av innevånarne att övergiva Evangelium. I synnerhet visste han väl att till sin fördel begagna sig av de stridigheter, som understundom förekommo bland dem, förnämligast om sådana uppstodo bland väktarne; ty då var han alltid säker om byte. Därför var ock Immanuel flitig i att förmana såväl var och en annan som i synnerhet dessa att vara väl på sin vakt och se sig noga om. Och så länge de lydde denna förma-

Adamsson befrias ur fängelset Sinai (se sid. 41).

ning, voro de i god säkerhet. Men, som sagt, många voro de, som föga aktade densamma och därför blevo offer för Beelzebuls anslag, ehuru de, besynnerligt nog, oftast icke anade det. Ty det hörde till den sluge fiendens list att, så snart han på ett eller annat sätt fått någon ut ur staden, lät han honom gå fri och ledig, på det att han icke måtte ana oråd eller märka, i vems våld han var, under det han däremot på tusende vis angrep och ansatte de andra.

Emellertid förblev staden Evangelium trygg och säker samt sköt upp och utvecklade sig under Immanuels visa regering såsom en blomstrande telning i ödemarken. Mitt igenom densamma rann en stor och djup älv, benämnd *Blodsälven,* som hade sitt ursprung inom Helighet samt flöt fram vid foten av Golgata berg, bekransad på bägge stränderna med lummiga, skuggrika palmer, under vilkas grenar man ofta, i synnerhet morgnar och aftnar, såg stadens innevånare församlade i större eller smärre hopar för att samfällt uppstämma ljudeliga lovsånger till sin Konung och Skyddsherre Immanuels samt Justus Allsvåldigs ära.

Hit till denna sköna stad var det, som Adamsson fördes av Immanuel, och här var det han fick sin boningsplats anvisad i den stadsdel eller kvarter, över vars port stod att läsa: *Rum för de förlorade.* Detta kvarter omfattade trenne avdelningar, nämligen sjukrum, boningsrum och spisrum för alla stadens innevånare, vilka där levde på Immanuels bekostnad och ansvar. Adamsson frågade vid ingången Immanuel, vad kvarteret kallades, och fick till svar, att det hette *Syndernas Förlåtelse.*

»Här får du nu vara», tillade Immanuel, »*så länge du behöver;* och här skall intet fattas dig av det, som för ditt välbefinnande är nödvändigt.»

»Men du blir väl här du också, ty annars kan jag icke må väl?» inföll Adamsson.

»Jag bor i denna stad, ehuru jag ofta vistas på ett fördolt rum, så att man icke ser mig», svarade Immanuel. »Innevånarne här övas flitigt i konsten att tro utan att se. Kom ihåg det.»

»Ja, allt är bra, bara du icke far hädan?»

»Nej, nej, nog är jag kvar hos eder alla.»

»Ja, det är väl säkert det då?»

»Du klentrogne, jag är när dig alla dagar, jag har kallat dig vid namn: du är min, och härefter skall du icke heta Adamsson utan *Abrahamsson*.»

Med dessa ord trädde de in över tröskeln, och tänk, vilken glädje det var att här träffa mor Enfaldig och mor Höftlam med hennes systrar! De sutto just och spisade *Guds kärlek* vid ett rikt dukat bord, som de kallade *Bibeln*. Nu var vår f. d. patron hjärtligen glad att med sin hustru få sätta sig ned i deras lag och äta med dem. Och de kära gummorna voro ej heller sena att hälsa vårt herrskap välkomna. Vid sidan av mor Enfaldig haltade mor Höftlam, åtföljd av de andra två, de nykomna vännerna till mötes för att omfamna dem; och den gemensamma glädjen gav sig luft i rörande lovsånger till Immanuels ära. Det var en stund, möjlig att erfara, men ej att beskriva. Abrahamsson kände det alldeles så, som vore han bror till dem. Ty nu var han lika fattig som de.

»Vem skulle någonsin ha trott», sade mor Höftlam efteråt, »att patron också skulle komma hit!»

»Jo, det har jag då trott i många år», inföll mor Enfaldig. »Och nu är det så. Måtte han bli stilla här för alltid.»

När Abrahamsson gick till sängs första aftonen, kände

han en så obeskrivlig sällhet, att han icke kunde somna förrän långt in på natten.

»Jag arme dåre», sade han för sig själv, »jag arme dåre, som inte har förstått detta förr. Ack, om alla mina vänner ville komma efter! Jag skall genast i morgon skriva till dem. Det är omöjligt annat, än att de måste komma, när de få riktigt höra, huru det är.»

Och så fröjdades han i hoppet.

* *
*

Men i staden Världen och på egendomen Arbetsamhet vart en oerhörd uppståndelse, när patronen fördes bort.

Herr Beundrare blev alldeles bestört. Hans hustru ställde till en kaffebjudning, där man allmänt uttalade sin medömkan med den förr så aktade familjen. Alla hade att berätta något förträffligt, något utomordentligt ur den käre patronens och hans hustrus förra levnad. Den ene hänvisade på hans givmildhet och självuppoffring, en annan på hans ovanliga nit om alla människors andliga och lekamliga väl, åter en annan på hennes anstalter o. s. v.

»Ock så skulle det taga ett så ömkligt slut!» utbrast fru Beundrare under högljudda snyftningar, medan alla de andras anleten buro prägeln av en djup sorg och bedrövelse.

En sådan sorgefest hade man aldrig förr haft där på Självverksamhet. Pastor Legoherde höll en bibelförklaring, som gjorde djupt intryck. Bedrövad skildes man åt, och en fru *Förståndig* ansåg, att man av detta sorgliga uppträde hade att lära, huru nödvändigt det är att taga

sig till vara för överdrift samt i allt se till, att man håller måtta.

»Hade Adamsson», tillade hon, »blivit kvar i staden Världen, så hade han helt säkert ännu varit lugn och lycklig. Men han ville vara bättre än andra. Därför flyttade han ut ur staden. Till en tid lyste han ock på sitt gods som en stjärna, beundrad av alla, men som en stjärna, som är färdig att slockna. Nu ser man frukten av sådant strävande; det kan en tid blända med sitt sken, men går till slut över ända.»

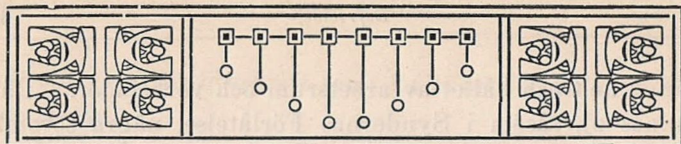
Och alla fruarna från Världen ansågo, att fru Förståndig talat rätt. Men fru Beundrare tyckte, att det var något ensidigt.

Sålunda förlorade Abrahamsson sina forna vänner. Andra smädade honom och hans minne. Hans namn trycktes icke mer med större bokstäver i missionssällskapets berättelse. Han blev ej mer återvald i styrelsen, och året därefter uteslöts han ur sällskapet såsom förvillad.

Den första tiden av sin vistelse i Evangelium var Abrahamsson skottfri för alla pilar, som riktades mot honom. I hans hjärta fingo inga bekymmer rum, ty Immanuel vistades hos honom i synlig måtto hela dagen om. Abrahamsson njöt under dessa dagar såsom aldrig tillförene. Och då Immanuel en dag hade talat mer än vanligt kärleksfullt och nådigt med honom och hans hustru, så föllo de ned för hans fötter och erkände, att de voro ovärdiga all denna nåd, ovärdiga att tjäna honom, men bådo dock, att, om det var möjligt, de för hans barmhärtighets skull måtte få göra honom någon tjänst. Detta beviljades dem gärna, och så hänvisades de till den andra stadsdelen, som hette *Helgelse,* på vars port stod denna överskrift *Arbetsrum för de återfunna.* Detta kvarter

bestod helt och hållet av arbetsrum och verkstäder. Där funnos ej, såsom i Syndernas Förlåtelse, några sovställen eller boningsplatser, ej heller lagades där någon mat. Där var det ock, som mor Höftlam höll sina arbetsföreningssammanträden. Fru Abrahamsson var nu glad att få vara med i denna förening, och hennes man blev även ledamot i en missionsförening, som bestod av några fattiga bröder.

FEMTE KAPITLET.

Herrarne Stark, Tvärsäker och Självklok.

brahamsson hade genom sin flyttning till Evangelium kommit in i ett nytt skifte av sitt liv. Det förgångna låg bakom honom såsom en dröm. Nu först insåg han, vad han förut aldrig velat tro, att livet utom Evangelium, det må för övrigt vara hurudant som helst, dock är ett olyckligt och syndigt liv utan frid. Han befann sig nu i den stad, på vilken han alltid hade sett med misstroende, och om vilken han ofta hade talat illa. Och huru helt annorlunda fann han ej allt, mot vad han förut hade trott! Han hade tänkt, att Evangelium var en stad, där man med andligt sken och gudeligt prat sökte bemantla andlig lättja och oduglighet; han hade trott, att all glädje och frid var bannlyst därifrån, att det var en stad, där man måste gå med hängande huvud och sorgbundet anlete, tryckt av ett olidligt tvång. Och då han hört mor Enfaldig säga, att man där helt och hållet levde på Immanuels bekostnad, så hade han alltid ansett, att det skulle lägga hyende under lasten.

»I sanning», sade han en gång till Beundrare, »man för i Evangelium ett liv ganska bekvämt för lättingar och oduglingar, så att det ej är att undra på, att alla avsigkomna och avdankade uslingar flytta dit.»

Nu åter, då han såg sig tillbaka, vad fann han? Intet annat än ett liv fullt av vedermöda och fridlöshet. Vad han förut ansett som lycka, glädje och frid, såg han nu vara endast olycka, sorg och jämmer. Däremot föreföll honom Evangelium såsom ett riktigt paradis, fullt av frid och fröjd. Märkligt var, vad han en gång svarade mor Enfaldig, då hon frågade, huru han mådde nu.

»Ack», sade han, »huru väl hade det inte varit, om jag långt före detta velat förstå, huru oändligt lyckligare det är att vara fattig i Evangelium än rik i Världen!»

En annan gång, då han träffade henne, sade han med avseende på sina släktingar och vänner i Världen:

»Här är ju ännu rum för dem, här finnes en fröjd, som gör all deras glädje till idel sorg. Här gives en lycka, som övergår allt, vad de kunna föreställa sig, och allt vad en människa kan beskriva! Men där gå de, såsom jag förut gjorde i blindhet, och mena, att de äro nog lyckliga förut. De veta icke, vad för ett eländigt liv de föra, och vilket förskräckligt slut de skola få, ja de beklaga mig, som nu först blivit kvitt allt, vad beklagansvärt heter.»

Såsom lätt är att förstå, uppfylldes han ock genom den erfarenhet, han själv hade i Evangelium, av en brinnande kärlek och åtrå att kunna förmå alla sina vänner, ja, om möjligt, hela Världen, att flytta till Evangelium. Därom rådgjorde han ofta med mor Enfaldig och andra. Därtill utbad han sig nåd och visdom av Immanuel. Gång efter annan skrev han till sina förra vänner, synnerligen till Beundrare. Med lågande nit uppmanade han dem i

sina brev att besinna sig, medan tid ännu var. Därjämte omtalade han sin egen lycka och glädje samt uppmanade dem att själva snart komma och dela den med honom.

»Jag känner», skrev han, »en frid, som övergår allt förstånd. Alla mina skulder äro efterskänkta, mina synder och mitt förra leverne förlåtna och förgätna. Immanuel har sagt mig, att de aldrig mer skola varda påtänkta, samt att Justus Allsvåldig själv kvitterat alla mina reverser. Därtill har han lovat själv fortfarande med evig nåd uppehålla mig, så att ingenting skall fattas mig.»

Men vännerna skrevo tillbaka och sade, att huru stort värde de än satte på honom, så ville de icke följa honom i hans förvillelse. Pastor Legoherde skrev särskilt och beklagade honom.

»Jag har», skrev han, »under de många år jag studerat och verkat såsom präst, sett och lärt åtskilligt. Detta sätter mig i stånd att bedöma andliga företeelser. Och jag kan uppriktigt säga, att jag av ingenting haft så mycket bekymmer som av den förvillelse, vari patron nu också till allas förvåning blivit fången. Jag kan med ganska stort lugn höra människor svärja, se dem dansa, spela, dricka o. s. v. Men när jag hör, att någon flyttat till Evangelium, då blir jag brinnande. Nitälskan om Guds hus förtär mig.»

Emellertid hade Abrahamsson funnit den rätta fröjden. Och alla Evangelii innevånare, synnerligen mor Enfaldig, fröjdades med honom. Ännu var han dock mycket oerfaren, och ehuru han trodde sig riktigt känna både sig själv och Evangelium, fattades honom likväl mycket däri. Dock var ju allt gott och väl, så länge han enfaldigt levde på nåd. Mor Enfaldig tänkte också:

»Nuväl, Immanuel sköter honom. Han är trofast. Han har lovat: Ingen skall rycka de mina ur min hand.»

Och därmed var hon lugn.

Så förgingo några år. Då började hos Abrahamsson framträda åtskilliga ting, som oroade mor Enfaldig. Han var väl ännu en daglig gäst i Syndernas Förlåtelse, var ock flitig i Helgelse, men det såg ut, som hölle den där förra *ringheten i egna ögon på att försvinna.* Det blev något myndigt och duktigt hos honom, tyckte mor Enfaldig. Dessutom såg hon honom en och annan gång i sällskap med herrarne *Stark* och *Tvärsäker.* Och det bekymrade henne. Särskilt en gång, när hon träffade honom, var hon ledsen. Hon kunde intet säga. Men en tår, som rann utför hennes kind, undgick icke hans uppmärksamhet. Dock sade han intet därom. Men när de hade skilts åt, började han undra.

»Vad kunde komma åt den kära gumman?» frågade han sig själv. »Hon är alltid så hjärtlig emot mig, och det gör mig ont, att hon skall gråta. Måhända fällde hon den tåren över mig, och vad jag sade. Det är besynnerligt, att hon ej mer delar min glädje såsom förr.»

Under sådana tankar vandrade han vidare. Men han hann icke långt. Han blev allt mer orolig. Han vände då om för att söka mor Enfaldig. Efter en stunds vandring mötte han henne. Hon kom just ifrån Immanuel. Hon hade rådfört sig med honom i några sina angelägenheter. Även hade hon samtalat med honom om Abrahamsson, vilken hon med en synnerlig kärlek omfattade, och vars väl låg henne ömt om hjärtat. Straxt började Abrahamsson fråga henne, varför hon grät, då de nyss skildes, och om hon icke fasthellre borde fröjdas med honom o. s. v.

»Ack jo», svarade hon, »och fröjdas storligen däröver, att patron är här. Jag har ock just nu varit hos Immanuel

för att bedja honom hava ett vaksamt öga på patron, att inte patron åter måtte fara hädan?»

»Jag fara hädan!» utropade Abrahamsson. »Varför och huru skulle jag göra det? O nej, o nej! det skall *aldrig* ske. Aldrig!»

»Ja», svarade mor Enfaldig, »där har patron orsaken till mina tårar. Patron fröjdas över sin saliga ställning, och däri är intet ont. Jag kommer blott ihåg ett ord av den gamle David, som lyder så: *Fröjden eder med bävande!* Patron är av naturen en verksam, kraftfull och driftig man. Dessa gåvor kunna bliva till oberäknelig nytta och välsignelse så väl för patron som för andra. Men jag vill varna patron på det innerligaste att inte mer inlåta sig i sällskap med herr Stark och herr Tvärsäker, vilka åtskilliga gånger och sist i dag varit på besök hos patron.»

Abrahamsson stod helt förundrad.

»Vad menar du?» frågade han: »jag har aldrig talat med dem. De, som voro hos mig, voro *Förtröstansfull* och *Frimodig,* tvenne kära män från *Teologi,* vilka voro mig till stor nytta. Därjämte förde de med sig en herr *Upplyst,* vilken hade en särdeles djup insikt och erfarenhet i andliga ting.»

»O, vakta er, vakta er», utropade mor Enfaldig, »de heta inte så! Medan de bodde i Evangelium, var detta deras namn, men sedan de flyttat utom staden, heta de Stark och Tvärsäker, fastän de vilja, att man ännu skall kalla dem med deras gamla namn. Och den där Upplyst heter nu *Självklok,* vilken gjort mycket ont här. Jag kan väl förstå, att de vilja hava patron med sig ditut; men var försiktig!»

Full av förundran skildes Abrahamsson från henne. Så besynnerlig hade hon aldrig varit. Och när han sam-

manställde detta hennes tal med, vad hon förut sagt, så blev hon alldeles obegriplig för honom.

»Vad skall detta betyda?» sade han för sig själv. »Hon har ju ofta med stor aktning talat om professor *Redlig* i Teologi, och nu tycktes hon vara ganska avig emot hela det där släktet. Därtill har hon en gång, så att jag hört det, yttrat en önskan, att magister *Trogen* skulle bliva teolog. Och nu varnade hon mig därför såsom för något farligt! Det var en besynnerlig människa. Är då mor Enfaldig så där tvetalig? Tänk, det hade jag aldrig trott! Dock, jag vill ännu tro det bästa. Gumman är inskränkt, det är saken. Och man kan ju icke vänta annat.»

Medan han gick, uppfylld av sådana funderingar, mötte han en vän, för vilken han omtalade allt. Denne förstod väl, vad saken gällde.

»Förundra dig ej däröver», svarade han. »Mor Enfaldig har kommit i strid med Upplyst och hans vänner, och sedan dess kan hon aldrig bra tåla dem, utan varnar för dem såsom för farliga personer.»

»Det hade jag aldrig trott om mor Enfaldig», svarade Abrahamsson, »men säg mig, vad striden gällde.»

»Jo», svarade denne, »hon hade bland en hel mängd innevånare här i staden utspritt ganska farliga läror, som Upplyst började att ivrigt bekämpa. Hon hade nämligen sagt, att det icke var så farligt att vara lat och liknöjd i att arbeta, ty man skulle ändå icke leva av sitt eget arbete utan helt och hållet på nåd.»

»Nå, skall man icke leva på nåd då?» frågade Abrahamsson ivrigt.

»Jo visserligen, det är klart, förstås, men man måste ju ock vara flitig och trogen i arbete.»

»Nå, har mor Enfaldig förnekat det?»

»Ja, det är just det farliga, att hon utsprider sådana läror, som befordra lättja; och det var detta, som Upplyst satte sig emot. Och därtill kom ännu en annan sak. Emedan hon själv är svag i tron, så ville hon, att alla andra skulle vara så med. Hon mente, att det vore farligt att vara stark i tron och frimodig. Då hon dessutom icke ansåg det vara så angeläget att troget använda den nåd, som Immanuel förlänade var och en, så mötte hon motstånd av Förtröstansfull och Frimodig. Därför har hon givit dem de där öknamnen, likasom hon ock plägar kalla Upplyst för herr Självklok.»

»Det var sorgliga underrättelser», svarade Abrahamsson, vilken nu började förlora det stora förtroende, som han haft till mor Enfaldig. Han hade alltid förut funnit en glädje i hennes umgänge. Hon hade ock under hans oerfarenhet varit honom en trogen lärarinna, som tjänat honom med råd, upplysning, tröst, varning och förmaning, allt eftersom hon funnit det vara av nöden. Den ställning, vari han nu befann sig, var därför ytterst pinsam, och han ansåg det för en plikt att tala med mor Enfaldig för att förvissa sig om, huru saken förhöll sig, samt få veta, huru hon hade det. Därför styrde han sin kosa till hennes boning, men mötte åter på vägen en bekant, som frågade, varthän han ämnade sig.

»Till mor Enfaldig», blev svaret.

»Åh, kom då hellre med mig på en bibelförklaring!»

Abrahamsson tvekade en stund, men snart fann han, att huru gott det än var att gå och höra Guds ord, så var det dock vida nödvändigare, att han försökte häva den avoghet och det misstroende, som han hade börjat att känna i sitt hjärta mot mor Enfaldig. Därför fortsatte han sin väg. Framkommen frågade han henne helt öppenhjärtigt om allt.

Hon förundrade sig icke däröver, »ty», sade hon, »det är inte första gången detta, som jag får uppbära sådana där beskyllningar. Det torde väl icke heller bliva den sista.»

»Nå, men vad tänker du då?»

»Jag? Det vet väl patron. Jag tänker: *allt i allom Immanuel!*»

»Nå, tänker inte Upplyst så han ock?»

»O, att han det gjorde! Men när han talar om Immanuel, så lägger han alltid ett *men* efter, likasom hette vår nådige Herre *Immanuel-men* och inte bara *Immanuel*. Då herr Justus säger, att hans löften i Immanuel äro *ja amen*, så säger Självklok — ty så heter han — att de äro *jaa-men*, men så får det inte vara. Nej, inte alls.»

»Kära mor», fortfor Abrahamsson, »jag förstår icke riktigt ditt tal ännu.»

»Ja, var så god och sitt ned hos mig litet, så vill jag förklara mig!»

Abrahamsson satte sig med lättat hjärta, och mor Enfaldig fortfor:

»Som patron vet, var min man torpare hos patrons far, vilken vi bägge tjänade av allt hjärta. Och från den tiden har jag burit namnet 'gumman i torpet', som patron väl vet, ehuru man nu därtill kallar mig 'stackare', sedan jag blivit lyckligare än alla de, som kalla mig så. Men sedan min man blev kallad till Helighet för att få sin dom, började jag tänka mig om och flyttade till *Egenrättfärdighet* för att tjäna herr Justus. Men snart fann jag, att jag var för gammal och orkeslös för att stå ut med en sådan där lagträldom. Jag hade alldeles förgåtts i mitt elände, om inte pastor *Evangelist,* en predikant från Evangelium, hade upplyst mig om Immanuels barmhärtighet och Evangelii frid. Därför flyttade jag hit. Jag

har sedan dess bott här och levat på nåd. Under denna tid har jag lärt, vad man annars icke gärna vill lära, nämligen att Evangelium är en stad, där man icke såsom annorstädes skall leva av sina händers arbete, utan där man beständigt lever på bara nåd samt på Immanuels bekostnad och ansvar. Och hade ej så väl varit, så hade jag längesedan varit härifrån.»

»Men kära mor», avbröt Abrahamsson, »ingen har väl nekat, att man här lever på bara nåd?»

»Nej, det är sant», svarade mor Enfaldig, »ingen säger ut det med orden, men många äro de, som i sitt hjärta hava svårt att finna sig därvid, och till sådant är herr Självklok skulden. Han har för sig något, som han ömsom kallar för *Filosofi* ömsom för *Logik*. Jag vet inte, vad det är för slag. Jag såg det en gång som hastigast i hans arbetsrum. Och en förfärlig röra såg det ut för att vara. Det var fullt med vassa saker däri. Dem kallade han för spetsfundigheter. Jag vet inte, huru han trollar med det där. Jag är en olärd kvinna, men så mycket förstår jag, att han därmed förförer och fördärvar mycket folk.»

»Jo, kära mor», sade Abrahamsson, »genom logiken lär man att tänka rätt.»

»Ja, rätt på *vårt* vis då, kan jag tro», avbröt mor Enfaldig, »men Immanuel tänker för sig han, och vilja vi inte tänka såsom han, så lär han väl låta bli att rätta sina tankar efter herr Självkloks trolleri.»

Abrahamsson log åt den kära gummans enfald.

»Men», tillade han, »det är underligt, att du säger, att här äro många, som inte kunna finna sig vid att leva på bara nåd; jag för min del har hela min salighet däri.»

»Ja», svarade gumman, »patron tror så nu. Men patron har inte mycket varit med ännu och känner föga sig

själv. Patron har hittills levat i den första bröllopsfröjden, men snart komma de onda dagarna, då patron skall få lära, vad patron nu icke tror. Jag höll alldeles på att förgås, när jag först började gå i skola här och skulle lära mig, att Immanuel var underlig. Det var den allra svåraste läxan, så simpel den nu för patron låter. Jag fick bakläxa gång på gång och fruktade ständigt att bliva utkörd från skolan för min oläraktighet. Och där voro många, som för denna läxas skull lämnade både skolan och staden. Men jag vill nu fortsätta, vad jag begynte.»

»Men låt mig först veta», avbröt Abrahamsson, »har inte Upplyst gått i denna skola?»

»Jo si», svarade gumman, »han började gå där, men när han icke rätt kunde förstå sig på skolmästaren, som heter *Erfarenheten,* så for han av till storskolan i Teologi. Där har han lärt sig ur bok allt, vad han vet; och så har han ofta frågat mig och andra, vad skolläraren lärt oss, och därav låter det på hans tal, som vore han ganska underkunnig i alla hemligheter, fastän det bara är en död kunskap i huvudet, vilken han därtill har fördärvat med den där logiken, som han säger, att fader Erfarenheten inte förstår sig på.»

»Nå, men är det då så säkert, att Erfarenheten har rätt i allt?»

»Ja si, patron, därmed förhåller det sig så: fader Erfarenheten är inte den egentlige skolmästaren, utan han är bara hjälpare åt honom.»

»Vad heter då den rätte skolmästaren?»

»Han heter *Sanningens ande,* som har skrivit den stora boken, som heter *Guds ord,* vilken ligger där på bordet. Och fader Erfarenheten gör ingenting annat än upplyser enfaldigt folk om dess rätta förstånd. Och

förstår man hans undervisning så, då lärer han alldeles rätt.»

»Men», sade Abrahamsson, »låt oss nu återkomma till, vad du sade om att leva på bara nåd.»

»Jo si, därmed förhåller det sig så här. Det finnes ingen i denna stad, som inte bekänner, att han genom Immanuels blotta nåd och barmhärtighet utan någon sina gäringars förtjänst kommit hit. Men hos var och en, och i synnerhet hos dem, som ej länge gått i fader Erfarenhetens skola, uppenbarar sig ett ängsligt bemödande att här *bidraga* till sitt uppehälle. Att liksom man *kommit hit* på bara nåd, också *fortfarande leva här* på bara nåd utan tillblandning av eget arbete, det är ganska svårt. Jag har mången gång av fader Erfarenheten fått hårda tillrättavisningar, för att jag haft så svårt att lära mig det och ofta stretat däremot. Ja, många som genom långvariga bittra förödmjukelser uppgivit tanken på att *för närvarande vara något,* umgås likväl ofta ängsligt med den strävan och det hoppet att *framdeles bliva något,* som de kunde bygga på. Att lita på nåd, leva på nåd, att bo och hava sin varelse i nåd, ren och fri och oförskylld nåd, det är i längden ingen lätt konst, må patron tro.»

Här blev Abrahamsson orolig. Sådant hade han icke väntat att få höra, och det gjorde honom ledsen, att den kära mor Enfaldig skulle hava så farliga åsikter. Därför avbröt han henne åter med den frågan:

»Kära mor, går du icke för långt nu?»

»Nej», svarade hon, »men jag vet väl, att många kalla mig envis och ensidig o. s. v. därför, att jag tänker så här.»

»Ja, men om man följde dina ord, så skulle man ju bliva lat och liknöjd och förgäta att arbeta?»

»Ja just så säger herr Självklok. Han har väl sett det i sin logik, kan jag tro.»

»Men det måste du väl medgiva», fortfor Abrahamsson, »att Evangelium icke är en stad för lättja och tröghet, utan att man här måste vara flitig och arbeta i Helgelse?»

»Sade jag icke patron, att han ännu icke särdeles känner, huru det går till i Evangelium!?»

»Du gör mig riktigt orolig med ditt tal, kära gumma. Så upplyst och vis och erfaren du för övrigt är, förefaller du mig dock i denna delen något för överdriven. Jag för min del tyckte, att Upplyst hade alldeles rätt, då han sade, att för att *komma* till Evangelium fordras av oss ingenting; men om vi skola få *stanna kvar,* så fordras av oss, att vi skola *medverka* med Immanuel till vårt uppehälle här, ty annars vore det en fåfäng och falsk berömmelse att berömma sig av hans nåd.»

»Allt detta vet jag förut, men tack vare Immanuel, som troget hållit mig i skola hos fader Erfarenheten, så har jag fått lära annat!»

»Nå, vad har han då lärt dig?»

»Jo, han har synnerligen lärt mig två ting: först att det är stadens grundlag, att *allt skall vara av nåd, på det att Immanuel måtte bliva allt i alla och allas enda berömmelse,* och för det andra, *att Immanuel är en sådan man, som ingen hjälp behöver av oss.*»

»Men det har ju ingen människa här nekat.»

»Nej, i orden äro vi väl ense, men då det gäller tillämpningen därav på livet, då förnekar man det.»

»Det är icke möjligt; du måste hava missförstått dem.»

»Åh nej, ingalunda!»

»Men du märker väl det. Upplyst gjorde för mig alldeles samma bekännelse och hade blott det nödiga tillägget, att man även måste sträva och arbeta, om man

i längden skall få bliva kvar här. Ty, sade han, för intet får man komma hit; men man får icke vara här för ingenting. Och det tyckte jag var så rätt.»

»Ja, det är just med detta onödiga tillägg, som han sönderriver grunden. Det sade den käre gamle David en gång om honom.»

»Men måste man då inte arbeta och vara flitig? Du är ju själv mycket arbetsam.»

»Den där herr *'Måste'* har aldrig haft medborgarerätt i denna stad, ty då hade han längesedan kört bort både mig och mor Höftlam; ja, mor Förlorad och mor Utfattig hade väl då också fått följa med oss. Vi fyra äro som ett sällskap.»

»Du blir mig alltmer gåtlik, kära mor, och jag förstår ej, vart du vill hän med detta tal.»

»Jag undrar inte därpå. Fader Erfarenheten skall väl lära patron detta, bara patron får gå i hans skola någon tid, ty han kan den konsten. Och bara patron kommer i *Ömklighetsklassen,* så skall väl patron få se det.»

»Vad är det för en klass?»

»Jo, det är den klassen, över vars dörr läses: *Såld under synden,* och på insidan har den gamle Paulus skrivit: *Jag vet icke, vad jag gör; ty vad jag vill, det gör jag icke, men vad jag hatar, det gör jag.* Fråga bara magister Trogen, som suttit där hela terminen! Jag har suttit där många gånger och har visserligen ännu icke suttit där för sista gången.»

Abrahamsson ryste, ty han anade något, han visste ej vad. Men att gumman väl visste, vad hon sade, kunde han sluta av den enkelhet och den säkerhet, varmed hon talade. Emellertid kände han ett djupt behov att gå till Immanuel för att för honom utgjuta sitt hjärta. Ty det var något utmärkande för alla Evangelii invåna-

re, att de alltid hade såväl sin glädje som sina bekymmer gemensamma med Immanuel. Huru olika de för övrigt voro i många stycken, så voro de dock alla lika däri, att de icke kunde umbära Immanuel. De hade ett dagligt behov att ligga honom efter i bön och åkallan. Detta var nämligen något, som alltid följde med det nya barnasinnet och var därifrån oskiljaktigt. De som i detta stycke blevo liknöjda, ledsnade ock snart vid staden och flyttade därifrån, såvida de icke råkade i någon svår nöd, som åter tvang dem tillbaka till Immanuel.

Nu visste Abrahamsson icke, vad han skulle göra. Å ena sidan behövde han gå till Immanuel, å andra sidan hade gummans tal så fängslat honom, att han hade svårt att slita sig lös från henne. Det var ännu så mycket, som han ville höra och lära, så mycket som han ville fråga, ty han anade nu något av den rikedom, som bodde hos den kära gumman. Men så snart mor Enfaldig märkte den strid, som försiggick i hans inre, avbröt hon genast sitt tal.

»Nej, fortfar, fortfar!» utropade Abrahamsson, »till Immanuel har jag varje stund tillfälle att gå, men vem vet, när jag nästa gång kan så här i ro och frid få höra dig tala!»

»Kära patron», svarade gumman, »jag skulle gruvligen försynda mig, om jag sade ett ord till, som kunde avhålla patron från att gå till Immanuel, då hans hjärta behöver det. Patron skall alltid lära mer i en sådan stund av det personliga böneumgänget med honom, än patron kunde lära av mig eller någon annan genom långa samtal. Ty patron kan vara viss på och hava det för en regel, att även den allra härligaste predikan skall ofantligt skada patron, om patron därigenom blir hindrad från ett sådant umgänge, då patron behöver det. Ty allt, vad

som då kommer emellan, det vare vad som helst, skall blott tjäna till att göra hjärtat trögt och olustigt. Därför, farväl för denna gång! Om Immanuel vill, så träffas vi igen och få fortsätta. Vill han det inte, så ske hans vilja! Det skall aldrig skada patron. Hans vilja är bättre än vår goda vilja.»

Därmed avlägsnade sig Abrahamsson, och vad han talade med Immanuel, det vet den trogna själen bättre, än det här kan beskrivas. Lugn och frid rådde i hans själ, då han skildes ifrån honom, och han var glad, att han icke hade stannat längre hos mor Enfaldig. Men för Stark och Tvärsäker och Självklok blev han därefter rädd. O, att den rädslan hade varat alltid! Han hade då sluppit mycket lidande.

SJÄTTE KAPITLET.

Helgelse. Herr Olustig. Herr Trött.

Evangelium var ett namn, som för alla stadens invånare var lika kärt, som det för alla andra var svårt att tåla. Det var en underlig stad. Den som hade fått blicka in där och taga allt i betraktande, som där skedde, hade sett en syn, som han sedan icke så lätt glömde. De allra besynnerligaste motsatser voro där förenade till ett. Där fanns ingen, som icke ansåg och sade sig vara lycklig. Men vart man såg, märkte man klagande och kvidande hjärtan. Den ene trängdes av ett, den andre av ett annat. Ja, somliga kände det ibland, som ville hjärtat flyta bort ur deras bröst, likt smält vax. Om dagen, ja, hela natten igenom var Immanuels hus fullt av sådana, som hade något elände, någon jämmer, någon suckan att bära fram. Och dock påstodo dessa eländiga själar, att de voro så lyckliga, att de icke mot hela den fröjd, som staden Världen hade att bjuda på, ville byta bort en enda av sina sorgfullaste dagar.

»Väl hava vi nöd och elände i övermått», sade många, »men ack, vi hava ju Immanuel och Syndernas Förlå-

telse, och mer behöva vi ej. Många outsägligt glada stunder hava vi ock. Dessutom hava vi löfte om en tid, då *varje* tår skall avtorkas, och vi skola stå heliga och rena inför Immanuels tron, fulla av lov och fröjd, utan all värk och klagan. Den stunden längta vi efter.»

Immanuel var varje sorgset hjärtas tröst, varje fröjdefullt hjärtas glädje. Huru de älskade honom, syntes bäst därav, att de icke kunde leva honom förutan, och att ingenting var dem så bittert som att synda emot honom. När de därför, såsom tyvärr ofta hände, på något sätt hade syndat, fingo de ingen ro, förrän de för honom bekänt allt och bedit honom om förlåtelse. I Syndernas Förlåtelse var deras lust att bo och vistas. Där hade de sitt läger, där vederkvickte de sig i rikt mått med de kostliga rätter, som erbjödos åt alla hungriga och trötta. I Helgelse arbetade de med lust och fröjd. Och bland de märkvärdigaste syner, som där tedde sig för ett uppmärksamt öga, var, att just de, som allramest klagade över sin svaghet och oduglighet och därför lågo Immanuel allra trägnast efter, ofta voro de, som uträttade allramest, ehuru de vid första anblicken sågo ut, som vore de till intet nyttige. Däremot såg man andra, till det mesta nybörjare, vilka lågade av bara nit och allvar och syntes mycket förträffliga, men som ofta icke kommo ut med något. Skillnaden bestod däri, att de förra hade i fader Erfarenhetens skola lärt mer av ödmjukhet och tålamod, tvenne ting så ytterst nödvändiga för ett fridfullt och verksamt liv i Evangelium. Men alla hade det gemensamt, att de voro stadda i lärande. Var och en, som ansåg sig utlärd eller ville bliva mästare, måste lämna staden, och flyttade då dels till Egenrättfärdighet, dels till Teologi, dels åt andra håll.

Ledningen vid och uppsikten över de arbeten, som i

Helgelse gjordes, var anförtrodd åt ett äldre fruntimmer vid namn *Kärlek,* dotter till Utfattig Tro. Genom sitt älskeliga väsen, sin mildhet och ömhet utövade hon ett kraftigt inflytande på alla, som med henne stodo i närmare beröring. Och för alla, som bodde i Evangelium, utgjorde hennes ord och befallningar ett ljuvligt tvång, vilket drev dem att till deras likars bästa anstränga alla sina krafter i Immanuels tjänst. Då hon fordrade eller bjöd något, började hon alltid med att påpeka, vad Immanuel gjort för dem, och detta förfelade sällan sin verkan. Ty de ansågo det för sig ovärdigt att leva i overksamhet, då de ju ständigt sågo, huru Immanuel arbetade för deras väl. Alltså bjöd man till att vara flitig och noggrann, så att arbetsrummet ständigt företedde en skön och rik tavla av liv och rörelse. Alla arbeten gjordes efter några mönster, som Justus Allsvåldig ditsänt från Helighet, och som med ett gemensamt namn kallades »*fullkomlighetens mönster*». Alla voro ivriga att komma till full likhet med dem. Men som de voro okunniga i dessa arbeten samt därtill oskickliga, så nådde de aldrig med all sin strävan detta mål. Deras arbeten voro dels mycket ofullkomliga och behäftade med allehanda fel, dels kom det ofta smuts i dem, så att de alltid skämdes att visa dem. Detta var ock för dem ett stort bekymmer, som vållade mycken klagan. Ja, det hände t. o. m., att somliga helt och hållet genom sin oskicklighet förstörde de materialier, som de fingo, i stället för att därav göra något dugligt arbete. Sådant vållade, att de stundom voro rädda, att de skulle förlora konungens nåd samt bliva utdrivna ur Evangelium. Dock läto de ställa sig tillfreds, när Immanuel iklädde sig allt ansvar. Föreståndarinnan lämnade nämligen arbetena alltid först till honom. Han tvådde dem i Blodsälven, innan han sände

dem till sin fader, vilken med stort välbehag mottog allt, som på denna väg kom honom till handa. Men när en gång en fröken *Verksam* med Moses direkt till honom översände ett mycket vackert arbete, som hon hade gjort, och som hon ansåg så vackert, att det icke behövde tvättas, så fick hon det strax tillbaka jämte underrättelse, att det synnerligen misshagade honom. Detta var ock hennes lycka, ty det böjde henne åter ned i stoftet till att leva och arbeta på nåd. Annars hade hon den sista tiden umgåtts med funderingar på att flytta till Egenrättfärdighet.

Trots den iver, varmed många arbetade, måste man dock medgiva, att arbetena i förhållande till invånarnas mängd voro ganska få. Alla erkände också, att mycket mer hade kunnat uträttas. Detta kom därav, att hos många rådde en besynnerlig svaghet, ja rent av sjuklighet, som gjorde dem oförmögna till arbete. Om anledningen till denna svaghet voro olika meningar. Många, som någon längre tid lidit därav, började undra, om den icke hade sin grund i den ständigt enahanda och lösa mat, som de fingo äta i Syndernas Förlåtelse. Den som fört dem på sådana tankar, var i synnerhet en tidning, som utgavs i staden Egenrättfärdighet.

»Huru kan man vänta annat», stod det i tidningen, »än svaghet i Evangelium, då man där dag ut och dag in lever bara på nådebröd? Detta bröd är sött och utan tvivel ganska välsmakande i början. Men man får ingen riktig märg i benen därav. Annat är det hos oss. Här lägga bagarna små stenar i degen, och det är fast föda. Därför må vi alla så bra och känna oss så starka.»

»Vem vet?» sade många, som läste sådana artiklar, »vem vet, om de icke hava rätt? Det fattas oss bestämt någonting. Det måste vara något fel i maten.»

Men mor Enfaldig, som var litet hemma i medicin, påstod, att maten innehöll den allra kraftigaste föda, men att svagheten hos somliga berodde därpå, att de börjat bliva oordentliga, så att de icke åto riktiga mål, utan blott då och då kastade i sig någon liten bit, vilket gjorde, att de förlorade matlusten. Detta var mycket farligt, sade hon, och mycket allmänt. Ja, många lära hava dött till följd av utmagring på det sättet. Hos andra sade hon sjukdomen komma därav, att de plägade vila för länge på maten, innan de begynte arbeta, vilket hon ock förklarade vara mycket ohälsosamt. Alla måste för resten erkänna, att hon själv och många med henne voro ovanligt verksamma, så att de flesta andra måste skämmas inför dem.

»Och de leva ju även de», sade man, »icke av annan mat än den, som här bestås.»

Till en början var Abrahamsson en bland dem, som allramest utmärkte sig för nit och allvar. Det var hans lust att arbeta. Allt gick med fart och i ordning. Många voro ock de, som sågo upp till honom med hänryckning och beundran. Många gladde sig åt honom, många önskade att komma till samma kraft. Men mor Enfaldig fruktade för honom och undrade, huru det till slut skulle gå för honom. Hon var nog glad däröver, att han arbetade flitigt. Men han var mycket stor i sina ord:

»Jag kan inte begripa, vadan det kommer sig, att somliga arbeta så litet», sade han. — »Annat är det med mig», tänkte han därvid i sitt hjärta, fastän han icke talade ut det.

Gärna hörde han ock, att andra prisade honom för hans verk och ansågo honom förträfflig. Dem som det gjorde, ansåg han vara begåvade med mycket gott omdöme o. s. v. Men om någon hade andra tankar om honom, så kunde han icke tycka om dem riktigt.

Allt detta förstod mor Enfaldig, och det vållade henne mycken oro. I sin kärlek till honom kunde hon icke låta bli att säga honom sina farhågor. Därför gick hon en dag hem till honom. Under vägen stötte hon tillsammans med herr *Olustig*, som jämte några andra icke gärna kunde fördraga Abrahamsson. Det hade nämligen med dem kommit därhän, att de för sin egen del börjat *bliva nöjda med* att vara svaga, tröstande sig därmed, att det icke var alla givet att vara starka. För detta hade de fått en hård men välförtjänt tillrättavisning av Abrahamsson och voro nu icke alls vänligt stämda mot honom. Så snart de funno något fel hos honom, så fördolde de det icke utan talade om det för många andra men aldrig för honom själv, utom då de någon gång blevo riktigt förtörnade. Ty då kunde det hända, att de i vredesmod och hätskhet läto sin känsla flöda över sina läppar. Annars talade de vanligen om det i tysthet och under tysthetslöfte här för en, där för en annan, »icke för att skada Abrahamsson», sade de, »utan i all kärlek, på det man måtte ivrigt och flitigt bedja för honom; ty», sade de, »han är i ett farligt tillstånd, och det är av nöden, att vi dels tala med Immanuel om honom, dels icke visa honom så stort förtroende; ty därigenom kunde han bliva uppblåst.»

Ett sådant ärende hade nu Olustig till mor Enfaldig, när han mötte henne. Han hade nyss åter igen blivit strängt tillrättavisad av Abrahamsson, och då han visste, att mor Enfaldig var en saktmodig kvinna, som ej var hård i sina domar, skulle han nu gå till henne för att omtala allt samt hos henne finna tröst och bifall. När han därför träffade henne ute, frågade han strax, varthän hon skulle gå.

»Till Abrahamsson!» var hennes vänliga svar.

»Vad skall du göra där?»

»Jag vill tala med honom.»

»Varom då?»

»Det har jag nu inte tid eller lust att säga.»

»Ja», utbrast Olustig, »det är besynnerligt med den mannen!»

»Hur så då?» frågade mor Enfaldig.

»Har du inte hört något? Då kanske jag gör orätt i att tala om det. Men som jag vet, att han är din nära vän, och att du kan mycket inverka på honom, så skall du få veta det, bara du lovar att inte tala om det för någon. Jo, se det hände i dag på morgonen att...»

»Håll!» avbröt mor Enfaldig med allvarsam ton, »har du talat om det för Immanuel?»

»Nej, icke ännu, men jag ämnar göra det i afton, innan jag går till vila.»

»Har du sagt det till Abrahamsson då?»

»Nej, men jag skall nog vid lägligt tillfälle göra det. Nog skall han i sinom tid få veta sanningen, det kan han vara säker på.»

»Nå, då vill inte heller jag höra det; ty nu märker jag, att du umgås med ondska och bitterhet i ditt hjärta. Därför vill jag råda dig, att du prövar dig själv och ser till, huru du har det, helst som jag på flera dagar icke sett dig varken i Syndernas Förlåtelse eller i Helgelse. Det duger icke att gå så där och driva overksam omkring på stadens gator.»

Därmed lämnade hon honom, utan att giva honom tid att svara.

Han gick förtörnad sin väg och visste ej, vad han skulle tänka. Då han på vägen mötte herr *Trött,* som var av ungefär samma tankar som han angående Abrahamsson, så gav han sig genast i samtal med honom.

»Nu är det då för bedrövligt här i staden», sade han. »Kan du väl tro, att den förr så älskliga mor Enfaldig är alldeles förändrad! Förr var hon alltid så mild och full av hugsvalelse; nu är hon hård och full av oblida domar, så att jag rätt undrar, vad Immanuel skall säga om sådant.»

»Käre, vad säger du?» svarade herr Trött; »o, den olyckliga människan, hon har allt tagit skada av sitt umgänge med Abrahamsson. Må tro det. En sådan där styv ande kan lätt fördärva dem, som äro svagare, om man ej får nåd att vara på sin vakt. Det är då väl, att du och jag och några till hava ögon att se, huru det i själva verket står till med den karlen. Men flertalet äro skumögda och se ingenting. Och bland dem är nog mor Enfaldig. Jag har tyckt mig märka det på senare tider, fastän jag inte velat säga något. Endast för fru *Baktalare* nämnde jag i förrgår, vad jag fruktade. Men hon lovade på sin heder att inte låtsa om det för någon mer än för fru *Skvallerbytta.*

»Ja», sade Olustig, »för Abrahamsson är mor Enfaldig numera så blind, att hon inte tål höra, att någon har något att klandra hos honom. Må Immanuel snart komma med hjälp. Annars vet jag inte, hur det skall bli.»

»Ja, broder», svarade herr Trött; »vi förstå varandra, du och jag. O huru gott, när hjärta smälter tillsammans med hjärta i broderlig kärlek!»

Därpå omfamnade de varandra samt gingo sedan var sin väg. Men ingen av dem gick till Immanuel.

Under tiden vandrade mor Enfaldig sin väg framåt till Abrahamssons boning. Men som samtalet med Olustig hade bedrövat henne, så tog hon först av i ett gathörn och gick till Immanuel för att bedja om förlåtelse för sitt hjärtas hårdhet. Ty hon kände, att hon icke kunde

älska honom riktigt. Dessutom bad hon om nåd och skyndsam undsättning för Olustig, på det han icke måtte alldeles gå förlorad utan bättra sig. Slutligen talade hon om, i vad ärende hon var stadd på väg till Abrahamsson, samt bad om nåd att kunna vara vis och kärleksfull.

Immanuel svarade kort: »Gå i frid!» och mor Enfaldig gick med lättat hjärta.

När hon trädde in i Abrahamssons arbetsrum, var han sysselsatt med att skriva. Så snart han märkte hennes inträde, steg han upp.

»Nå, det var väl, att du kom! Olustig, den lättingen, gick nyss härifrån, och du har väl mött honom?»

»Ja, det har jag.»

»Och vad sade han?»

Mor Enfaldig visste i början icke, vad hon skulle svara. Ett ögonblick kände hon sig frestad att omtala hans fel men hejdade sig och sade efter en stund:

»Vi talade om saker, som rörde vårt eviga väl.»

»Ja, han behöver sådant han, och jag håller just på att säga honom ett ord här.»

Därvid tog han papperet i hand, sägande:

»Vill du höra? Jag håller just på att skriva en bok om den andliga lättjan.»

Och efter att hava läst upp ett stycke, frågade han:

»Slår det icke in på Olustig ord för ord? Vad tycker du?»

»Hm, hm!» svarade gumman, »jag tycker väl, att det med Immanuels hjälp kan bliva bra med Olustig; men jag fruktar mer för patron, och jag råder patron att sluta upp med det där skriveriet. Patron är för oerfaren för att börja skriva; och kommer den boken ut i tryck, så går det patron aldrig väl.»

»Vad säger du?» avbröt Abrahamsson, »är det inte så med Olustig, som jag skrivit?»

»Jo, men ändå...»

»Menar du, att jag icke skall få framställa rena sanningen?»

»Vänta, tills patron blir lugn!»

»Men det är dock för Evangelii ära, jag nitälskar.»

»Om så väl vore, skulle jag inte mycket säga; men nu är det hos patron ett ovist nit, blandat med bitterhet emot person.»

»Huru kan du säga det?»

»Jo, jag ser det. Patron har insupit ett farligt gift av herrarna Stark och Tvärsäker, så att patron är dem nu ganska lik; och patron minns väl, huru jag varnade för dem, när vi sist talades vid om dem.»

»Ja, men efter du nu är så uppriktig mot mig, så vill jag ock anmärka ett fel, som du har, om du tillåter det.»

»Tillåter det? O, vad ville jag hellre, än att alla vore så kärleksfulla mot mig, att de det gjorde!»

Vid dessa ord studsade Abrahamsson och försjönk i djupt eftersinnande.

»Kärleksfulla?» tänkte han för sig själv. »Kärleksfulla, så att de anmärka fel! Vad är det? — Skall det ske så där i kärleken? Ja, hon måste hava rätt; men jag saknar denna kärlek. Jag blev förtörnad däröver, att hon fördömde min bok, och så tänkte jag giva henne en skur tillbaka. Men nu talar hon om 'kärleksfullhet nog', att giva sådana tillrättavisningar.»

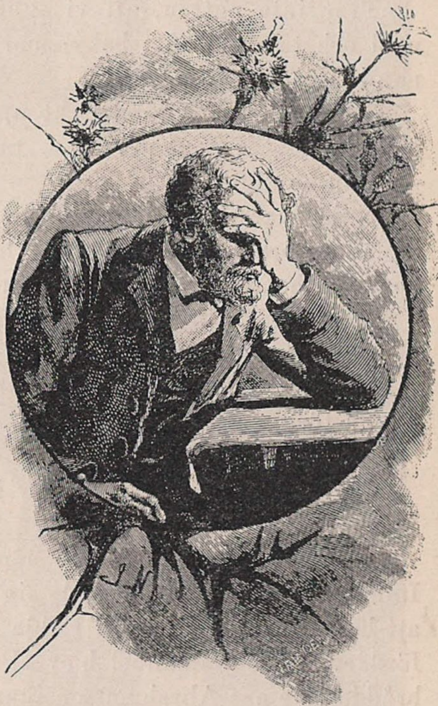
Vid dessa tankar förekom honom hans samtal med Olustig före middagen.

»Det var icke kärleksfullt», tänkte han; »men Olustig var ju också full av bitterhet då», tillade han halvhögt, så att mor Enfaldig hörde det. Därför inföll hon;

»Och patron tyckte, att det var en synd, som Olustig då begick?»

»Ja visst», svarade Abrahamsson, »han bröt emot det budet, som säger: 'Du skall icke dräpa'!»

»Och mot vilket bud bröt patron då, när patron var bitter tillbaka?»

Abrahamssons sorg över sig själv.

Denna fråga jämte gummans ömma, men allvarliga och genomträngande blick var mer, än Abrahamsson kunde uthärda.

»Emot samma bud!» suckade han tungt, i det han gråtande och darrande kastade sitt papper i kakelugnen. »Emot samma bud!» upprepade han, i det han åter satte sig. »Vad skall jag göra?»

Abrahamsson satt där nu såsom en livdömd brottsling. Makten av gummans ord hade fångat honom i ett band, som han icke hade kraft att slita. Han trodde nu, att gummans tillgivenhet och kärlek till honom vore en gång för alla borta. Han tyckte sig hava förverkat alla anspråk på aktning av varje redlig människa. Han ville avlägsna sig, ty han uthärdade icke i denna sin uselhet att sitta vid sidan av en person, vars hela väsen var en omutlig

dom över honom själv. Han kände det så, som om han velat ropa till henne: »Gack ut ifrån mig, ty jag är en syndig människa.»

Men mor Enfaldig fattade sakta hans darrande hand och viskade:

»Tror inte patron, att vi skulle båda gå till Immanuel och tala om vårt bekymmer för honom? Han kan nog hjälpa.»

Abrahamsson for förskräckt upp. »Immanuel!» utropade han, »till Immanuel? — nu? — i detta tillstånd? — Han skulle köra ut mig!»

»Nej», svarade mor Enfaldig, »aldrig så länge han vill hålla det ordet, som han själv har sagt: 'Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut'.»

»Men jag är ju alldeles förlorad; icke kan detta ord gälla mig?»

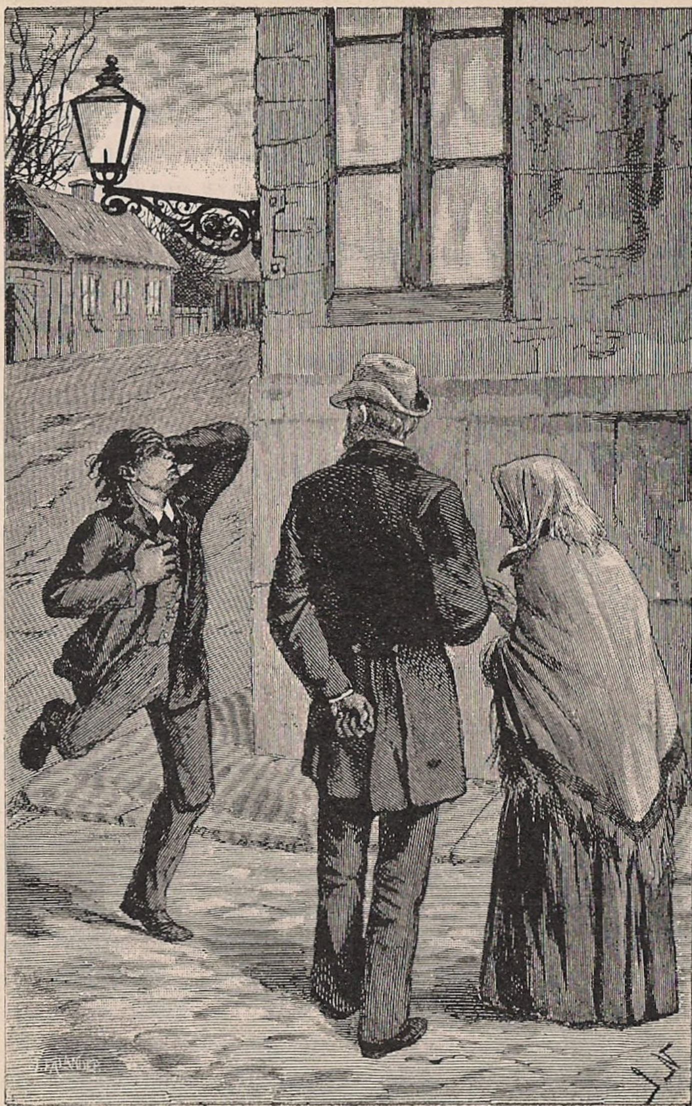
»Och dock säger han själv, att han var kommen just för de förtappade!»

»Men du förstår väl, att...»

»Jag är olärd och jag förstår ingenting annat, än att Immanuel skall hålla sitt ord.»

På sådant sätt drog hon honom slutligen med sig till Immanuel. Och hon fröjdade sig storligen. Hon kände, att hon fått vara med och rädda honom från branten av fördärv. Hos Immanuel blev allt gott igen. Han förebrådde icke ens Abrahamsson utan lät sin nåd bara flöda över alla hans synder. I Abrahamssons själ utgöt sig en ljuvlig frid. Han kände sig outsägligt lycklig och obeskrivligt liten.

När mor Enfaldig med sin vän kom ut från Immanuel, gingo de för att söka upp Olustig. Abrahamsson hade nämligen ett oemotståndligt behov att få bedja även honom om förlåtelse. Men när de kommo ett stycke ner

Olustigs förtvivlan (se sid. 79).

på gatan, mötte de honom, som kom springande av alla krafter.

»Vad skall jag göra?» ropade han till mor Enfaldig; »jag är dömd att kastas i fängelse!»

»Ingen fara», svarade mor Enfaldig, »ännu är nåd och hjälp att finna.»

»Nej, nej, det är Justus Allsvåldigs egna ord, och Moses är efter mig för att gripa mig!»

»Du sargade själ!» svarade gumman, »kom med mig, och Moses skall icke röra dig!»

Det förskräckte Abrahamsson att se den vånda och ångest, som den arme mannen led. Men mor Enfaldig förblev lugn. Sådant hade hon sett många gånger förut; och vad som nu styrkte henne, var den vissheten, att alltsammans endast var ett svar på den bön, som hon nedlagt på Immanuels hjärta, då hon var stadd på väg till Abrahamsson. Därför sade hon helt frimodigt:

»Kom med oss till Immanuel!»

»Till Immanuel, som ju själv befallt, att jag skall föras till Gehenna?»

»Nej, du kan vara viss därpå, att han nog skall hjälpa dig! Kom! Skynda, kom!»

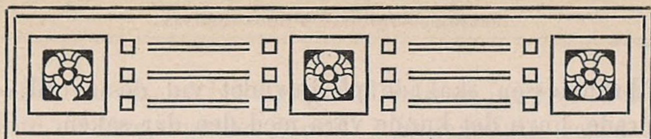
Emellertid märkte snart mor Enfaldig, att alla ansträngningar här voro fåfänga. Därför förspillde hon ej tiden, utan lämnade Abrahamsson kvar hos den lidande mannen samt hastade själv åstad till Immanuel. På hennes trägna böner kom han och förde Olustig in i Syndernas Förlåtelse. Dit in hade Moses ej tillåtelse att gå. Han stannade alltså utanför. Efter en stund kom Immanuel ut och lämnade honom ett bevis, att han hade strukit ut Olustigs synder. Därmed var Moses nöjd och avlägsnade sig för att tala om saken för herr Justus.

Men i Syndernas Förlåtelse blev nu ett kosteligt uppträde. Sedan Olustig fått Immanuels försäkran om nåd, vände han sig till Abrahamsson för att för honom bekänna sin synd och erhålla hans förlåtelse. Och inför varandra erkände de sig nu ömsesidigt såsom skyldiga och brottsliga. Därpå vände sig Olustig till mor Enfaldig och bekände för henne sitt samtal med herr Trött.

»Vi beslöto», sade han, »»bägge två att flytta till *Lösaktighet,* och Trött har redan rest. Men då jag själv skulle gå hem för att lägga ihop mina saker, så träffade jag Moses. Nu är jag glad, ty jag är räddad.»

Och alla tre fröjdade sig högeligen över den stora nåden, som räckte så väl till. Men Immanuel satte sig till en stor orgel och spelade en härlig lovsång till sin faders ära.

SJUNDE KAPITLET.

Abrahamsson i ömklighetsklassen.

Immanuels synliga besök hos Abrahamsson hade börjat bliva både mer sällsynta och korta. Detta blev ganska bekymmersamt. Abrahamsson var rädd, att Immanuel ämnade övergiva honom. Och en sådan tanke kunde han icke uthärda. Han tyckte väl ofta, att han ingen rätt kärlek hade till honom, och det smärtade honom gruvligt. Men likväl kunde han icke leva honom förutan. Mor Enfaldig förklarade, att detta var den rätta kärleken. Men Abrahamsson trodde, att hon icke förstod honom riktigt och därför tänkte bättre om honom, än han var värd. Han ville ständigt behålla *de första livliga känslorna,* och när han icke hade dem, så trodde han, att han hade förlorat den första kärleken. En gång, när han klagade över denna sak för mor Enfaldig, så svarade hon:

»Käre patron, de där ljuvliga känslorna äro som eld i halm. Den fladdrar väl men icke giver den samma goda och jämna värme som glöden efter en björkbrasa, som icke fladdrar alls.

Abrahamsson skakade på huvudet vid dessa ord och undrade, huru det kunde vara med den där saken.

Men vi återvända till berättelsen.

Den förr så glade Abrahamsson började bli dyster och klagade ofta över sin svaghet. Väl hörde han de andra göra sammaledes, men han kunde dock aldrig tro, att de voro så usla som han, utan när han hörde dem klaga, tänkte han alltid:

»Ack, den som vore så ödmjuk som du! Ack, om jag hade en sådan djup syndakännedom!»

Vad som emellertid uppehöll de svagas mod, var överskriften över dörren på insidan av huset. Där stod nämligen följande:

»Ingen inbyggare här skall säga: jag är svag; ty alla, som härinne bo, skola hava syndernas förlåtelse.»

Hade icke dessa ord varit, så hade Abrahamsson alldeles säkert förtvivlat. Nu höllo de emellertid hans mod någorlunda uppe. Dock var det ofta mycket svårt. Han satt nu i fader Erfarenhetens skola och nedre avdelningen av ömklighetsklassen. Där skulle han lära, vad mor Enfaldig många gånger talat om för honom. Ofta voro hans bekymmer så svåra, att han icke visste, huru det till slut skulle gå med honom.

»Här härdar jag icke ut i längden!» hörde man honom ofta utropa. »Jag kan ju ingenting lära, utan blir bestämt okunnigare och sämre för varje dag.»

Men synnerligen en afton kom han till mor Enfaldig alldeles utmattad och förlorad. Det var nämligen så med honom, att han nu höll på att *riktigt* förtvivla.

»Ack, käre patron», sade mor Enfaldig vid hans inträde, »hur står det nu till? Jag ser, att det inte är väl.»

»Nej, ingenting mindre, ty det är nu alltför beklagligt.»

»Åh, väl icke så beklagligt heller, kan jag tro. Patron måste nu lära, hur det går till i Evangelium, och det är en stor nåd det.»

»Men jag lär ju ingenting utan blir för var dag uslare.»

»Jo, patron tror inte, att han nu studerar på den mest svårlärda men övermåttan viktiga konsten att leva på bara nåd.»

»Ja, jag minnes, att vi en gång samtalade därom, och att du då lovade fortsätta vid lägligt tillfälle.»

»Det kan gå för sig nu, om patron har tid.»

»Ja, det vore oändligt kärt, ty nu behöver jag det om någonsin.»

»Då vill jag först säga, att *Evangelium är en sådan stad, där man aldrig behöver förtvivla,* ty Immanuels nåd är alldeles oföränderlig och oberoende av oss samt allt vårt görande och varande.»

»Men huru skall man då bete sig, när man icke kan göra något, ehuru Immanuel själv sagt, att man måste vara flitig och trogen?»

»Man skall då flitigt öva sig att...»

»Ja, man skall det», avbröt Abrahamsson, »och jag bjuder till av alla mina krafter, men det går icke utan blir bara värre.»

»Patron skulle ha hört mina ord till slut! Jag sade inte, att man då skall flitigt öva sig i att arbeta; ty den allra största flit i arbete och förbättring kan aldrig gottgöra ett redan begånget fel. Dessutom är det icke möjligt att flitigt öva sig i arbete under sådana tider, då man varken har mod eller kraft därtill.»

»Men det kan ju icke hjälpas, man får väl göra förtvivlans ansträngningar?»

»Ack, käre patron, med dem kommer man icke långt;

och för övrigt behaga sådana ansträngningar Immanuel alldeles icke. Han vill, att allt skall gå av ett villigt och förtröstansfullt hjärta och icke av förtvivlan.»

»Nå, vad menade du då för en övning?»

»Jo, jag menar, att när vi råka uti ett sådant tillstånd, vari patron nu är, så skola vi flitigt öva oss uti att *tro oföränderligheten av Immanuels nåd.*»

»Men han har ju bundit sin nåd vid vissa villkor.»

»Ja, vid det villkoret, att vi förbliva i denna stad.»

»Samt att vi arbeta flitigt», tillade Abrahamsson.

»Vad menar patron med det?»

»Jo, jag menar, vi måste ju även troget öva oss i alla de arbeten, som förekomma i Helgelse, såsom allvar, gudsfruktan, bön o. s. v.»

»Nå, varför gör inte patron det då?»

»Du ser ju, att jag icke orkar eller duger till någonting.»

»Vad skall då patron taga sig till?»

»Det är just det, som jag icke vet, och därav kommer hela min förtvivlan.»

»Men patron visste det ju alldeles nyss.»

»Vad då?»

»Jo, att patron skulle börja öva sig i ödmjukhet, gudsfruktan o. s. v. Det var ju det, som patron sade, att han måste göra, och nu säger patron, att han inte vet, vad som är att göra.»

»Men till allt det där saknar jag ju förmåga och kraft.»

»Och varifrån skall patron taga kraft då?»

»Ja, säg det! Varifrån?»

»Utan tvivel från Immanuel.»

»Men hans nåd kan man ju inte med skäl påräkna. Han har bestämt övergivit mig, och det värsta är, att jag själv förtjänar det.»

»Ja, då måste väl patron draga sina färde härifrån?»

»Kära, vart skall jag då taga vägen? Min själ skulle förgås i jämmer, om jag nödgades lämna Evangelium.»

»Men vad skall patron göra här då?»

Den stackars Abrahamsson tystnade, ty han kände sig snärjd av gummans frågor.

»Ja», utropade han efter en stunds tystnad, »jag förstår mig alls icke på mig själv. Ibland tänker jag, att jag måste förtvivla och flytta till Världen. Men när jag då skall däran, så kan jag inte heller det. Kan du säga mig, huru det här är skapat? Har du hört talas om en så besynnerlig människa förr?»

Mor Enfaldig log. Hon tänkte med en viss triumf i sitt hjärta:

»Jag kan undra, huru långt herr Självklok skulle komma med sin logik här.»

Men efter en stund sade Abrahamsson med lugnare ton:

»Jag märker, att här måste vara någon hemlighet, som jag ännu inte rätt förstår.»

»Ja, hemligheten är stor», svarade gumman, »och den heter att leva på fri nåd. Det lär man sig inte riktigt, förrän man kommit i ömklighetsklassen.»

»Men om man syndar då, såsom jag gör?»

»Så skall man tro nåden.»

»Men om denna synd har sin grund däri, att man inte troget använder den nåd, som Immanuel giver?»

»Så skall man tro nåden.»

»Men om det brister just på själva tron?»

»Så skall man tro nåd även för det.»

»Men om man icke riktigt känner, ångrar och avbeder sin synd, utan är trög och olustig?»

»Så skall man tro nåden.»

»Men om man inte *kan* tro nåden då?»

»Så blir nåden densamma ändå.»

»Ja, nog måste detta vara tröstеligt för alla uppriktiga själar. Men du vet inte du, huru det är med mig. Jag är en falsk skrymtare, det ser jag nu, och vad skall jag då göra?»

»Bara tro nåden.»

»O, du dyra själ, — om du visste — ja, du, jag ryser för att säga det, men hör: i morse låg jag på min bädd och tänkte så här: 'Jag borde väl upp nu och arbeta', men så kom det mig före: 'åh, det är väl ej så farligt heller; man skall ju icke leva av sina händers arbete här, och nåden räcker väl till.' Och då förstår du väl, att ingen hjälp för mig är övrig.»

»Nej, ingen annan än att tro nåden.»

Abrahamsson gömde sitt huvud i sina händer och skälvde.

»Hör», sade han till slut, »hör min bekännelse! I förgår blev jag frestad till en ohygglig synd, och frestelsen tog en sådan makt med mig, att jag till och med tänkte: 'det är icke så farligt: jag skall därav blott lära känna synden mera.' Är icke detta att synda på nåd? Jag föll, och nu måste jag...»

»Tro nåden», inföll mor Enfaldig hastigt, då snyftningar avbröto Abrahamssons tal.

»Tro nåden», upprepade Abrahamsson, »tro nåden! Ja, jag skulle göra det, om det vore blott en gång, som sådant där hänt mig, men nu har det gått mig så där ömkligt flere gånger, och då...»

»Måste patron tro nåden.»

Abrahamsson försjönk i djupt begrundande. Han visste icke, vad han skulle taga sig för.

»Ack», tänkte han, »får jag tro nåden ännu? Jag, jag? Är det möjligt? O, huru saligt vore det ej, om jag det finge!»

Men medan han så satt och tänkte, stökade mor Enfaldig något i rummet och tände upp ljus, ty det hade redan blivit mörkt. Därpå slog hon upp den stora boken, som låg på bordet, och läste med klar röst:

»Om än edra synder vore blodröda, så skola de dock varda snövita, och om de än vore rosenfärgade, så skola de varda såsom en ull.»

Dessa ord foro genom Abrahamssons själ såsom en ström av levande vatten, och han kände sig därav tröstad.

»Se», sade gumman, i det hon gick till honom, »dessa ord stå fastare än alla berg, ty det heter på ett annat ställe: 'Bergen skola väl vika och högarna falla, men min nåd skall icke vika ifrån dig, och mitt fridsförbund skall icke förfalla', och på ett annat ställe: 'Jag skall bära eder intill åldern, och intill dess I grå varden: jag skall göra det; jag skall upplyfta och bära och hjälpa', och åter: 'Jag skall beskärma den heliga staden, som fåglar göra med vingarna, beskydda, hjälpa, därinne vistas och undsätta honom.'»

»Se, med sådana ord kan man ju trygga sig i vad nöd som helst. Ty förr måste Immanuel bliva ljugare, än sådana ord skulle slå fel, helst som han själv sagt: 'Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås.' Herr Självklok och hans vänner anse mig överdriven och envis därför, att jag har sådana åsikter, ty, mena de, att tro så här beständigt på en nåd, som överflödar över alla våra synder, det är en alltför lätt sak, som förförer folk till lättja och synd och otrohet mot nåden. Men när man blott kommer riktigt i nöd, då först finner man, huru svår den konsten är. De anse det för en lös

lära och kätteri, men låt se, huru deras starka lära skall hjälpa dem. Eller hur? Finner patron det så lätt att tro på denna nåd?»

»Nej», svarade Abrahamsson, »något svårare har jag icke studerat på. Men nu, då jag kan tro, känner jag en outsäglig tröst.»

»Och har nu patron genom denna tröst blivit böjd för lättja eller fått mindre håg till det goda än förr? Eller har denna tro på den fria nåden lärt patron, att det icke är farligt att bevisa otrohet emot Immanuel, eftersom han ju förlåter vad som helst, ja, ock sådan otrohet?»

»O nej», svarade Abrahamsson full av iver, »tvärtom känner jag nu genom denna tröst en fördubblad kärlek till Immanuel och en verkligt trängande lust, ja ett djupt behov att tjäna honom, eftersom han vill taga min ringa tjänst till godo.»

»Ja, så är det, och så plägar det gå, när hjärtat får den rätta trösten. Sådana offer behaga ock Immanuel. Det är en dårskap, om man menar, att det är lättare att tro en fri nåd än att vara from och flitig i goda gärningars övning. Tvärtom, kan blott hjärtat fatta en rätt tröst till Immanuel och hans barmhärtighet, som går över alla gränser, så blir det *en fröjd* att öva goda gärningar. Det svåraste bud, man då kunde få, vore det, om Immanuel sade, att man icke finge göra honom någon tjänst. Ett sådant förbud skulle rent av beröva hjärtat allt mod. Därför, när det brister i levernet, när hjärtat blir tungt och olustigt samt för syndens skull råkar i ångest och nöd, då måste man bliva borta från Helgelse, då måste man slå bort alla tankar på gärningar, tills man genom ett flitigt umgänge med Immanuel och träget betraktande av hans nåd åter funnit frid och

tröst. En sjuk skall icke pina sig med att arbeta. En sjuk skall ligga stilla. En sjuk *har rättighet* att ligga.»

Under det att sådana nådefulla ord flödade över gummans läppar, blandade sig i Abrahamssons hjärta glädje och fruktan. Han drack av hennes ord en outsäglig, en himmelsk tröst, såsom den törstiga hjorten dricker, när han funnit en källa. Men på samma gång kände han det inom sig så, som ville han med ett litet tillägg eller en invändning något inskränka den obegränsade frihet, som den kära gumman med sådant liv och sådan värme förkunnade. Dock kunde han icke komma sig för att säga något därom. Hans hjärta var för fullt. Han hade genom gumman fått mer, än han för tillfället kunde rymma i sitt trånga hjärta. När han gick, räckte han mor Enfaldig handen och sade:

»Gud vare tack för hans outsägliga gåva!»

»Ja», svarade gumman, »den som tror, av hans liv skola flyta strömmar av levande vatten.»

ÅTTONDE KAPITLET.

Nådens frihet.

När Abrahamsson gick ifrån mor Enfaldig, kände han sig alldeles som drucken av Guds hus rika håvor. Han spelade och sjöng för Herren i sitt hjärta under hela vägen. Denna glädje varade ock flere dagar. Stundtals kom dock den frågan för honom, om icke gumman gick för långt, och om icke i hans egen glädje inblandade sig mycket svärmeri. För att få denna sak klar för sig, skyndade han en dag till henne igen. Hon tog emot honom med mycken vänlighet och frågade, huru han mådde.

»Jo», sade han, »jag har känt mig obeskrivligt lycklig, sedan jag var här sist. Jag har vandrat i idel solsken. Men stundtals har ett och annat strömoln kommit. Är det verkligt, att man får taga nåden så där fritt, som du sade?»

Gumman såg på honom några ögonblick. Sedan frågade hon:

»Har patron träffat herr Tvivel?»

»Nej», svarade Abrahamsson, »med honom vill jag icke mer ha någon beröring. Men det kom för mig, att du

gick för långt. Säg mig därför, om du är *riktigt viss,* att nåden är så där omåttligt stor.»

»Ja, ja, ja visserligen!» utropade gumman kort, men bestämt. »Ty här», tillade hon, i det hon grep den stora boken, »här i Evangelium skall det aldrig bliva fråga om att leva av eget arbete. Omsorgen om vårt uppehälle har Immanuel tagit på sin del, och han ser ogärna, att *vi* befatta oss därmed.»

»Jag skall tala om en liten historia. Patron var ännu helt ung, då jag med min man flyttade till Arbetsamhet. Men patron minnes väl ändå, huru vi hade det. Det var nämligen så, att vi hade blivit uppsagda av vår förre husbonde, emedan min man var klen till hälsan, så att han inte orkade med så strängt arbete. Då stodo vi på bar backe. Men patrons far tog då emot oss. Vi kände icke till Evangelium den tiden. Nu skedde det alltså, att vi utan all vår förtjänst fingo en tillflykt hos patrons far. Han var ock mycket hjälpsam emot oss, då min man var klen. Men vi hade dock det villkoret oss pålagt, att vi skulle flitigt och troget bidraga till vårt uppehälle, om vi ville bliva kvar. På samma sätt vill nu herr Självklok, att det skall gå till här. Och det skulle väl så ske, om han finge regera Evangelium med sin logik. Men han besinnar inte, att Evangelii innevånare icke äro Immanuels torpare utan hans rätta bröder och, som han plägar kalla dem, sin 'brud', som har full besittningsrätt till alla hans ägodelar.»

»Vad säger du?» inföll Abrahamsson. »Är det möjligt? Eller menar du inte, att det är förmätet att tro sådant om sig?»

»Det vore gruvligt förmätet», svarade gumman lugnt, »om han icke själv sagt så. Men när han har sagt det, så vore det lika förmätet, om vi satte oss upp emot hans

egna ord, så att vi icke trodde dem vara fullkomligt sanna.»

»Men får man då taga dessa ord alldeles så, som de efter bokstaven lyda?»

»Ja, helt och hållet så och icke annorlunda. Ty Immanuels hjärta överflödar såsom en stark ström av idel nåd och barmhärtighet; och där finnes ingen makt, som kan hejda denna ström eller tilltäppa källådrorna. Det är en fördärvlig sak, om man föreställer sig nåden såsom något, som vi skulle bit för bit riva till oss med våra ansträngningar och vårt arbete; ty nåden består i intet annat än däri, att vi hava en nådig och barmhärtig Herre, som vill oss väl, och som icke vet av någon förändring i sitt hjärtelag emot oss.»

»Hava då våra gärningar och vårt beteende intet att betyda?»

»Nej, *i detta stycke* ingenting. Ty lika litet som vi med några våra goda gärningar kunna göra Immanuels barmhärtighet större, lika litet kunna vi genom några onda gärningar göra honom till en annan, än den han är; och han är nu en gång för alla helt och hållet nåd och godhet. Det står varken i min eller patrons makt att här taga något ifrån eller lägga något till. Därför har han ock låtit den käre gamle Paulus till tröst för alla dem, som sitta i ömklighetsklassen, skriva där inne på väggen de orden: 'Där synden överflödar, där överflödar nåden ännu mycket mer.' Och därvid blir det. Den som icke finner sig därvid, att Immanuel är en sådan person, den har ju frihet att draga härifrån och giva sig under en annan herres våld och regering. Här i Evangelium skall det heta 'bara nåd'. Stadens lag heter nåd, och vid den lagen är varje stadens innevånare bunden.»

Det tycktes, som om gumman under sitt tal blev allt eldigare och eldigare. Hennes ansikte strålade av glädje, och hela hennes väsen var en oavbruten triumf i medvetandet och känslan av den nåds salighet, varom hon talade. Abrahamssons hjärta gjorde ansträngningar liksom för att vidga sig. Men det förblev dock alltför trångt för att fatta fullheten av nådens rikedom. Och ehuruväl han erfor en stor kraft av gummans tal, så reste sig dock ännu hans naturliga känsla däremot. Han likasom kände, att gumman gick för långt. Dock vågade han i känslan av sin egen oerfarenhet icke sätta sig emot henne, utan frågade blott:

»Men anser du då inte, att ett sådant fritt tal om nåden kan bliva ganska skadligt?»

Med hänförelsens eld i sina ögon frågade gumman honom hastigt tillbaka:

»Anser då patron, att det kan bliva skadligt att tala gott om Immanuel? Kan man tala för mycket gott om honom? Nej, tag allt, vad gott som kan upptäckas i en faders och moders och en brudgums hjärta. Gör en bild därav. Den blir vacker. Men nog är Immanuel ändå bättre, ja, så mycket bättre, som solen är bättre än den här lilla lampan, som brinner framför oss.»

»Ja, ja. Men ditt tal kan väl ändå tarva någon inskränkning, ty annars kunde det vålla, att mången mindre aktade synden och icke ansåge den så farlig.»

»Nå ja, patron, som nu erfarit kraften av denna lära, kan ju själv försöka gå ut och synda nu!»

Abrahamsson ryggade tillbaka. »Vad?» sade han, »skulle jag gå ut och synda? Nej, nej! vare det fjärran!»

»Varför inte?» svarade mor Enfaldig. »Ty jag kan försäkra, att det icke skulle kunna i någon mån rubba Immanuels nåd.»

»Men kära mor, *skulle jag* gå och synda?»

»Ja, varför icke?»

»Nej, icke kan jag det, jag, som har nåd och syndernas förlåtelse. Hur skulle jag vilja synda igen?»

»Ja, det var just det svaret, jag väntade, för att övertyga patron, att just i den fria nåden ligger kraften *emot* synden. Så sade också den gamle Paulus: 'Vi som äro döda från synden, huru skulle vi ännu leva i henne?' Herr Självklok söker trösta hjärtat även han med tal om Immanuels nåd. Men då han inte förstår, att just i *trösten* ligger *kraften,* så menar han, att han skall förebygga *synden* genom det där tillägget 'men', som han väl fått ur logiken, kan jag tro. Därmed sker då, att han med sitt 'men' river omkull *trösten* och därmed bryter ned *kraften*. Sålunda öppnar han fönster och dörrar för *synden*. Och det påstår han vara en rätt helgelsepredikan. Jag är så förargad på den där filosofien eller logiken, eller vad hon heter den där röran, som han trollar med. Nej, först sedan man lärt sig inse, att nåden är oberoende av allt görande eller varande, först då kan man stå synden emot, först då kan något egentligt arbete komma till stånd. Och jag skulle kunna anföra exempel på sådana, som just därför, att de icke aktat denna hemlighet, till slut tröttnat upp med Evangelium och flyttat härifrån.»

»Men man har ju också exempel på sådana, som genom denna lära blivit lata och liknöjda», svarade Abrahamsson.

»Nej, inte ett enda», inföll gumman med iver.

»Det har likväl herr Upplyst berättat mig.»

»Ja, möjligtvis står det så i hans logik. Ty han har nu för sed att skylla på *läran* sådant, som beror på *personen*. Men om nu någon till följd av *sin egen falskhet,*

då han fattat denna lära endast i huvudet, men i hjärtat icke har någon erfarenhet därav, giver sig åstad att fritt synda på nåden, då är det ju icke lärans fel utan hans eget. Så går det också till i staden Lösaktighet. Men här i Evangelium råder ett annat *väsende,* ty själva *sinnet* är här annorlunda beskaffat, och det så, att man icke *ville* synda, om man också hade tillåtelse därtill. Eller vad skulle patron svara, om Immanuel sade till patron: Nu skall du få leva en tid så, som du vill; jag skall icke lägga några band på dig; ej heller skall jag under denna tid tillräkna dig, huru du lever?»

»Ack», svarade Abrahamsson hastigt, »jag skulle fröjdas storligen över ett sådant löfte och skulle flitigt begagna mig därav hela den tiden?»

»Och vad skulle patron göra då?» frågade gumman.

»Ja, det förstår du väl; jag skulle under hela den tiden vara så helig och fullkomlig, att ingen synd skulle komma åt mig. *Kunde* jag blott leva, som jag *ville,* o då skulle jag icke sitta här och jämra mig för dig!»

»Och varför skulle inte patron synda då?»

»Nej, det begriper du väl: den som har frihet att vara frisk och glad, kastar sig icke gärna i plåga och jämmer.»

»Men vad vore det då för en plåga och jämmer, om Immanuel inte tillräknade patron någon synd?»

»Ack, det är icke *tillräknelsen,* som är min plåga, utan *synden själv.*»

»Och huru kan den plåga utan någon tillräknelse?»

»Jag vet nu icke varför, men jag känner dock, att det är så.»

»Ja, sådant kommer av det nya sinnet. Jag skulle ock göra såsom patron. Men hade en sådan där tillåtelse givits mig, medan jag bodde i Egenrättfärdighet, så hade

jag tänkt: Ack! det var väl, att jag en gång får pusta ut något litet!»

Här tystnade de bägge vännerna och försjönko liksom i rannsakning av sig själva. En fruktan för självbedrägeri överkom dem. Men efter en stund öppnade Abrahamsson sin mun.

»Herr Upplyst» — —

»Han heter inte Upplyst utan Självklok», avbröt mor Enfaldig.

»Ja, ja», fortfor Abrahamsson, »han berättade för mig en gång, att han hört dig driva den läran: 'Tro blott nåden och lev sedan, som du vill.' Säg mig öppet: kan det vara din åsikt?»

»Jag minnes inte», svarade gumman, »om jag någon gång precis sagt så. Men *om* jag har gjort det, så ångrar jag det alls icke.»

»Men icke kan väl det vara rätt?»

»Jo men, det är så. Däri ligger en härlig och på samma gång djupt *hjärterannsakande* sanning. Ty den som *tror* nåden så, att han därigenom icke får ett nytt sinne, som gör honom *villig* att leva heligt och fromt, han är ännu en skrymtare. Han står icke till att hjälpa med det, att man sätter *emot* vartannat dessa två: *tro nåden* och *lev heligt*. Alldeles som hörde icke det ena med nödvändighet ihop med det andra. Och av sådana skrymtare är staden Egenrättfärdighet full. Dock undrar jag icke på, att herr Självklok anser denna lära för farlig. Han vet med sig själv, att om han skulle börja *leva* så, som han *ville*, så skulle han bryta ut i allehanda synder. Sådana äro alla skrymtare, varför herr Självklok söker att hjälpa dem tillrätta med sitt 'men', som han är så flink med.»

Abrahamsson, som under detta samtal många gånger

känt sig stött däröver, att gumman så ofta drog fram Självklok för sin domstol och klandrade honom i allt, kunde nu icke hejda sig, utan sade:

»Förlåt, att jag nu avbryter samtalet med något, som icke egentligen hör hit. Det förefaller mig underligt, att du så beständigt talar illa om Självklok, då du aldrig plägar göra det om andra, utan alltid driver den satsen, att man skall överskyla nästans fel och tyda dem till det bästa men icke utbasuna dem.»

»Det var väl, att patron anmärkte detta. Men härmed förhåller det sig så. Det var en tid, då herr Självklok levde lycklig och glad i Evangelium. Men snart började han visa varjehanda oarter. Jag gick till honom för att bedja honom vara på sin vakt. Däröver blev han stött. Jag gick då till Immanuel och rådförde mig med honom. Han bad mig taga pastor Evangelist och mor Höftlam med mig och gå tillbaka. Så gjorde jag ock. Vi gingo. Under vägen voro vi inne hos Immanuel för att bedja honom om nåd att vara visa i vårt beteende. Han gav oss fru Kärlek i sällskap. Glada fortsatte vi vår väg. Men då blev Självklok så förargad, att han flyttade till Teologi och började allmänt smäda mig samt utsprida villfarande och förförisk lära. Då gick jag i mitt bekymmer till Immanuel och bad för Självklok samt frågade, vad jag skulle göra. Därpå svarade han, att jag nu skulle varna var och en för honom. Och vore det någon enskild synd, som han begått, så skulle jag icke säga ett ord emot honom. Men nu är det en annan sak, då han med fullt uppsåt driver sådan lära, varmed han *uppenbarligen fördärvar folk*. Då får jag ej tiga. Den gamle Paulus var en fridens man, det är visst, men när han såg sådana, som med filosofi och fåfängt bedrägeri eller med verklära förvillade de enfal-

diga, så att de föllo från nåden, då var där ingen pardon mer i hans mun. Nej, då voro hans ord som en ljungeld. Många olika meningar råda här i staden, det vet patron. Det får man fördraga. Ty vi förstå alla endels; och alla taga vi i något stycke miste. Men allt går bra, så länge *alla vila på grunden*. Men dem, som riva sönder grunden, dem får man icke fördraga.»

Under det mor Enfaldig berättade detta, stod en tår i hennes klara öga. Abrahamsson, som tydligen därav såg, huru hon ömmade för Självklok och de andra själarna, fann sig tillfredsställd med hennes förklaring. Därför ansåg han sig böra återgå till det nyss avbrutna samtalet och dess ämne.

»Du talade», sade han, »om att tro nåden och sedan leva, som man vill. Säg mig då, är det icke också nödvändigt att lägga vikt på goda gärningar?»

»Jo visserligen», svarade gumman, »blott det sker på rätt ställe och i rätt tid. Om vårt kött vore helt och hållet borta, så skulle vi lika litet som Immanuel behöva några förmaningar. Men eftersom den gamla naturen ännu alltid stretar emot den nya människan hos oss och vill undertrycka henne, så är av nöden, att vi flitigt vaka samt troget och beständigt kämpa mot köttet. Här prövas då tålamodet, och ofta går det hett till. Men om den nya människan ligger under och hjärtat är bävande och förskräckt samt börjar förlora sitt fäste i den fria nåden, då måste alla förmaningar fara, då måste man ivrigt sätta sig emot allt tal om goda gärningar och endast driva på med nåden. Ty alla förmaningar, ja även de ömmaste, medföra *alldeles ingen kraft* åt den nya människan utan sporra henne allenast. Och då kommer hon jämt så långt, som hon har krafter till av trösten i nåden, men icke längre. Har hon då förlorat sitt fäste

i denna, så hjälpa sporrarna henne lika litet, som de hjälpa en häst, som av trötthet dignat till jorden. Hon bara plågas därav och kan snart ljuta döden, om icke hjälp mellankommer. Har hon däremot frid och tröst, då göra sporrarna intet ont, utan hon blir av dem blott mer livad till att löpa på vädjobanan. Och si, då kommer hon någon väg, då har hon kraft *icke av sporrarna utan av nåden.*»

»Men säg mig då, huru skall jag kunna alltid hålla denna nya människa vaken samt vid liv och full kraft?»

»Endast genom att stadigt betrakta och tro nåden samt troget varje gång använda de krafter, som Immanuel giver. Ty här gäller vår trohet oändligen mycket. Ju trognare man är mot nåden, desto mer kraft får man av densamma, desto stadigare blir vandringen, desto friskare blir livet.»

»Men», inföll Abrahamsson, åter något bedrövad i känslan av sin egen otrohet, »om det nu går *mig* så olyckligt, att jag icke är så där trogen mot nåden, utan församlar mig i det stycket gruvligen?»

»Så skall patron tro nåden!» utropade gumman triumferande; »ty nåden blir dock inte blott det första utan även det sista.»

Abrahamsson ville liksom hissna vid detta oförmodade svar.

»Du har då alltid nåden till hands», sade han.

»Ja nåden, patron, nåden, hon är som ett hälleberg, som icke sviktar för det, att en trasig usling sätter sig därpå.»

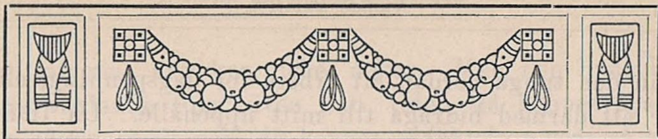
»Men gör du inte därmed saken för lätt och bryter udden av förmaningen?»

»Därom få vi väl tillfälle att språka en annan gång, ty nu är det redan sent. Jag vill därför blott säga några

ord. Många äro de, som efter sitt köttsliga sinne förvränga denna kosteliga lära sig till förtappelse och fördärv. Och hela staden Lösaktighet är byggd på denna grund. Men det är *icke lärans* fel; *hon* måste likväl fritt fram, de elända till tröst och vederkvickelse. Ingen skrymtare vore hjälpt med det, att man undandolde henne. Och öva henne blott troget i livet och levernet, och patron skall fortfarande få se, huru svår den konsten är. Patron skall ock få erfara, huru just denna lära alltmer skall bryta synden och giva förmaningen den rätta skärpan. Och nu, för att i korthet repetera och sammanfatta, vad vi här talat om, så vill jag tillägga: *När patron har syndat, så tro nåden! Och när patron tror nåden, så se ivrigt till, att patron må leva heligt och fromt!*»

Därpå läste mor Enfaldig ett stycke i den stora boken, som heter Guds ord, och Abrahamsson hörde uppmärksamt därpå. Det var, som hade nu ett nytt ljus gått upp för honom över varje rad i den dyra boken. Sedan följdes de båda vännerna åt till Immanuel, vilken de prisade för hans stora nåd, och bådo honom enträget, att han ville allt framgent beskydda dem. Han svarade ömt: »Bliven i min kärlek!»

NIONDE KAPITLET.

Mor Enfaldigs anfäktelse.

Det var redan sent på kvällen. Abrahamsson hade tagit ett ömt och hjärtligt farväl av den älskeliga gumman, som nu var honom dubbelt kärare än förr. Han var stadd på sin stilla vandring till sin egen boning.

»Ack», tänkte han för sig själv, »det var ett ljuvligt samtal! O, huru kärt, att nu en gång hava fått denna sak klar! Men det är obegripligt, huru de kunna beskylla mor Enfaldig för att lära sådant, som förleder människor till lättja och synd. Vad som är en skevhet i *deras uppfattning,* det säga de vara en skevhet i *hennes lära.* Och här finnes ju ingen, som vågar påstå, att hennes övertygelse gjort henne själv lat eller liknöjd. Ty vem är väl så till allt arbete hurtig, skicklig och tjänlig som hon? Hon är ju ödmjuk och självförsakande till den grad, att det synes vara henne en fröjd, att offra sig för andra. På nåd lever hon och av nåd arbetar hon. »Förmår jag något göra», sade hon en gång till mig, »så beror det därpå, att jag blivit fri

från den tunga bördan att arbeta för dagspenning, eller för att därmed bidraga till mitt uppehälle. Då Immanuel lever för mig, så må väl *det* vara mig skäl nog att leva för honom.» O, huru kär hon är mig! Och huru ljuvligt måste ej *hon* hava det i det dagliga livet! Vilken frihet, vilken frid! Hon slipper erfara sådana svårigheter som jag — jag som är full av allt elände. Ack, om den tiden snart vore inne, då jag kunde komma i samma lyckliga ställning, då inga tvivel, ingen otro mer oroade och plågade ens arma hjärta! Emellertid skall jag aldrig, aldrig glömma de lärdomar, som jag i dag fått av henne.»

Uppfylld av dessa tankar vandrade Abrahamsson sakta och lugnt framåt. Han kände en egendomlig frid och trygghet i sitt hjärta. Den käre mannen hade ännu icke mycket erfarit. Han skulle »aldrig» glömma gummans lärdomar! Men han förstod icke ännu, att det var *lika svårt att behålla dem, som att få dem in i hjärtat.* Han anade icke, att han snart skulle råka i ännu hårdare trängsel, än han befann sig i, då han denna afton besökte gumman. Han trodde sig förstå gummans ord riktigt, men han kände icke de onda tider, som komma skulle; och han visste icke, att han skulle få erfara mycket svårare anfäktelser hädanefter än hittills. Därför inbillade han sig, att gumman hade det så lätt, och lyckönskade sig till den dag, då han själv skulle få det lika lätt. Vem helst han mötte under den närmast följande tiden, talade han med honom om denna sak.

Men under det han sysselsätter sig som bäst med dessa betraktelser över gummans liv samt dessa ljusa förhoppningar och framtidutsikter för sig själv, vilja vi kasta en blick in i mor Enfaldigs boning för att se, om det verkligen *alltid* var så ljust där. Visst var hon en lyck-

lig gumma, det kan icke nekas. Men nog hade hon sina växlande tider även hon, tider, då hennes hjärta var såsom smält vax, då hennes anfäktelser voro så svåra, att hon nästan alldeles förtvivlade. De som icke mycket hade erfarit trodde t. o. m., att hon var från förståndet.

* *
*

Det har icke gått mer än några veckor, och vilken förändring se vi icke hos henne! Av det ljusskimmer, som Abrahamssons fantasi målat omkring hennes bild, skåda vi nu ingenting. Det har under en veckas tid varit mycket mörkt för henne, och det har blivit värre dag för dag. Hon ligger vid vårt obemärkta inträde på sin säng. Den frimodighet, varmed vi hörde henne för Abrahamsson uppduka nådens sanningar, är nu borta; friden, glädjen, som då strålade ur hennes ögon, är försvunnen. Hon vrider sig såsom en mask på sitt läger och väter sin säng med bittra sorgetårar. Djupa suckar tränga sig tungt och långsamt fram ur det beklämda hjärtat. Vad hon så ofta sagt till Abrahamssons och andras tröst, var nu förgätet för hennes egen del. För alla andra tyckte hon nu, att det fanns nåd, blott icke för henne.

»O», suckade hon, »jag gamla varelse, som borde vara genomträngd av idel ödmjukhet och kärlek, jag är så hård som en sten. Jag vill lära andra och lär mig intet själv! Vad ända skall detta taga? Ack, att Immanuel ville förbarma sig över mig och snarligen hjälpa mig!»

Därvid lopp hon i sitt sinne igenom den förflutna tiden. Minnen framstodo för hennes själ, vilka framkallade ångestsvett på hennes panna.

»Jag», fortfor hon, »jag talar om och prisar den fria nådens kraft, och huru mycket har jag väl själv därav?» Nu genomstormades hon av tvivel och hädiska tankar, som ännu mer marterade henne.

»Vad skall jag då göra? Med mina synder fördärvar jag både mig själv och andra.»

Härvid ryste hon. Hon visste icke, vart hon skulle vända sig. Tvivel, huruvida hon skulle våga att tillägna sig nåden, höll på att beröva henne sansen. Ja, hon kände stundtals en leda vid hela Evangelium. I förtvivlan reste hon sig upp och utropade med hemsk och ihålig röst:

»Nå välan! om icke Immanuel vill hjälpa mig, så kan han ju låta bli! Jag skall då i evighet vara honom ett vittne, att han bedragit mig!»

Hon steg upp för att i ett nu göra slut på sitt eländiga liv, men dignade och föll tillbaka på golvet. Hon försjönk i en dvallik sömn. Själsansträngning och ångest hade överväldigat och utmattat hennes svaga kropp. Under sömnen fortfor samma kvidan och jämmer. Efter en stund vaknade hon.

»Var är jag?» utropade hon, »var är jag, vansinniga? Vad har jag talat i min förtvivlan? Hädelse, hädelse!» stönade hon, och en dödsryckning genomfor hennes lemmar. »Det är ute med mig — ute — — med mig. Och min lott — o ve!»

Hon mäktade icke säga mer utan återföll i sin dvala. Därunder såg hon plågoandar omkring sig, vilka hade belagt henne med hårda kedjor. De släpade henne ner i en hemsk avgrund, under det de hånfullt logo åt hennes marter. Hon sträckte under fallet ut sin matta hand för att fatta i ett rep, som hon tyckte, att någon från höjden sänkte ned efter henne. Men repet brast, fallet

blev hastigare, plågoandarna triumferade, hon såg eld och lågor under sig och hörde ett förfärligt jämmerskri ur avgrundens djup. Nu tyckte hon, att ormar slogo sig omkring henne och ingöto sitt brännande gift i hennes lemmar. Hon sjönk allt djupare och djupare. Under ett sataniskt triumfrop av plågoandarna föll hon ned i elden. Härvid gav hon upp ett jämmerrop, så att hon vaknade därav.

Svetten lackade från hennes panna, hela hennes kropp skälvde, och hon visste icke, vart hon i denna sin vånda skulle vända sig. Åter föll hon i dvala, och nu såg hon sig bunden släpas fram inför Justus Allsvåldigs domstol. Med en eldsblick kastade han henne till jorden, tog fram en stor bok, där hennes synder stodo upptecknade. Detta register lade han för hennes ögon och avkunnade med tordönsstämma den domen, att hon för evigt skulle kastas bort från hans ansikte. I sitt medvetslösa tillstånd kastade hon sig av och an på golvet, vred sina händer och for ut i hädelser emot Justus, Immanuel och Evangelium. Därvid vaknade hon åter.

»Så är jag då förkastad!» utropade hon, under det hon föll i konvulsivisk gråt. Emellertid lättades hennes hjärta något, sedan hon fått gråta ut, och hon hämtade sig så mycket, att hon kunde stiga upp för att lämna sitt rum. När hon kom ut, var allt stilla och lugnt. Hela staden vilade i en djup och stilla slummer. Detta upprörde henne ännu mer, ty allt utom henne tycktes andas idel frid. Endast hon var fridlös och bar inom sig en avgrund av plågor. Utmattad måste hon sätta sig ned. Hon gömde sitt ansikte i sina händer och snyftade högljutt. Då hon åter orkade stiga upp, vandrade hon sakta framåt med bävande hjärta på den fridsälla stadens tomma gator.

»Här finnes nu ingen, som vet eller förstår min nöd och jämmer», suckade hon, »ingen som kan förbarma sig över mig och säga mig ett fridens ord. Dock, vad skulle ett sådant ord hjälpa? Det vore ju icke sant för mig.»

Emellertid styrde hon sin gång till Immanuels boning.

Mor Enfaldigs anfäktelse (se sid. 105).

»Om jag ock skall lämna Evangelium och drivas ut», tänkte hon, »så vill jag dock först se och träffa honom, som under så många år varit mitt hjärtas enda tröst och glädje. Jag vill tala med honom, ifall jag kunde få ett vänligt ord eller åtminstone en medlidsam blick av honom. Jag vill ännu en gång skåda hans anlete.»

Uppfylld av sådana önskningar gick hon liksom blind för allt utom sig, då hon i en hast kände en tung hand

på sin axel. En rysning for igenom henne. Hon vände sig om och sjönk till jorden.

»Vart skall du hän?» frågade den ankomne med vredgad ton. »Du inbillar dig, att Immanuel, som du så djupt förolämpat och så högljutt hädat, att jag hörde det genom fönstret, du inbillar dig, att han ännu skall taga emot dig? Nej, skynda dig härifrån, innan hans vrede bryter lös över dig, ty för dig är all nåd ute.»

»Men vart skall jag då taga vägen?»

»Gå vart du vill!» svarade Samvete, ännu mer uppretad, »men vet, att var du finnes, så skall dock dens hand, vars nåd du så ofta förfarit men nu hädat, finna dig för att draga dig inför hämndens domstol!»

»Men jag vill först tala med Immanuel.»

»Från honom är du för alltid skild, ty du har begått den synd, som icke kan förlåtas.»

Ett dödsmörker omhöljde gummans kvidande själ, då Samvete utsade de sista orden. Och här hade hon nu varit förlorad, om icke Utfattig Tro i detsamma gått förbi. Så snart han såg hennes nöd, lopp han fram och viskade i hennes öra:

»Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut.»

Han hann icke säga mer, förrän han blev bortjagad av Samvetet, som ganska våldsamt tilltygade honom. Emellertid reste sig mor Enfaldig och sade till Samvete:

»Ack, må då Immanuel säga mig vad som helst, men innan jag lämnar staden, vill jag ännu en gång se *honom*. Jag vet, att det icke mer finns någon nåd för mig. Men jag vill *se* honom; jag *måste* se honom, om ock min fördömelse skall ökas därav.»

Därmed gick hon, ehuru Samvete stretade emot med förespeglingar om den dom, som hon hade att vänta hos Immanuel. När hon kom fram till Immanuels dörr,

fann hon den låst. Hon bultade ivrigt uppå, ja allt vad krafterna tillläto, men allt blev tyst. Endast Samvetes bistra stämma avbröt den hemska stillheten:

»Du ser ju nu», sade han, »att Immanuel har övergivit dig, och att du icke har lov att nalkas honom. Tag din dom undergivet, ty den är välförtjänt; tag den och gå!»

Gummans ångest står icke till att beskriva. Hon förtvivlade och visste icke, var hon skulle finna någon lisa i sin ångest.

»Vända om!» tänkte hon. »Vända om — drivas ut ur Evangelium, för att bliva Beelzebuls rov! — Och det utan att få se Immanuels anlete!»

Därvid satte hon sig ner, för att åtminstone ännu en gång få gråta vid Immanuels dörr. Men hon hade inga tårar mer.

»O jag arma», kved hon. »Huru har jag kunnat bli så hård? Förr kunde jag åtminstone gråta. Nu är även det slut.»

Vid hon så satt, hörde hon en röst på avstånd ropa: »Han är kommen att uppsöka och frälsa det, som var förtappat!»

Det var Utfattig Tro, som ropade till henne dessa ord. Därav fick hon något mera mod.

Hon bultade åter på och bad:

»Herre, min Frälsare, jag ropar dag och natt inför dig: låt min bön komma inför dig och böj dina öron till mitt ropande! Ty min själ är full med jämmer och mitt liv är hart när helvetet!»

Därpå lyssnade hon, om hon skulle kunna märka något svar inifrån. Men allt blev tyst som döden. Hon ropade åter igen:

»Herre, jag är aktad lik vid dem, som i kulan fara, jag är en arm kvinna, som ingen hjälp haver. Jag lig-

ger ibland de döda övergiven, såsom de slagna, som i graven ligga, på vilka du intet mer tänker och de ifrån din hand avskilda äro. Jag ligger fången och kan icke utkomma. Mitt ansikte är jämmerligt för vedermödas skull; Herre, jag uträcker mina händer till dig. Vi förkastar du, Herre, min själ och förskyler ditt ansikte för mig? Jag är eländig och vanmäktig, att jag så bortkastad är, jag lider ditt förskräckande, så att jag förtvivlar.»

Men den arma gumman ropade, såsom det tycktes, för döva öron. Då nu intet svar förnams, sade Samvete åter:

»Du kan väl nu förstå, att det är ute med dig. Immanuel vill varken tala med dig eller se dig.»

Och nu vände gumman och gick tillbaka. Under vägen såg hon sig ofta om, för att i sitt minne inprägla bilden av Immanuels boning, eftersom hon icke kunde få skåda honom själv. Mitt i det djupaste mörkret hängde hennes hjärta fast vid Immanuel med ett band, som icke kunde slitas. Men hon förstod det icke själv.

Hon såg bara mörkret.

Med tunga steg vandrade hon alltså genom stadens välbekanta gator.

»Jag skall nu, jag måste nu», utropade hon ångestfullt, »lämna dig, du heliga stad, ty jag har hädat din herre.»

Redan var allt hopp ute; redan tyckte hon sig se Beelzebuls och hans tjänsteandars skadefröjd; redan skådade hon de plågor, som han beredde henne. Dvalasynen rann åter upp för hennes blick, och med ett genomträngande skri föll hon avdånad till marken. I detsamma öppnades ett fönster därinvid.

»Är det du, mor Enfaldig?» ropade mor Höftlam, som av gummans skri blivit väckt. »Vad går åt dig?»

Mor Enfaldig varken hörde eller kunde svara. Förskräckt väckte hennes vän mor Förlorad, och bägge kommo ut.

»Vad går åt dig?» frågade de ängsligt.

»O, det är ute med mig!» suckade mor Enfaldig tungt och vred sig fram och tillbaka.

»Nej», ropade mor Höftlam, »kom med oss till Immanuel, och det skall bli väl igen!»

»O, o!» stönade gumman, utan att öppna sina ögon eller att se på dem.

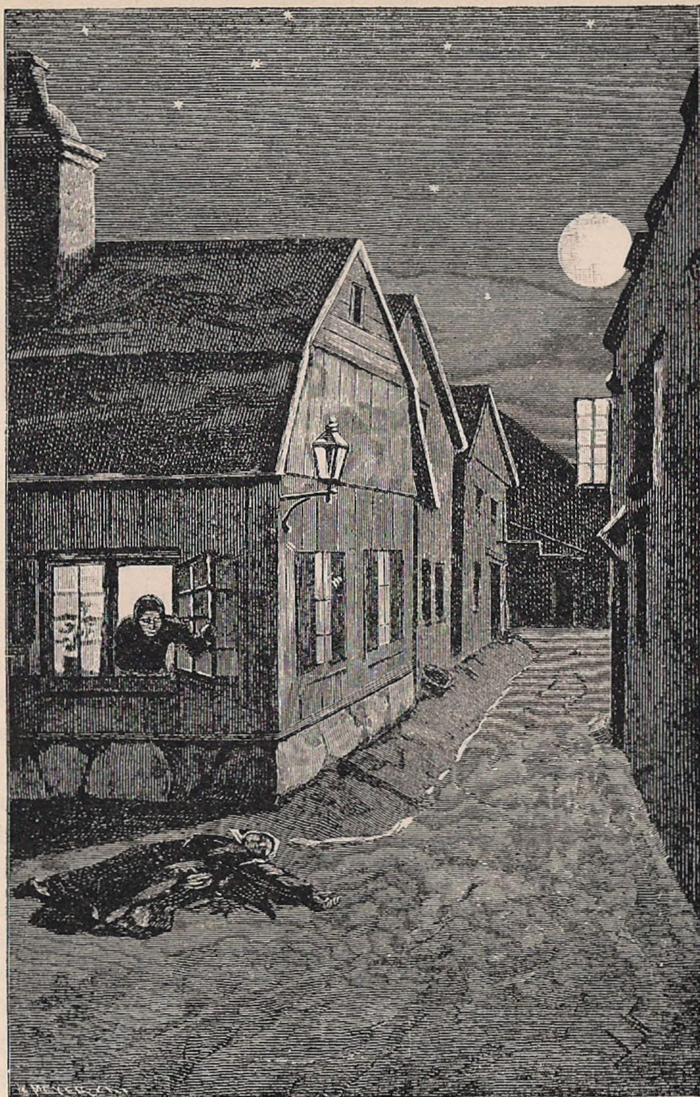
De kära vännerna försökte nu i sin vånda att få henne till sans igen. När det lyckades, ville de förmå henne att följa dem till Immanuel.

»Nej, nej», utropade hon, »jag har nyss varit där, men han släppte icke in mig, ej heller svarade han mig. Han har med allo förskjutit mig.»

Emellertid kom Utfattig Tro åter till stället. Han var mycket blek och matt.

»Kommen till mig alla I, som arbeten och ären betungade!» viskade han i gummans öra.

Vid dessa ord genomstrålades hennes själ för ett ögonblick liksom av en blixt. Men det tjocka mörkret omtöcknade henne snart igen. Dock hämtade hon av orden så mycket mod och kraft, att hon, stödd på sina vänners armar, åter kunde anträda vandringen till Immanuels boning. Då de kommo fram och funno dörren stängd, bultade mor Förlorad uppå. Den öppnades. Mor Förlorad trädde in först, därpå mor Höftlam; men när mor Enfaldig skulle följa med, slogs dörren åter till. När Samvete, som hållit sig på avstånd, åter såg henne ensam, trädde han fram. Men mor Enfaldig ropade i sin nöd:

»Är det du, mor Enfaldig?» (se sid. 110).

»Herre, gå icke till doms med din tjänarinna, ty för dig är ingen levande rättfärdig!»

»Håll!» avbröt Samvete, »håll in med ditt skrymteri! Menar du, att du är Immanuels tjänarinna!? Nej, det har du varit. Men nu är det slut.»

Ja, nu var det slut med henne, och vi vilja vända våra ögon för en stund från hennes jämmer.

Då mor Enfaldigs bägge väninnor kommo in till Immanuel, kastade de sig ned för hans fötter och anropade honom om snar hjälp, ty annars kunde de icke förstå annat, än att gumman på stället måste förgås. Men Immanuel svarade lugnt:

»Jag vet väl, vilka tankar jag har om henne. Gån och fören henne hem! Hon skall icke dö utan leva.»

Därmed avlägsnade de sig och förde sin vän hem igen, tröstande på sanningen av Immanuels ord.

»Ja, hon *skall* leva.»

Emellertid blev det morgon. Mor Enfaldig hade för vånda icke fått någon ro. Underrättelsen om hennes tillstånd nådde snart Abrahamssons öra. Han hastade dit men höll på att dåna vid åsynen av hennes marter. Något sådant hade han aldrig förr skådat. Här låg hon nu för honom, full av förtvivlans kval, hon som han för icke länge sedan hört med så mycken frimodighet tala om oföränderligheten av Immanuels nåd. Här låg hon ett offer för oerhörda lidanden, hon, om vars lyckliga ställning han gjort sig så sköna drömmar. Ur stånd att uthärda denna anblick rusade han ut för att löpa till Immanuel. Alla dem han mötte på vägen, tog han med sig, och i ett nu var Immanuel omgiven av en skara, som tiggde om hjälp för mor Enfaldig.

»Hon är värd, att du hjälper henne!» ropade Abrahamsson, som redan tycktes hava förgätit, vad gumman

så nyligen hade sökt inpränta hos honom, nämligen att allt skall vara av nåd utan all egen värdighet eller förtjänst.

»Herre, förbarma dig över henne!» bad den förr bekante Olustig, som nu var ömt fästad vid mor Enfaldig. »Skynda att undsätta henne. Vad skall det bli av oss, om hon förgås?»

Sedan Immanuel en stund åhört dessa och dylika bönesuckar, svarade han:

»Jag har uti ett litet ögonblick som snarast gömt bort mitt ansikte för henne, men med evig nåd vill jag åter förbarma mig över henne.»

Glada vände de åter om till mor Enfaldig för att berätta för henne detta svar. Men hon var döv för all tröst.

»Det är ute med mig!» voro nästan de enda ord hon svarade.

Under tiden hade underrättelsen om denna fasansfulla tilldragelse även kommit till herr Självklok. Utan att röras av gummans nöd, svarade han i kall ton:

»Jo, jag kunde väl förstå, att hon en gång skulle få smaka frukterna av sina förföriska åsikter för att därigenom varda de andra till en varning, att de icke måtte följa hennes fotspår.»

Det var icke utan, att han kände sig belåten över, vad som hänt, fastän han hade förstånd nog att icke tala om det för någon.

Vid mor Enfaldigs säng sutto nu många hennes vänner. Och ehuru de med djupt medlidande sågo hennes hjärtslitande kval, hennes matta, nästan brustna ögon, i vilka endast en stum förtvivlan avspeglade sig, så voro de dock glada i hoppet om den snara hjälp, som Immanauel skulle komma med. Men den ena timmen efter

den andra gick förbi, och ingen kom. Det led redan mot aftonen, och Immanuel syntes icke till. Förskräckt lopp Abrahamsson tillbaka till hans boning, men slapp icke in.

»Vad betyder detta?» frågade han i en ångest, som gränsade till förtvivlan. »Har Immanuel förgätit att vara nådelig?»

»Nej», ropade en röst bakom honom; det var Utfattig Tro, som nu kom från sitt hem, ett litet hus, som hette *Bönevrå,* och som låg i kvarteret Syndernas Förlåtelse. Där hade han ätit sig mätt vid nådens bord samt vilat en god stund, så att han kände sig stark och munter igen. »Var lugn», tillade han, »och bida och lita på hans ord! Himmel och jord skola förgås, men Immanuels ord skola icke förgås. Vad han lovar, det håller han visserligen.»

Styrkt av detta svar, återvände Abrahamsson. Men han kunde dock lika litet som de andra befria sig från all fruktan och ångest, i synnerhet när han hörde gummans ständiga rop:

»Det är ute med mig! O ve, o ve!»

Natten hade redan inträtt, då Immanuel sände bud efter sin tjänare Evangelist.

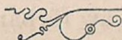
»Du har hört», sade han vid dennes inträde, »att jag tagit mig för att bekymra mor Enfaldig. Jag har tillstatt Beelzebul att kindpusta henne. Hon är mig ett kosteligt redskap, och därför måste jag göra henne utkorad i bedrövelsens ugn. Hon höll på att fatta behag till sig själv för sin djupa insikt i nådens hemligheter. Därför fruktade jag för henne och måste låta henne åter erfara, vad hon är i sig själv. Nu tror hon, att jag har med allo övergivit henne, och hon vet icke, huru mitt hjärta brister av förbarmande. Gå du därför

nu till henne och tillsäg henne å mina vägnar, att jag är henne nådig och skall aldrig tänka på hennes synder. Jag hoppas, att hon länge skall minnas denna läxa.»

Glad över detta nådefulla uppdrag lopp den trogne tjänaren till den lidande gumman.

»Kära mor», sade han, i det han nalkades hennes bädd, »du har gruvligen syndat, men i Immanuels namn och å hans vägnar säger jag dig, att han är dig ännu nådig och skall aldrig tänka på dina missgärningar. Bergen skola väl vika och högarna falla, men hans nåd skall icke vika ifrån dig och hans fridsförbund skall icke förfalla. Han har själv sänt mig med detta bud till dig.»

Gumman, som legat såsom död med tillslutna ögon, medan han sade detta, såg nu upp. Förtvivlan tycktes börja vika. Hon sade ingenting. Men ett egendomligt lugn började sprida sig ut över hennes väsen. I detsamma föllo hennes ögon på dörren, som nu öppnades, och i ett nu vände sig gumman om, gömde bort sitt ansikte och började högljutt gråta. Den ankomne, som var Immanuel, trädde fram till henne och tilltalade henne på det allra ömmaste. Och här uppstod nu ett samtal så kosteligt, att även den mest levande beskrivning icke kan giva en föreställning därom, med mindre man själv erfarit något dylikt. Därför vilja vi lämna hennes klagan över sin otro, hennes syndabekännelse o. s. v., allt åtföljt av Immanuels ljuvliga svar och upprepade nådeförsäkringar. Alla de, som voro närvarande, kände en helig bävan och rörelse, och ingen av dem gick därifrån med torra ögon.

TIONDE KAPITLET.

Abrahamssons besök i Lösaktighet och Världen.

Uti Evangelium framflöto dagarna och månaderna under växlande mörker och ljus, sorg och glädje. Det var en salig stad, och Immanuel var allas hälsa och tröst. Väl hade man ofta svårt att förstå sig på hans underliga regering, men man fann sig likväl därvid och höll sig stilla. Abrahamsson med sitt häftiga lynne hade det dock ofta ganska bekymmersamt. Men hans umgänge med mor Enfaldig verkade oändligt välsignelserikt på honom. Ofta måste han gå till henne för att höra om och om igen, huru man i Evangelium skulle leva på bara nåd, ty han glömde det beständigt åter. Och hade icke mor Enfaldig varit, så hade han väl förargat sig på fader Erfarenheten och dragit sina färde från Evangelium.

»Jag begriper icke», sade han en gång till mor Enfaldig, »vad den där Erfarenheten menar. Jag bad honom i går, att han skulle lära mig den rätta kraften, och det lovade han. Men så förde han mig åter in i ömklighets-

klassen, och där förtog han mig all kraft, så att jag höll på att gå under av matthet.»

»Ja, det är just hans vana och sätt», svarade mor Enfaldig leende, »och på annat vis kan man icke lära, att den stora kraften skall vara av Immanuel genom nåden, den rena och fria nåden.»

Sålunda framlevde Abrahamsson en tid tämligen lugna dagar. Han tycktes börja alltmer förstå sig på den heliga staden. I Syndernas Förlåtelse trivdes han väl, och i Helgelse arbetade han dagligen. Troget och ordentligt skötte han sitt arbete till mångas stora glädje.

Så gick det, som sagt, en ganska lång tid; men en morgon rusade Abrahamsson plötsligt ur sitt rum in i ett annat, vars dörr ledde åt gården. Nästan dödsblek störtar han på dörren. Den var låst. Mor Enfaldig, som just i detsamma kom till stället, hejdade honom och frågade, varthän han ämnade.

»Bort, bort! Öppna fort!» blev det ångestfulla svaret.

»Behöver patron då inte längre vara här?»

»Ack jo, nog *behöver* jag det, men jag *får* icke.»

»Mins då patron icke, att Immanuel sade, då han förde patron hit in, att patron skulle få vara här, så länge han behövde?»

»Jo, men då menade han: så länge jag var såsom I andra.»

»Hurudana äro då vi?»

»Det veten I själva bäst, men jag är över all beskrivning eländig.»

»Ja, det är, Gudi klagat, jag också.»

»Dock aldrig såsom jag: öppna fort!» Men den som icke öppnade, det var mor Enfaldig. Tvärtom reglade hon dörren ett slag till och tog ur nyckeln.

»Patron ska' inte vara tokig», sade hon. »Har patron

redan glömt, vad vi talade om nåden, den där nåden, om vilken gamle Paulus säger: Där synden överflödade, där överflödade nåden ändå mycket mer?»

»Ja nåden — nåden — alltid talar du om nåden, alldeles som funnes ingenting annat att tala om. Men du borde tala något mera om *kraften*. Därmed skulle du göra mer gagn.»

»Hm, ja, kraften — den ligger i nåden, den fria nåden, den himmelshöga nåden, om vilken David sjunger: Så hög som himmelen är över jorden, så låter han sin nåd vara väldig över alla dem, som frukta honom; så långt som öster är ifrån väster, låter han vår överträdelse vara ifrån oss. Hans nåd räcker så vitt som himmelen.»

Men Abrahamsson hade nu inga öron för sådant tal.

»Jag måste bort härifrån», ropade han.

Han hade icke mer än sagt ut sista ordet, förrän dörren öppnades av en utifrån kommande person. Abrahamsson rusade blint på, men stötte ihop med den ankommande, som tog honom i sina armar och bar honom avdånad in igen. Efter en stund vågade han slå upp sina ögon, men förstummades av glädje och blygsel, då han såg sig ligga i Immanuels armar och hörde hans ljuva stämma viska:

»Var vid gott mod, dina synder äro dig förlåtna!»

Nu bekände han frimodigt allt. Saken var nämligen följande. Hans son *Vaksam* hade vid flera tillfällen bevisat sig såsom en god och pålitlig man. Därför hade Abrahamsson börjat *fatta allt större förtroende till honom* samt lita på honom mer och mer. Men vid sista frukosten, under det de spisande sysselsatte sig med fåfängligt tal, hade *Sömnaktig* lyckats slå några sömndroppar i Vaksams tallrik. Denne somnade. *Hatfull* över-

rumplade sin far och slog honom till golvet. *Samvetsfrid,* en liten ljuvlig flicka, som hans hustru fött åt honom i Evangelium, hoppade av förskräckelse ut genom ett fönster och försvann. Därav hade den stora förskräckelsen kommit. Men när Immanuel hade ställt saken till rätta, återvände Samvetsfrid till sin förra plats. Emellertid hade Abrahamsson av detta sorgliga uppträde lärt sig, att hans käre herr son Vaksam icke var alldeles så mycket att lita på, som han hade trott.

»Till slut börjar jag tro», sade han, »att det finnes rakt ingen mer att lita på än Immanuel, alls ingenting, som duger att hålla i, mer än nåden.»

Det hade varit väl, om Abrahamsson hade behållit denna dyrköpta läxa, men så gjorde han tyvärr icke. En bitter erfarenhet skulle lära honom det en gång till, såsom följande sorgliga händelse visar.

Ifrån det hus, där Abrahamsson bodde, sträckte sig utsikten över en stor slätt, benämnd *Tomhet,* fram emot en stor och utmärkt naturskön stad, som hette *Lösaktighet.* Den var i många avseenden olik staden Evangelium, ehuru den låg så nära. Där funnos först och främst icke murar eller väktare, utan staden var helt fri och öppen. Folket såg mycket välmående ut, varje ansikte förrådde frid och lugn. Glädje fanns där ock tillfyllest. Synnerligen fröjdefulla voro de små utflykter eller lustresor, som dess innevånare understundom anställde till den några mil därifrån belägna staden *Världen,* för att bese dess innevånares tillställningar eller, som de vanligen kallades, »oskyldiga nöjen». De deltogo icke själva i dem utan voro blott åskådare.

Till staden Lösaktighet ledde en port, som hette *Köttslighet,* men genom den gick sällan någon, ty över densamma lästes de förfärliga orden: *Faren icke vilse!*

Gud låter icke gäcka sig, ty vad människan sår, det skall hon ock uppskära! Därför begagnade man sig merendels av en bakväg och gick genom en port, som kallades *Frihet,* och som icke var så avskräckande. Innevånarne i staden kallade sig också »frisinnade», emedan de icke voro så nogräknade, vare sig med läran eller med levernet. Vad de egentligen lade vikt uppå, var icke så mycket frid med Immanuel som fastmera *inbördes* frid, kärlek och endräkt. Också voro de allmänt kända för dessa goda egenskaper, vilket lockade dit många, som började misstänka invånarne i Evangelium, därför att dessa understundom råkade bliva oense i ett och annat. Ganska märkvärdiga voro ock de intyg, som om denna stad avgåvos av personer, vilka förut betraktat den med misstroende, men sedan låtit förmå sig att flytta dit. Så sade många, att de aldrig före sin flyttning dit hade funnit någon stadig och varaktig frid eller visshet i sitt sinne, utan alltid varit anfäktade av fruktan och oro.

»Det finnes ingen rätt frihet i Evangelium», påstodo de, »därför kan det icke heller finnas någon varaktig frid.»

Andra påstodo med full tillförlitlighet, att sedan de flyttat till Lösaktighet, hade de aldrig varit så plågade av synden eller Beelzebul som förr. Ja, somliga försäkrade, att de där blivit alldeles fria från alla anfäktelser.

»Allt det där pjunket, som man lider av i Evangelium, är icke att finna här», sade de.

I Lösaktighet bodde bland andra två märkelige män. Den ene hette *Haver-nog,* den andres namn var *Behöver-intet.* De sade sig vara halvbröder till Utfattig Tro. Och de prisade sin stad ofantligt.

»Se på oss», sade de, »huru frodiga och mätta och duktiga vi äro. Jämför oss med Utfattig Tro. Det skall väl då lätt synas, vilkendera staden som är hälsosammare att bo i.»

Allt detta hade Abrahamsson ofta hört. Han kände dock alltid ett visst misstroende därtill. Men ju längre det led, desto mer började han oroas av detta tal, i synnerhet som Immanuel på den sista tiden vid sina såväl sällsynta som korta besök hos Abrahamssons börjat bete sig så underligt. Ty dels sade han ingenting, när han kom, utan svarade merendels endast helt kort på deras frågor. Det tycktes icke intressera honom numera att taga reda på, huru de hade det. Dels hade ock understundom hans svar varit så obestämda och otydliga, ja rent av tvetydiga, att de lämnat Abrahamsson i en pinsam oro och ovisshet. Ja, vid sista besöket, när Abrahamsson för honom klagat sin bittra nöd, hade han alldeles ingenting svarat utan endast skakat på huvudet och avlägsnat sig med sådana åtbörder, som hade han haft något ont i sinnet. Detta smärtade Abrahamsson mer än allt annat, ty han kunde icke *begripa* ett så sällsamt beteende av Immanuel. Han försökte väl till en början att giva sig till táls och lida samt slöt öronen till för varje lockelse.

»Nåden, nåden», mumlade han för sig själv. »Jag vill ändå lita på nåden, den fria, den himmelshöga nåden, som flödar över alla synder.»

Men då det aldrig tycktes bliva bättre, och han icke visste, vad Immanuel tänkte om honom, ej heller erhöll något svar på de idkeliga bud, han sände till honom, så blev han alltmer orolig. När därtill kom, att han ofta icke slapp in till Immanuel, när han besökte honom, så tröttnade han småningom vid sina,

såsom han tyckte, fåfänga vandringar till hans boning. Dagarna igenom gick han med hängande huvud och sorgbunden uppsyn. Alla mor Enfaldigs ord och tröstegrunder voro fruktlösa, och hon undrade, huru det till sist skulle gå med hennes vän. Abrahamsson tycktes snarare vilja undvika hennes umgänge än tala med henne, vilket förut varit honom så kärt. Den älskliga gumman visste i denna sin bedrövelse intet annat att göra än att flitigt tala med Immanuel. Men han svarade så otydligt och tvetydigt, att hon icke riktigt förstod sig på honom. Dock lät hon sig därav ej avskräckas utan blev ännu ivrigare och väntade i stillhet, vad som komma månde.

Att Abrahamsson uti detta tillstånd skulle vara oförmögen att arbeta, var klart. Hela hans varelse bar prägeln av vanmakt och mattighet. Denna ökades ännu mer av Samvetets idkeliga påminnelser om nödvändigheten av flit och trohet. I synnerhet mådde han illa, då han läste över porten till Helgelse de orden: *Utan helgelse får ingen se Herren.* I hans hjärta uppstodo stundom svåra känslor och tankar emot Justus Allsvåldig. Han kände sig ofri. När någon antydde, att det ej stod väl till med honom, blev han bitter i sitt sinne. Och då han såg andra med lust och glädje sjunga lovsånger, medan de förrättade sitt arbete, så ökades denna bitterhet. På detta sätt förvärrades med varje dag hans ställning.

»Här går man allt under träldomsok», sade han en dag till mor Enfaldig.

»Man — man — vilken man?» frågade hon tillbaka.

»Jo, vi allihop», svarade Abrahamsson. »Jag läste just i dag några ord av den gamle Paulus. Han säger:

Låten eder icke fångas under träldomsoket. Till frihet ären i kallade. Och då tänkte jag: just så; han har förstått saken. Oss fattas den rätta friheten.»

»Nå, men läste inte patron det, som Paulus säger näst därefter?»

»Nej, jag fick så nog för mitt hjärta av de där orden, att jag icke behövde mer.»

»Det var skada det. Annars säger Paulus: 'I ären kallade till frihet, låten allenast icke friheten giva köttet tillfälle.' Jag har nog flere dagar sett, att patron kommit in i ett bedrövligt träldomstillstånd. Men det rår Evangelium icke för.»

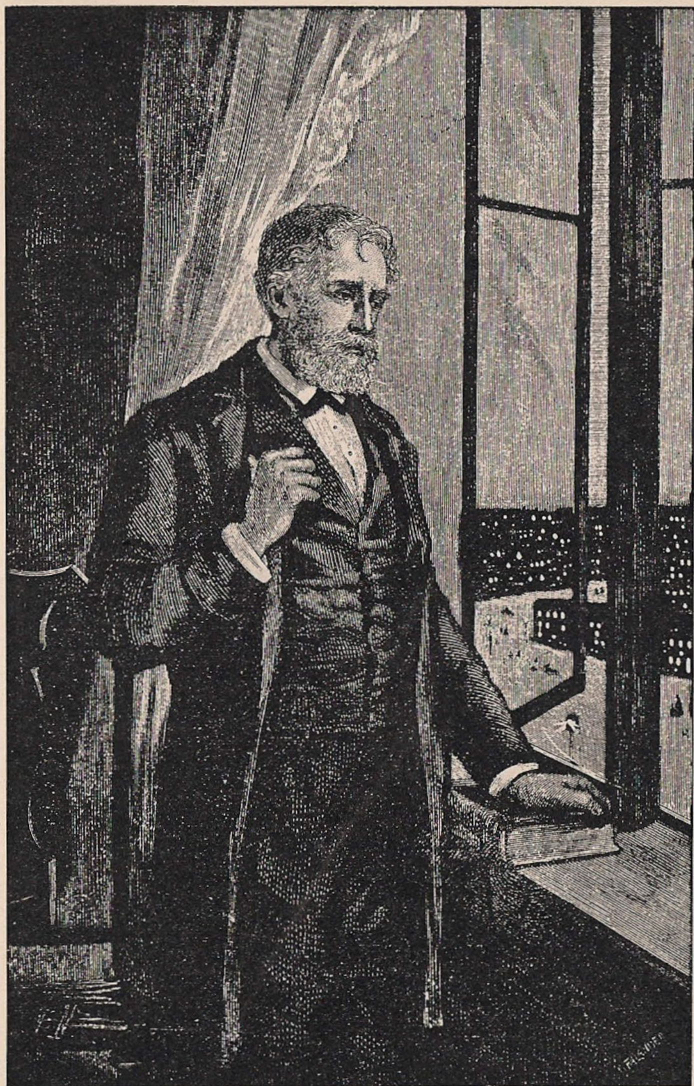
»Ja, träldom och frihet — det är ord, som du ständigt för på tungan. Men vad betyda de orden? Vad är det då att vara träl?»

»Hm, hm», sade mor Enfaldig, »jag menar på mitt olärda vis, att en är träl, när han har en lag över sig, som bjuder och tvingar honom att göra något, som han själv icke vill.»

»Besynnerligt svar!» utbrast Abrahamsson. »Men säg: vem är då fri? Kan du också säga det på ditt enfaldiga vis?»

»Fri, ja, fri är väl den, som av hjärtat vill det samma, som lagen vill, och som därför gör sin egen vilja, när han gör, vad lagen bjuder. Patron vet det där mycket väl. Det har varit tider, då patron känt sig fri och lycklig och glad under samma bud, som nu kännas tunga. Det var på den tid, då patron själv ville och älskade detsamma, som lagen fordrade. Nu har icke patron samma villiga ande som förr; därför känner patron sig ofri.»

Det högg som en kniv i Abrahamssons hjärta, när han hörde dessa ord. De gjorde honom mycket orolig. Men

Abrahamsson ser ut åt staden Lösaktighet (se sid. 127).

han kom sig icke för att förödmjuka sig. Han hade på sista tiden blivit ganska styv i sin ande. Orsakerna därtill voro många. Men synnerligen mycket bidrog därtill det ovisliga sätt, varpå somliga av hans vänner betedde sig, när de talade med honom. I stället för att tala kärleksfullt och uppmuntrande, voro de vassa i sina ord. Ja, det gick så långt, att somliga gjorde spe av honom. Han började därför känna sin ställning mer och mer odräglig. Och dock var han icke viss.

»Ack», suckade han en gång, då han en mörk afton stod vid sitt fönster och såg ut åt grannstaden Lösaktighet, som var vackert eklärerad, »vem vet, om de ej hava rätt där! Nog lider jag här ofta av misströstan, oro, fruktan och ovisshet, nog är det ofta trångt att sitta så här inspärrad inom dessa murar samt på alla sidor bevakad, såsom vore man en träl. Däri hava de allt rätt. Och de som varit på bägge ställena, både här och där, samt känna till dem bägge, de måste väl veta, vilkendera staden som är bättre att bo i. Den som råd lyder, är vis. Ack, att jag visste, huru jag bör göra! Kanske är det på oss här i staden Pauli ord syfta, när han talar om lagträlar.»

Medan Abrahamsson stod försjunken i dessa och dylika betraktelser, hörde han steg på avstånd. Den gående nalkades alltmer, och när han kom fram till fönstret, kände Abrahamsson i honom igen sin gamle gode vän *Beundrare.*

»God afton, käre bror Adamsson», var den ankomne vännens hälsning. »Det var länge, sedan jag såg dig sist.»

»Jag heter numera icke Adamsson utan Abrahamsson», avbröt denne.

»Käre bror», svarade Beundrare, i det han med all-

varsam uppsyn upplyfte pekfingret, »vakta dig för förmätenhet!»

»Men Immanuel gav mig själv det namnet.»

»Ja, ja, det kan så vara; jag känner till det där. Men vi skola icke vidare tala därom. Behåll du ditt nya namn. Men hur' mår du?»

»Hur' jag mår? Åh ja — —.» Abrahamsson drog på målet och hade svårt att tala.

»Det tyckes icke vara riktigt bra», avbröt Beundrare. »Och huru skall det kunna vara bra i den stad, där du bor? Där är alldeles för tung och kvalmig luft, som inverkar tryckande på hjärtat och lungorna. Många, som bott i Evangelium men nu bo i Lösaktighet, hava talat om för mig, att de i Evangelium nästan alltid hade svårt att andas, i synnerhet i kvarteret Helgelse. Jämt och samt ledo de ock av hjärtfel. Nu däremot känna de sig mycket friska och krya i den lätta luft, som utmärker Lösaktighet.»

Abrahamsson blev mycket dyster vid dessa ord. Beundrare, som märkte det, avbröt genast sitt tal.

»Ja, ja», sade han, »ursäkta, om jag sårar dig. Du vet, att jag alltid säger ut, vad jag tänker. Men nu skola vi icke mer tala om den saken; kom och följ mig!»

»Varthän?»

»Jo, hem till mig, ty jag har bjudit till mig några vänner från *Världen!* Du har intet att frukta, ty fastän de blott äro världsmänniskor, så äro de dock stadgade och allvarliga personer samt på sitt vis mycket fromma. Och för övrigt, om du icke trives bland oss, så kan du ju strax återvända hit.»

Abrahamsson kände sig oviss och orolig.

»Men Immanuel då — vad skall han väl säga om sådant?»

»Immanuel!» svarade Beundrare. »Tror du då icke, att även vi tjäna Immanuel, fastän vi icke gå och pusta, såsom ni här i Evangelium, utan känna oss mer fria och glada? Du skall få se det, när du kommer i vår kyrka. Men skynda dig nu. Det lider på tiden. Vännerna från Världen samlas om ett par timmar. Jag har här utanför en flink häst och en god trilla med mjuka fjädrar. Det skall gå som en dans att komma över till vår stad. Kom nu bara och sitt upp!»

»Men hör på», sade Abrahamsson, sedan han en stund stått tyst och begrundande, »huru kom du att flytta till Lösaktighet ifrån din vackra egendom *Självverksamhet?*»

»Jo, det kom sig därav, att den egendomen brann upp; och som den icke var brandförsäkrad, så var jag husvill. Då funderade jag på, antingen jag skulle flytta till Evangelium, eller bygga upp min egendom igen, ty ännu hade jag medel kvar. Men just under det jag var sysselsatt med dylika funderingar, träffade jag min gamle vän *Väderdriven.* Han avrådde mig från allt byggande och likaså från att flytta till Evangelium. Där sade han, att han själv hade bott några år. Men då han fann det svårt att leva där, så hade han flyttat till Lösaktighet. Och där, försäkrade han mig, där hade han funnit det lättast att leva. Som jag själv icke kunde bedöma saken, var jag tacksam att få råd av en erfaren man. Det syntes mig såsom en Guds skickelse, att han just i det ögonblicket skulle komma i min väg. Jag är ock glad, att jag lydde hans råd, ty väl hade Självverksamhet sina behag med sig, men större voro dock de mödor och ansträngningar, som det kostade dels att sköta denna egendom, dels att uppehålla dess uråldriga anseende.»

Abrahamsson blev allt mer orolig. Till slut frågade han:

»Varför fann Väderdriven det svårt att leva i Evangelium?»

»Jo bland annat», sade han, »att den enda glädje, man där har, är att se och träffa Immanuel, men han visar sig så sällan, att man ofta måste vara i fruktan och ovisshet. Dessutom talade han om luften där, just vad jag nyss sagt. Han var den förste, som jag hörde det av. Sedan hava många bekräftat sanningen av hans ord. Och jag tänker, att du nog har känt detsamma även du, om du vill tala uppriktigt.»

»Ja», suckade Abrahamsson. »Jag har icke sett Immanuel nu på länge.» Han tänkte säga några ord till, men Beundrare avbröt honom.

»Låt oss nu inte uppehålla tiden med sådant tal! På det du måtte bliva mer lugn, vill jag säga, att prosten *Renlärig,* den allmänt aktade mannen, som bor i vår stad, har antagit min bjudning och lovat komma till oss i afton.»

»Men med Världens människor bör man dock icke umgås. Det är alltid farligt, och jag vill för ingen del draga tillbaka till Världen igen.»

»Det är ingen fara. Men tag för säkerhets skull *Vaksam* med dig!»

»Men han är icke mycket att lita på. Att kasta sig i fara och lita på Vaksam, det kan vara äventyrligt nog. Jag känner mig en smula rädd för hela den här tillställningen.»

»Du tok», utbrast Beundrare skrattande, »äger du icke ännu så pass mycken stadga och erfarenhet, att du kan umgås med några anständiga världsbarn utan att taga skada? Så långt bör du väl vara fördigkommen vid dina år! Eller lär ni ingenting och växer ni icke till

i staden Evangelium? Står ni alltid kvar i samma omyndighetstillstånd?»

Med dessa ord vidrörde Beundrare en ganska ömtålig punkt. Ty Abrahamsson var väl alltid villig att själv erkänna sin svaghet och oerfarenhet, men tålde ej gärna, att någon annan förebrådde honom därför. Nu *bemannade* han sig, klädde sig och tog Vaksam vid handen, varpå han genom den vanliga bakporten gick ut till Beundrare, som hjärtligen omfamnade honom. När de satte sig upp i åkdonet, sade Vaksam:

»Men vad skall Immanuel säga om detta?»

Abrahamsson ryckte till och svarade:

»Jag hoppas, att han icke skall säga någonting.»

Vaksam teg och somnade i baksätet av trillan. Och nu bar det av i vinande fart.

»Det är en förträfflig väg», sade Beundrare. »Han lutar uppför, när man far från Lösaktighet till Evangelium. Men när man reser tillbaka, så går det utför hela vägen, så att det är en riktig fröjd att åka.»

Under vägen uppstodo varjehanda samtal emellan de båda vännerna, som på lång tid ej sett varandra. Men vad Abrahamsson helst önskade, det var att närmare lära känna Beundrares flyttning till Lösaktighet. Därför väckte han ock efter en kort stund fråga därom, och Beundrare var ej ovillig att berätta sin »omvändelse», såsom han kallade den.

»Som jag redan omtalat för dig», sade han, »så brann min egendom upp. Det råd, som Väderdriven gav mig, vet du ock. Sedan han alltså förmått mig till flyttning, så gav jag mig åstad. Dock var jag ännu oviss, varthän jag skulle vända mig, ty jag kom att tänka på dina välmenta men enfaldiga brev från Evangelium. Ursäkta att jag talar, som jag tänker. Dock gav jag mig åstad

på vägen *Eget arbete* och hade med mig i en låda mina penningar samt därjämte ett paket med *goda gärningar,* som jag sparat ihop, och som voro över, sedan jag betalt mina skulder. Efter några dagars resa fick jag sikte på Sinai. Då jag kom i dess närhet, höllo tio män på att överfalla mig och beröva mig mina saker. Därtill ämnade de kasta mig i fängelset. Jag blev förskräckt och hade väl råkat i deras våld, om icke herr *Falsk Tröst* genom en nådefull Guds skickelse hade kommit mig till hjälp. Men nu lopp han fram, tillropade mig med Justus Allsvåldigs ord: *I ären kallade till frihet!* samt förde mig således lyckligt förbi det ohyggliga fängelset. Glad reste jag vidare och kom åter efter några dagar till *Förargelseklippan,* där vägen delar sig, som du vet. Där träffade jag ihop med *Världens Skriftlärare,* som Paulus talar så föraktligt om. Det var mestadelen skalliga och mycket närsynta gubbar med långa malätna rockar och stora kragar. De sågo ut som stora funderare. Ur deras mun bolmade mycken rök. De voro sysselsatta med att rödja klippan ur vägen, på det man lättare måtte komma fram. Somliga höllo på att spränga sönder densamma bit för bit. Men då det icke ville gå riktigt bra, så hade andra satt under henne en stor hävmaskin, som de kallade *Upplysningen.* Nu mente de, att allt eftersom denna maskin höjde sig, eller, såsom de sade, allt eftersom Upplysningen stege, så skulle Förargelseklippan vältas bort.»

»Jag var nu villrådig, vart jag skulle styra min kosa. Då träffade jag herr *Fromsint,* som även kommit lyckligt förbi Sinai genom att taga sin tillflykt till ett därinvid beläget värdshus, som hette *Förkrosselse,* där han sade sig hava tövat någon tid. Han var nu i samma villrådighet som jag. Under det vi således rådgjorde,

vad som vore att göra, finge vi anvisning på en missionär, som sades vara från Evangelium. Han sade oss, att den vägen, som gick rakt över berget, hette *Nyfödelse* och ledde till *Evangelium*. Den väg, som gick åt höger, sade han, hette *Förbättring* och ledde till *Egenrättfärdighet*. Den tredje vägen kallade den enfaldiga varelsen *Skrymteri*. Den gick till vänster om Förargelseklippan och ledde till *Lösaktighet*. Nu hade jag väl gärna farit till Evangelium, men klippan var så brant och svår, att om jag också tror, att jag själv hade kunnat stiga över den, ifall jag hade ansträngt mig riktigt, så hade det dock varit omöjligt att få mitt paket och min låda med mig. Därför tog jag på Väderdrivens råd av till vänster och kom efter en angenäm resa fram till Lösaktighet. Fromsint åter, som fruktade att förstöra sina fina kläder, ifall han kleve över berget, tog av till höger åt Egenrättfärdighet och lär nu befinna sig bra där, efter vad han säger i ett brev, som jag nyss fått från honom, och vari han, okunnig om min egen lyckliga ställning, bland annat uppmanar mig att flytta dit.»

Sedan Beundrare slutat denna berättelse, fortsatte han att prisa stadens förträfflighet, omtalade, att man där icke »gjorde så mycket väsen av sina brister, eftersom man ju icke kunde bliva fullkomlig, huru mycket man än ansträngde sig» o. s. v.

Emellertid led det mot resans mål. Abrahamsson mådde litet illa av Beundrares tal. Han hade därför gärna velat säga honom ett varningens ord. Men »nu är icke tid därtill», tänkte han. Därför beslöt han att uppskjuta det till lägligare tillfälle. När åkdonet stannade vid porten till Beundrares präktiga och rikt upplysta boning, sade han blott till sin vän, vad han ansåg för tillfället viktigare:

»Nu måste du presentera mig såsom herr Adamsson, ty det tjänar icke till något, att människorna från Världen veta mitt nya namn, helst som de helt säkert endast skulle göra åtlöje därav.»

»Det är självklart», svarade herr Beundrare, »ty i allt måste man se till, att man handlar visligt och ej onödigtvis retar. För övrigt», tillade han, »se dig omkring. Här hava vi allting tidsenligt och äro icke så gammalmodiga som i Evangelium.»

Under sådant samtal kommo de in i Beundrares hem. Här var allting präktigt. Många voro samlade. Snart var man inbegripen i livliga samtal om allt möjligt, om politik, årsväxt, modejournalen, nästans fel o. s. v. Alla dessa munnar voro såsom lika många väderkvarnar, där man blandade ihop och malde allt möjligt utom sådant, som dugde till föda. Abrahamsson blev snart ganska uppsluppen. Vaksam stötte honom väl understundom varnande i sidan. Men han svarade endast:

»Åh, det är inte så farligt.»

Då Vaksam såg, att han blev så litet uppmärksammad, vart han trött och somnade helt obemärkt igen. Abrahamsson hade kommit in i ett intressant samtal om kyrkan och dess angelägenheter med en herr *Naturfrom,* med vilken han snart blev ganska förtrolig. Så förflöto några timmar på rätt anständigt vis. Prosten Renlärig höll på kvällen en bibelförklaring, som Abrahamsson mycket tyckte om. Därpå åto de kvällsvard och talade därunder om varjehanda. Prosten själv dukade upp en mängd roliga och lustiga historier, så att var och en skrattade hjärtligt gott. Därpå förrättade de gemensam aftonbön med psalmsång och togo sist ett skämtsamt godnatt av varandra. Och väl stack detta lättsinne betydligt av emot seden i Evangelium, men Abrahamsson

tyckte dock, att det var rätt lustigt och såg icke något ont däri.

Dagen därpå var söndag. Med glädje följde Abrahamsson sin vän och hans familj till kyrkan. Där gick det helt annorlunda till, än han förut sett. Prostens predikan var full med lustiga uttryck, som retade åhörarne att skratta. Dessemellan talade han i mycket högtravande ordalag, som väckte allmän beundran. Efter predikan sjöng man andliga sånger på dansmelodier från Världen. På aftonen hade man en fest i kyrkan med solosång, handklappningar, skratt och bravorop.

När Beundrare och Abrahamsson gingo från kyrkan, sade Beundrare:

»Det är ofantligt livaktigt i vår kyrka. Alla, som förut varit i Evangelium och nu bo här, säga, att det vid gudstjänsterna i Evangelium är så stelt och enformigt, att man rent av kan somna.»

Abrahamsson teg. Han mådde illa, men tänkte, att det möjligen berodde på en inskränkt åskådning, som han insupit i Evangelium.

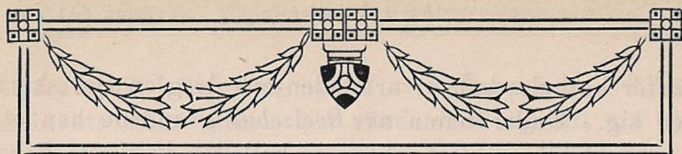
»Och vår vackra kyrka sedan!» fortfor Beundrare. »Pengar till den ha vi fått genom lotteri. Många vänner både i Världen och Evangelium hava köpt lotter, och allt har gått förträffligt. Prosten Redlig, som är en stor människokännare, hittade på saken, och sant var, vad han sade: Där offervilligheten tryter, där är det mycket bra att uppegga spellustan för att fylla vad som fattas.»

I Beundrares hus dröjde Naturfrom några dagar, och hans och Abrahamssons vänskap blev allt fastare och fastare. Men när de den sista aftonen skulle skiljas, frågade Naturfrom, om icke Adamsson ville följa honom hem på en tid till staden Världen. Vaksam sov och hörde icke detta. Abrahamsson antog bjudningen och följde.

»Ty», tänkte han, »Naturfrom är ändå en trevlig och älskelig människa, fastän han bor i Världen; och jag kan språka med honom om många nyttiga ting, ehuru icke om Immanuel; ja, måhända kan jag ock komma i tillfälle att säga honom ett allvarsamt väckelsens ord.»

Lille Vaksam, som tycktes vila gott, och som man mente skulle av den hälsosamma sömnen hämta nya krafter, ville man icke väcka, utan han fick bliva kvar hos Herr Beundrare. Abrahamsson reste således ensam med sin nye vän. De följde med ett bantåg, och Abrahamsson måste förundra sig, att man med dessa raska och angenäma kommunikationsmedel kunde så hastigt komma till Världen, ehuru avståndet var så stort. Järnvägen hette egentligen *Maklighet,* men kallades merendels *Bekvämlighet.* Och nu lämna vi Abrahamsson för en stund.

ELVTE KAPITLET.

De fem städerna. Abrahamsson och Väktare sammanträffa.

Det torde nu vara tid att något närmare beskriva de redan ofta omtalade fem städernas uppkomst och vad därmed kan hänga tillsammans. Vi avbryta således för en stund Abrahamssons och andra personers historia och vilja här göra bekantskap med nya förhållanden och därmed förenade, i det föregående till stor del icke nämnda personligheter.

Vad som då först tager vår uppmärksamhet i anspråk, är staden *Helighet*. Det var en stor och lysande stad, uppfylld av idel glans och härlighet samt på alla sidor omgiven av murar, som strålade liksom ädla stenar och pärlor. Staden genomflöts av en bred ström, som kallades *Livets älv*. Där regerade Justus Allsvåldig, omgiven av lovsjungande skaror av tjänare, som kallades *Änglar*. Allt i den staden var idel glädje och salighet. Ingen synd, ingen suckan, ingen gråt visste man där av. Men efter en tid avföll *Lucifer* från Justus Allsvåldig.

Därför kastades han ut ur staden och drog en stor skara med sig. Under namn av *Beelzebul* grundade han ett vidsträckt och mäktigt rike, som kallades *Mörkrets Rike,* uti vilket han regerade såsom en konung över de andra fallna änglarna. Detta rike var i allting motsatsen till Helighet.

Då denna söndring i Helighet skett, beslöt herr Justus att anlägga en stad, som skulle vara full av hans härlighet. Sedan han grundat den och enligt sin vishet ordnat allt, satte han dit *Människorna,* som voro hans avbild, att de skulle besitta allt och regera däröver såsom över sin egendom. Staden kallade han *Paradis.* I början voro människorna lyckliga och saliga i hans kärlek och lydnad. De voro fromma och heliga utan all synd. Men när Beelzebul såg den sköna staden, fick han lust att intaga den. Ty dels hatade han herr Justus, dels fördrog han ej, att några varelser voro lyckliga. Därför nalkades han staden med stor list och förförde människorna till otro och olydnad emot herr Justus. För detta sitt fall blevo de av honom utdrivna ur Paradis.

Då grundlade de själva en annan stad, som hette *Världen,* vilken stod under Beelzebuls överhöghet, men regerades under honom av borgmästaren *Jag,* en mycket myndig man, vilken till hjälp i sitt ämbete hade en mycket bestämd person, vid namn *Vill,* som egentligen var rådgivare och lagstiftare. Därjämte biträddes dessa av en befallningsman vid namn *Skall,* vilken var en hård och hjärtlös person samt en mycket egenmäktig herre.

Förtörnad över dessa tilldragelser, ville herr Justus förgöra staden Världen. Dock när han såg på dessa arma människor, vilka han ju hade skapat sig till barn och egendom — när han såg på dem och såg dem fallna och

förlorade, då brast hans hjärta av förbarmande, och han beslöt att frälsa dem. Nu vände han sig till sin son Immanuel och sade:

»Se, jag älskar dem och kan icke lida, att de förgås i sitt elände; nej, jag måste hjälpa dem och du, min son, skall utföra verket åt mig.»

Detta behagade ock Immanuel, och han sändes nu till Världen. Förtretad häröver uppretade Beelzebul, som fruktade för hela sitt rike, stadens borgmästare och den övriga hopen emot Immanuel. Själv samlade han alla sina stridskrafter och anföll honom till slut med förtvivlad styrka på berget *Golgatha,* där en stor slaktning stod, uti vilken Immanuel behöll segern. Herr Justus fröjdade sig högeligen däröver samt gav sin son makt att omkring berget Golgatha och vid floden Blodsälven anlägga den stora staden *Evangelium,* uti vilken Immanuel själv skulle få vara konung och herre. Denna stad skulle vara en fristad för alla eländiga själar, som ville bliva befriade från Beelzebuls odrägliga tyranni. Därför drog ock Immanuel försorg därom, att *Sanningens Ande* skulle skriva en stor bok, uti vilken stadens beskaffenhet, utseende och härliga förmåner noggrant angåvos. Denna bok lät han sända till staden Världen. Därjämte skickade han dit lärare, vilka skulle närmare förkunna hans vilja samt inbjuda invånarne till staden Evangelium.

Men Beelzebul vilade ej. Då han såg, att varje storm mot staden Evangelium var förgäves, så uppbjöd han all sin förmåga att ställa så till, att människorna måtte trivas i Världen. Därför sökte han, och det med god framgång, att ur deras sinnen utplåna den tanken, att *han* var deras egentlige herre. I detta syfte lät han ock genom borgmästaren Jag och rådman Vill giva staden

trenne grundlagar, som särdeles behagade alla invånarne. Dessa lagar voro: *Ögonens Begärelse, Köttets Begärelse* och *Ett Högfärdigt Leverne.* Däri förkunnade och tillsade han dem en nästan obegränsad frihet. Till stor del vann han ock sin avsikt. Ty då Immanuels missionärer kommo och erbjödo frihet i Evangelium, så svarade invånarne i Världen, att de hade frihet nog förut och kunde icke bättre få det.

Men därvid stannade icke Beelzebul, utan han sände även själv ut lärare, som skulle säga folket, att varken han själv eller Justus eller Immanuel funnos till, samt att den stora boken endast innehöll en hop fabler. Dessa lärare kallade sig *Fritänkare.* Men egentligen hette de *Tanklösingar.* Då han emellertid genom dessa icke kunde förföra och insöva så många, som han ville, så sände han några andra, vilka varnade för herrar Fritänkare, men förkunnade så höga ting om Justus Allsvåldigs barmhärtighet och överseende, att det icke skulle hava någon fara att bo i Världen, blott man levde någorlunda anständigt.

Detta var nästan det allra kraftigaste medlet till förförelse. Ty dessa lärare varnade ju för Beelzebuls bedrägeri och för hans predikanter, Fritänkare, visade därjämte stor vördnad för Allsvåldigs ord samt prisade väldeligen hans kärlek, som de ock grundligt bevisade med hans egna utsagor.

Emellertid hade Justus Allsvåldig sänt sin tjänare Moses med sin lag till staden Världen för att uppenbara för dess invånare deras verkliga belägenhet samt det förfärliga slut, som väntade dem. Han lät nämligen säga dem, att en vredesdom skulle gå över hela staden, vid vilken alla de, som bodde däri, skulle kastas i ett evigt fängelse, vid namn *Gehenna,* vilket ursprungligen

var tillrett åt Beelzebul och hans tjänsteandar. Hans mening med denna lag var att driva invånarne till att övergiva staden och flytta till Evangelium. Detta bekymrade Beelzebul, men han motverkade kraftigt allt genom att hemligen egga sina predikanter till mera nit. Så fann han han då på det orådet att sända till Världen en predikant vid namn *Frisinnad,* vilken sökte till och med att ur Allsvåldigs egna ord bevisa, att Moses hot var uppfunnet av ingen annan än den listige fienden Beelzebul, på det han därigenom måtte fånga människor i sina klor. Verkan härav var stor, och Beelzebul fröjdade sig synnerligen däråt.

Då han emellertid genom allt detta icke lyckades fånga i sina snaror så många, som han önskade, höll han rådplägning med sina tjänare, huru man skulle bära sig åt. Många voro de förslag, som framkastades av de närvarande, men ett behagade honom synnerligen. Detta förslag framlades av en bland hans närmaste.

»Du vet», sade han, »att Evangelium är byggt till att vara en fristad för alla, som tröttnat upp vid Världen. Nu har du visserligen låtit förkunna en stor frihet för Världens invånare. Men denna frihet är av helt annan beskaffenhet än den, som Immanuel förkunnat Evangelii inbyggare. Därför råder jag dig, att även du bygger en fristad på ungefär samma grunder. Uti Världen har man en köttslig frihet, uti Evangelium åter en andelig, byggd på den lagen: *nåd för allt.* Nu kan du ju bygga en sådan stad, där man kan få behålla sin *köttsliga* frihet, men på samma gång hava en lag, som lyder på *andelig* frihet; såsom t. ex. om lagen bleve följande: 'Ingen fara av synden, ty i Immanuels förtjänst ligger en outtömlig källa till nåd.' Detta», fortfor han, »skall utan tvivel bedraga många.»

Förnöjd svarade Beelzebul, att man måste genast gripa till verket, och så grundlade han staden *Lösaktighet*. Han beredde ock en ganska lätt och bekväm väg mellan Världen och den nya staden. Full av iver sände han ut en mängd predikanter runt omkring i staden Världen. Med brinnande nit uppmanade dessa folket att, medan det var tid, fly från den olyckliga staden och begiva sig till Lösaktighet. Otroligt stor var verkan av dessa predikningar i synnerhet på dem, som börjat bliva oroliga över sin ställning. Stora skaror föllo till, och inom kort var den nya staden befolkad.

Emellertid mötte även detta Beelzebuls nya tilltag ett ganska betänkligt hinder. Det var nämligen en missionär, som med iver predikade emot Lösaktighet. Han visade, att det var likgiltigt, var en människa bodde, så länge hon hade det gamla köttsliga sinnet kvar.

Detta väckte Beelzebuls uppmärksamhet, och han beslöt nu att anlägga staden *Egenrättfärdighet*, dit han uppbröt en lång, krokig och besvärlig väg. Snart fick han även denna befolkad, ty till och med borgmästaren Jag blev en bland dem, som rådde många att flytta dit. Beelzebul sände ut en skara predikanter, vilka sökte visa, att Egenrättfärdighet var den enda säkra fristaden för förlorade syndare.

Att allt detta skulle förföra många, var klart, ty här funnos nu trenne sorters predikanter, vilka alla hade det gemensamt, att de påyrkade nödvändigheten av att övergiva staden Världen, men för övrigt visade åt tre alldeles skilda håll. För att göra denna förförelse ännu svårare uppväckte Beelzebul mellan dessa predikanter bittra strider. Därigenom blevo många villrådiga. Många började tvivla på Justus Allsvåldigs ord, som kunde tydas på så många sätt. De flesta åter styrktes i sin säkerhet

av dessa strider, så att de helst lyssnade till dem, som ansågo det bäst att stanna i Världen och icke befatta sig med några grubblerier.

»Ty», sade de, »av sådana kan man ju bliva galen.»

Likväl voro de icke få, som lyssnade till Immanuels missionärer och blevo frälsta undan fördärvet. Bland dessa missionärer var det i synnerhet en, som utmärkte sig icke blott genom nit och trohet, utan även genom sina stora gåvor. Hans namn var *Väktare*. Ivrig vandrade han omkring den ena dagen efter den andra från hus till hus, bedjande och förmanande var och en att allvarligt se till, huru de måtte undgå den dom, som snart skulle drabba hela staden. Hade alla de andra missionärerna gjort sammalunda, så hade nog verksamheten burit mer frukt. Men många av dem voro ganska makliga, ja, somliga besmittades rätt mycket av världslivet, så att de förlorade allt salt och voro till nästan ingen nytta. Människorna tyckte nog om dem och deras predikningar, men allt dunstade bort som rök.

Emellertid voro där somliga, som liknade Väktare. Många läto sig även bevekas av deras tal, ehuru de på de flesta ställen möttes av stort motstånd. Somliga menade, att de hade det bra nog förr. Andra åter trodde icke, att Immanuel, så mild som han var, skulle utföra den stränga dom, som Väktare talade om; utan han skulle säkert i nåd se till dem, ehuru de icke i allt kunde vara så fullkomliga, som Väktare ville. De voro åtminstone bättre än de flesta andra. Andra sade sig om dessa saker hava sina egna tankar och menade, att var och en måste respektera den andres övertygelse. Inbördes iakttogo de också denna aktning. Men när det gällde missionär Väktare, då glömde de bort sin egen grundsats och gjorde allt sitt till för att håna den arme missionärens

övertygelse, ehuru han endast talade om, vad han med egna ögon sett och med egna öron hört i Evangelium samt av Immanuel blivit befalld att förkunna. När alltså Väktare började förkunna dem, att *deras* övertygelse var falsk och förde dem i evigt fördärv, då skreko de överljutt på intolerans och förmätenhet, menande, att i deras upplysta tid finge man ej vara så trångbröstad. Tankefrihet, sade de, var en av människans heligaste rättigheter, och den, som angrep denna, borde icke allenast betraktas såsom en helgerånare utan rent av såsom en mörkrets ande, emedan han försökte hindra ljusets utbredande och all andelig utveckling. Alla andra, förutom missionär Väktare, borde få hava sin egen övertygelse oantastad.

Man kan lätt förstå, att detta skulle djupt smärta den arme missionären. Men han lät icke modet falla utan predikade oförtrutet och var glad, när någon själ tog vid hans ord och flyttade.

Men icke alla voro så där ofördragsamma och elaka mot honom. Många voro även de, som tyckte, att han hade rätt, och försvarade väldeligen hans lära, men icke för egen del tänkte på någon flyttning. Andra blevo glada över bjudningen, så att de till och med stundom gräto av rörelse. De bådo Väktare hälsa och tacka sin herre, att de *snart* skulle komma. Men nu genast hade de ej tid. Ja, somliga bröto upp för att giva sig av men sågo sig tillbaka och vände om.

Så förflöto dagarna en tid under oavbrutet arbete. Men en dag skulle Väktare drabbas av en mer än vanligt hård stöt. Han gick nämligen en gång försänkt i allvarliga betraktelser genom stadens gator, sorgsen över dess eländiga tillstånd. Då fick han se en stor människomassa tåga in i ett hus.

»Här måste jag gå med», tänkte han, »ty här måste vara sammankomst.»

Han gick in och tog plats. Efter en stunds tystnad inträdde en vördnadsvärd äldre man och steg upp i en talarstol. Med värme och iver samt en flödande vältalighet sökte han till alla de närvarandes stora fröjd bevisa, att historien om Immanuel blott var en saga från forna dagar. I den tiden kunde hon hava haft sin nytta för att hålla folket i styr. Men numera vore hon högst farlig, emedan hon hindrade upplysningens fria gång och gjorde, att vetenskapens resultat blevo misstrodda. Åhörarna sågo mycket belåtna ut och klappade händerna. I närheten av Väktare satt en, som stötte sin granne i sidan och frågade, så att Väktare hörde det:

»Har du reda på, vad den där vetenskapen är för något?»

»Nej, men det har nog professorn reda på; för han är vådligt styv.»

»Ja, det har du nog rätt uti.»

Och så klappade de händerna igen. Missionär Väktare blev helt förlägen.

»Är mannen galen?» tänkte han; »jag känner ju Immanuel personligen, och han påstår, att han blott är en sagohjälte. Han kan aldrig vara klok.»

Emellertid blev Väktare djupt bedrövad över hela tillställningen. Sedan han väl kommit ut ur denna förpestade luft, frågade han sig för, vad det var för en man. Då fick han veta, att mannens namn var *Världsvis*, och att han var lärare i en vetenskap, som egentligen hette *Fåfängt bedrägeri* men gemenligen kallades *Filosofia*.

Betryckt gick Väktare till det ställe, där han själv åter skulle predika. Åhörareskaran var talrik. Han ta-

lade med stor kraft om nödvändigheten av att gå ut från Världen, men få voro de, som lade ordet på sitt hjärta. Efter predikans slut träffade han fru *Världskär,* som var rikt prydd med siden, pärlor, guld och dylikt. Med henne inlät han sig i ett närgående samtal. Men när han föreställde henne hennes fara, svarade hon:

»Åh, det är väl icke så vådligt heller. Abrahamsson själv, som är en man från Evangelium, kan ju leva här i Världen, och jag såg honom i går inbegripen i ett samtal med fröken *Otuktig.*»

Väktare stod en stund som slagen av åskan.

»O», utbrast han äntligen, »så får då Evangelium lida försmädelse för sina inbyggares skull! Förr var det tvärtom de, som fingo lida för Evangelii skull.»

Nu skyndade han att uppsöka Abrahamsson, och vi hasta ett ögonblick förut för att se, vad Abrahamsson har för sig.

När vi komma in i rummet, går han ensam av och an på golvet med en uppsyn av stor förnöjelse. Han är nyss hemkommen, och vi höra honom säga för sig själv:

»Ack, vilken predikan! O, så kosteliga och kraftfulla ord!»

I detsamma inträder Väktare. Abrahamsson skyndar i hans famn med utropet:

»Tack, tack, käre broder, för en sådan predikan! Tänk, vad den ändå skulle smaka dem!»

»Vilka dem?» avbröt Väktare något misslynt.

»Världsbarnen, som sutto runt omkring och hörde på!»

»Nå, dig själv då, som också är här i Världen?»

»Mig ja? Ja, du är själv här, du också!»

»Jag är här på befallning av min herre, Immanuel; men vem har sänt *dig* hit?»

»Hå, mig —»

Han hann icke säga mer, förrän *Vaksam* kom in. Några ögonblick därefter störtade även *Samvete* in med andan i halsen och bebådade, att Immanuel var i antågande. Förskräckt rusade Abrahamsson ut och flydde undan åt skogen. Här blev han anfallen av tio rövare, som plundrade och sargade honom, så att han blev liggande halvdöd. Emellertid anlände Immanuel, åkande efter en till utseendet liten och mager, men likväl stark häst, som hette *Löftet*. Han hade av mor Enfaldig fått veta om Abrahamssons avfärd till Lösaktighet samt genom hennes trägna böner blivit uppmanad att fara och söka honom. Den kära gumman hade nämligen varit utom sig av sorg och hade icke givit sig ro, förrän hon av Immanuel fått det löftet:

»Jag vill uppsöka det förtappade och hämta igen det förvillade.»

När nu Immanuel kommit fram till det ställe, där Abrahamsson låg, frågade han honom åter i öm ton:

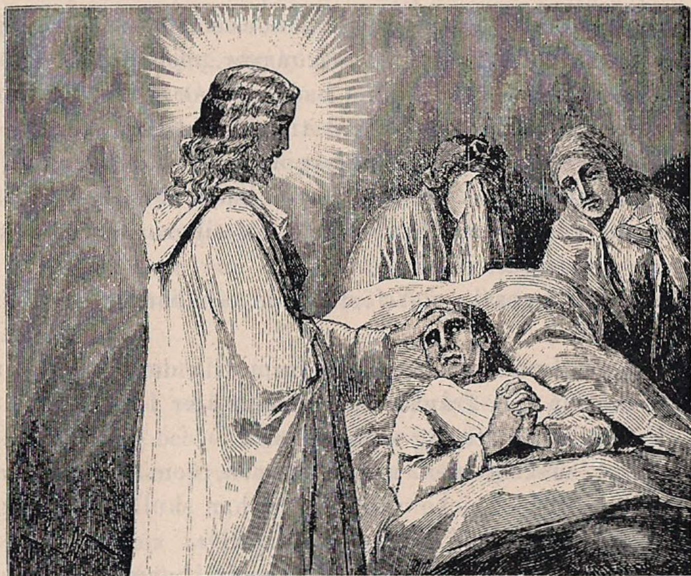
»Vad vill du, att jag skall göra?»

»Ack», suckade den arme mannen, som låg nästan sanslös i sitt blod, icke vetande vart han skulle vända sig — »ack — gör med mig, vad du vill!»

Då tog Immanuel medlidsamt upp honom, förband hans sår, göt olja och vin däri samt lyfte honom upp på hästen, för att föra honom tillbaka till Evangelium. Men under vägen träffades Abrahamsson av ett svårt missöde. Till följd av ansträngningar och blodförlust var han nämligen så svag och utmattad, att han icke orkade hålla sig fast, utan föll av hästen ned i en djup smutspöl, varvid han bröt sin hals mycket illa. Av detta slag blev han ännu svagare, så att Immanuel måste taga honom i sitt knä och själv hålla fast honom, på det han

icke måtte falla av igen. Sålunda kommo de fram, och Immanuel hade honom åter in i det förr omtalade *rummet för de förlorade.*

Bland de första, som nu voro den arme mannen till mötes, var naturligtvis mor Enfaldig. Lika stor som hennes sorg över hans avresa varit, lika stor var nu

Immanuel hämtar mor Höftlam till Helighet (se sid. 149).

hennes glädje över hans återkomst; och lika ivrigt som hon under den sorgfulla tiden hade bedit för honom, lika ivrigt prisade och lovade hon nu Immanuel för den obegripliga nåd, han bevisat. Och märkvärdigt var, vad hon yttrade till mor Höftlam en gång under dessa dagar:

»Jag tror», sade hon, »att Immanuels nåd blir större för var dag; åtminstone förefaller det *mig* så.»

Till Justus Allsvåldig sändes genast bud från Immanuel, att Abrahamsson var räddad. Vid denna underrättelse brast herr Justus ut i höga glädjerop, som hördes ut över hela staden. Och alla Änglar togo del i hans fröjd.

Att beskriva den nyss förlorade men nu återfunne Abrahamssons egen sinnesstämning, det är omöjligt. Han sörjde och var glad på samma gång. Han borrade av blygsel ned sitt huvud i kudden och vågade för skams skull icke låta upp sin mun. Men tårarna, som ymnigt strömmade utför hans kinder, talade mer, än några ord hade kunnat uttrycka. Nu hade han visserligen icke mer lust att besöka staden Lösaktighet. Som ett eländigt fattighjon var han nu nöjd och glad att få bo i Syndernas Förlåtelse. Alla andra gladdes ock med honom.

Några dagar därefter fick Immanuel befallning från sin fader att föra mor Höftlam till Helighet. Han gick till henne. Hon var skröplig och sängliggande sedan någon tid. Hon tog emot budet med glädje. Men mor Enfaldig och mor Förlorad kände en stor saknad. När Abrahamsson tog emot underrättelsen om hennes hemfärd, suckade han i sitt hjärta:

»Ack, den som hade fått följa med!»

TOLVTE KAPITLET.

Det hemliga kvarteret.

Uti Evangelium gick åter allt sin vanliga gång. Ömsom sörjde man, ömsom var man glad. Här hörde man ljudeliga lovsånger, där åter förnummos tunga suckar, gråt och klagan. Frågade man den jublande: »Varför är du så glad?» så fick man till svar: »Huru, skulle jag ej fröjdas, då Immanuel är så god?» och så hörde man någon uppfriskande berättelse, om vad han gjort. Sporde man åter den klagande: »Varför gråter du?» så blev svaret en syndabekännelse. Så förflytta vi oss nu ett gott stycke fram i tiden och vilja blott anmärka, att Immanuel var alltid densamme. Understundom tedde han sig fram i nådens fulla glans och mäktiga gärningar, understundom fördolde han sig och syntes ej till på länge. Dagligen ankommo ock nya personer, vilka hos honom i Evangelium sökte en fristad, där de kunde bo och undgå det stora fördärv, som rådde utom den heliga staden.

Så gick nu, såsom vi sagt, allt sin vanliga gång. Men en dag hände något, som ådrog sig stor uppmärk-

samhet, och som skulle bliva föremål för mycket bryderi och många funderingar. Där inkommo nämligen i Evangelium och infördes på det stora sjukhuset trenne arma varelser från Världen. De hette *Olycklig, Fördärvad* och *Sjunken*. Den som skådade deras utarmade tillstånd, deras utmärglade lekamen och deras svåra lidanden, kunde ej annat än rysa. Till och med mor Enfaldig höll på att tro, att sådana uslingar förut icke funnits i den heliga staden. Men ett allvarsamt samtal med Samvete övertygade henne snart, att hon icke hade något att berömma sig av framför dem.

För att nu något närmare taga reda på dessa nykomlingars historia, vilja vi försätta oss tillbaka till Världen och något mer skåda in i missionär Väktares verksamhet där.

Då Väktare först kom till staden Världen, gick han betraktande omkring stadens gator för att sätta sig in i dess elände. Vad som därvid först ådrog sig hans uppmärksamhet, var ett kvarter, som kallades *Gudsfruktan*.

»Vad betyder detta?» tänkte han, varpå han gick därin, troende att han där skulle bliva hjärtligt mottagen. Så skedde ock. Det var en söndag, och folket var högtidsklätt. Invånarne i det hus, vari han först inträtt, ett förnämt herrskap, stodo färdiga att gå ut.

»Vill ej pastorn följa med oss?» frågade herr Naturfrom.

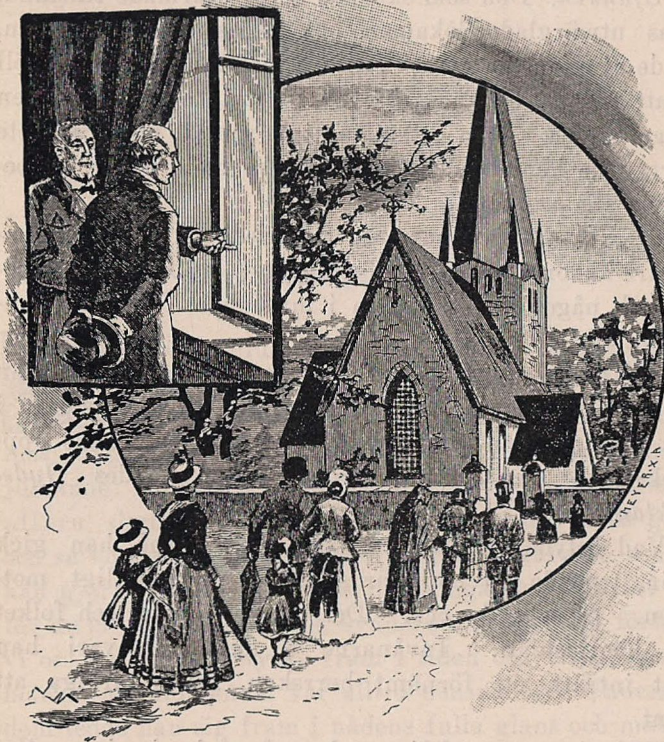
»Varthän?» frågade Väktare.

Därvid fattade Naturfrom hans hand och förde honom till fönstret.

»Där», sade han, i det han pekade på ett stort hus, »där ser pastorn en stor fabrik, som vi kalla *Kyrkan*, där

vi om söndagarna samlas för att tillverka *andakt* och *gudstjänst* under vår redlige doktor *Gudeligs* ledning.»

Förvånad svarade Väktare, att han önskade gå med, men undrade, huru det var möjligt, att sådana saker som

»Där ser pastorn en stor fabrik» (se sid. 151).

andakt och gudstjänst kunde förekomma annorstädes än i Evangelium.

Då emellertid folket var samlat, fick han snart se, vad han ej hade vågat tro om redligt folk, sådana som hans värd och dennes hustru voro. Här grep man nu till

verket med stort allvar, och det blev ett ivrigt arbete. Doktor *Gudelig,* klädde i guldbroderad sammetsskrud, gick i spetsen för hela församlingen. I början arbetade alla med lust och förnöjelse. Men när den ärevördige doktorn höll på för länge, började man här och där bliva trött. Många sågo på sina klockor, undrande, om det ej snart skulle bliva slut, så att de måtte få slippa. Somliga längtade nämligen hem till sitt rika middagsbord. Andra hade varjehanda i hemmet att uträtta. På aftonen skulle det bliva ett »oskyldigt» nöje hos herr doktorn. Dock voro där många, som höllo redeligen ut.

Under hela tiden satt Väktare häpen och ängslig samt visste ej, vad han skulle taga sig till. Då han med sin värd kom ut, frågade denne, vad han tyckte om alltsammans.

»Varifrån är herr doktorn?» frågade Väktare, som gärna ville undvika ett bestämt svar på Naturfroms fråga.

»Han är här ifrån staden, men är en mycket lärd man och mäkta förfaren. Han har studerat vid högskolan i Teologi, där han underhölls av vår gode borgmästare Jag. Men säg, vad tyckte pastorn om hans förrättning?»

Väktare suckade blott. Detta väckte ytterligare Naturfroms uppmärksamhet, och han upprepade samma fråga.

»Ack», svarade nu missionären, »jag skulle ju få se *andakt* och *gudstjänst;* men i stället såg jag ju endast *skrymteri.*»

Förtörnad över detta svar, sade Naturfrom honom ett kort farväl och vände honom ryggen. Annars hade han tänkt bjuda honom på middag.

Väktare vandrade nu sorgsen framåt. »Är detta det bästa kvarteret, huru skola då de andra vara?» utropade han. Och när han vandrade förbi kvarteren *Hor, Boleri, Orenlighet, Avguderi, Trolldom, Ovänskap, Kiv, Nit, Vrede, Trätor, Tvedräkt, Parti, Avund, Mord, Dryckenskap, Fråsseri, Högfärd, Girighet* och andra sådana, då ville han givas upp och stod färdig att övergiva staden. Men en förnyad befallning av Immanuel tvang honom att stanna kvar. Och hans arbete var icke så fruktlöst, som han i början trodde, att det skulle bliva. Ja, mesta frukten bar det vanligen i de sämsta kvarteren.

Så hade han då arbetat en lång tid, när han i staden upptäckte ett kvarter, som var utan namn. Han frågade många, vad det hette, men ingen sade sig veta det. Men när han frågade, vad det var för folk, som bodde där, så fick han höra, att där bodde i synnerhet ungdom av bägge könen, och av alla klasser, ja, till och med av de allra förnämsta. Denna gåta var för Väktare olöslig. Och hans undran steg till sin höjd, då han observerade invånarnes utseende. I synnerhet de, som bott där en längre tid eller voro av en svag natur, utmärktes av en blek hy, matta ögon, slapphet och mattighet i hela sitt väsen, trötthet och olust till arbete, ett ofta nedstämd och retligt sinne samt ej sällan ledsnad vid livet.

För att nu komma ur sina funderingar, gick han in i ett av de bättre husen. Vid inträdet mottogs han av en ung kvinna, som var mycket vänlig mot honom.

»Var god och upplys mig, vad detta kvarter heter!» bad han.

En hastig rodnad flög över den unga kvinnans sköna kinder, och hon slog blygsamt ned sina ögon.

»Vad kvarteret heter», svarade hon, »kan jag icke säga, ty det är en överenskommelse mellan dess invånare att förhemliga det.»

»Varför det?» frågade Väktare.

»Jo, därtill hava vi allt goda skäl; och denna sak är så hemlig, att vi icke ens låta våra föräldrar veta den.»

»I haven väl icke några stygga saker för er?» fortfor Väktare.

Denna fråga framkallade åter en rodnad, men i vass ton svarade hon:

»Jag hoppas, att inte pastorn skall i mitt väsende finna en grund, som kan berättiga till en så närgående fråga.»

Väktare gick sin väg utan besked. Den unga kvinnan förrådde en tydlig harm över en orättvis förolämpning. Emellertid frågade Väktare ännu en gång en ankommande, om han ej visste kvarterets namn.

»Nej», svarade han, »i hela staden kallas det blott *det hemliga kvarteret.*»

Till slut kom dock den dag, då Väktare blev förvissad om verkligheten. Efter en predikans slut anmälde sig en person vid namn *Olycklig* för att få tala med honom. Det tilläts gärna, och nu bekände denne både kvarterets rätta namn samt de hemliga styggelser som där bedrevos.

»Sedan jag hört», fortfor han, »edra predikningar om den förfärliga domen samt om Evangelii härliga frihet och Immanuels nåd mot de förlorade, vill jag fråga eder, om det är möjligt, att även en sådan en som jag kan få taga min tillflykt till den heliga staden?»

Väktare ryste vid den arme mannens beskrivningar och visste knappt, vad han skulle svara.

»Huru länge har du bott i det ohyggliga kvarteret?»

»Ett och ett halvt år.»

»Men om du vill komma till Evangelium, så måste du först lägga bort dessa styggelser.»

»Käre herre, det är icke möjligt. Jag har nu en lång tid arbetat därpå, men varje ansträngning fängslar mig allenast hårdare i styggelsens band. Jag hade längesedan gjort denna bekännelse om vårt kvarter, om jag icke hade hört pastorn så ofta tala om, huru man först måste avlägga synden. Jag försökte det då, men det gick ej, och då beslöt jag att tiga, ty jag fann, att det icke lönade mödan att bekänna. Men i går, då pastorn talade om, att nåden var fri och räckte till för *alla* synder, så att där synden överflödade, där överflödade nåden ändå mycket mer, då tänkte jag: 'Kanske räcker hon då till även för mig.' Och därför har jag kommit hit.»

»Ja, ja, det är nog sant», svarade Väktare, »men endast om du avlägger synden.»

»Det var just det, jag kunde tro», utbrast Olycklig storgråtande. »Jag hörde pastorn säga i predikan, att i Evangelium finnes en flod, som renar från alla synder och från all orenlighet. När pastorn talade därom, satt hjärtat alldeles i halsen på mig, och jag tänkte, att jag skulle få komma dit, som jag var. Men nu kan jag förstå, att jag missuppfattat predikan. Från synden måste jag göra mig ren först, så har jag alltid själv tänkt, och det är nog rätt. Men därtill har jag ingen kraft.»

Sålunda gick den arme Olycklig utan tröst från missionären, som trodde, att om man blott vore rätt allvarlig i sitt sökande, så skulle det väl gå att avlägga och hindra sådana där styggelsens *utbrott*.

»Ack, vad skulle jag göra där?» snyftade Olycklig,

när han kommit ut på gatan. »Jag borde väl ha förstått, att det inte fanns någon riktig nåd för en sådan syndare, som *jag* är.»

Men när Olycklig hade gått, överfölls Väktare av en obeskrivlig vånda. I sin ångest satte han sig ned och skrev till Immanuel ett brev, vari han omtalade hela sakens förlopp. Det dröjde icke länge, innan Samvete kom och återförde Immanuels svar. Däri sade Immanuel till Väktare, att då han sände honom till Världen, gav han honom icke i uppdrag att på detta sätt skilja personer åt, utan att förkunna alla elända utan undantag frihet att flytta till den heliga staden. Brevet slutade sålunda:

»Du fick med dig mitt ord, att där synden överflödar, där överflödar nåden ändå mycket mer. Det skulle du *göra allvar av* och använda, just där synden överflödar; och vad har väl du att berömma dig av? Har du icke själv av blott nåd undfått allt?»

Nu måste Väktare ut för att uppsöka Olycklig. Då han träffade honom, sade han honom, att det fanns nåd även för honom, samt bad honom komma hem till sig för att närmare tala om saken. När Olycklig det hörde, lopp han till andra kamrater för att förkunna dem det samma och draga även dem med sig. Det var gruvligt svårt att övertyga dem. De bara skakade på huvudet.

»Vi ha nog hört den där predikan vi med», sade de. »Men det är omöjligt, att man får taga henne efter orden. Då skulle ju även de sämsta kunna bli frälsta, och det duger icke.»

Emellertid beslöto äntligen två av dem att följa med.

»Det kan ju inte skada», sade Olycklig. »Tänk, om det finns nåd även för oss! Och finns det ingen, så blir det, som det är. Men vi ha då åtminstone försökt.»

En stund sedan Väktare var hemkommen, trädde alltså Olycklig in, men icke ensam utan i sällskap med *Fördärvad* och *Sjunken*. Undrande, vad de voro för folk, frågade Väktare dem:

Olycklig, Fördärvad och Sjunken komma för att få höra, om det finns nåd för dem att få (se sid. 158).

»Ären I också från samma ohyggliga kvarter?»

»Ja», svarade bägge, under strida tårar.

»Huru länge haven I bott där?»

»Femton år», svarade Fördärvad.

Då Sjunken såg, huru Väktare studsade till vid detta svar, vågade han icke öppna sin mun, förrän Väktare åter frågade honom.

»Några och tjugo år», suckade han slutligen tungt.

Väktare ryste vid dessa ord, men då han ju hade Immanuels brev, däri det stod »alla», »var och en», »utan undantag», så bemannade han sig och dristade giva dem tillåtelse att flytta till den heliga staden.

»Och», tillade han med mer frimodighet, »i Evangelium skolen I *snart* bliva fria från edert elände. Snart skolen I varda alldeles friska där genom öm vård på sjukhuset samt flitigt badande i Blodsälven. Faren i frid!»

Sådan var Väktares avskedshälsning till de arma varelser, som stodo bävande framför honom. De visste icke, om de skulle tro sina egna öron, och de frågade honom flere gånger, om det var *riktigt* säkert. Han svarade åter och åter igen ja. Med detta besked gingo de. Men när de kommit ett stycke på gatan, mötte de Tvivel, som skakade på huvudet. De stannade strax och sågo på varandra. Sedan de växlat några ord av oro, vände de om till Väktare, som blev mycket överraskad.

»Hur är det nu då?» frågade han.

»Jo se», svarade Sjunken, »jo se — kan det vara alldeles visst? Vi måste fråga om igen. Har pastorn tänkt på saken riktigt? Om han bedrager oss, så — —»

Väktare blev ett ögonblick orolig. Men han tog fram brevet igen och läste det en gång till för dem. Han läste ordet *alla*. Han läste det rätt fram. Han läste det bak fram. Och det blev bara *alla*.

»Far ni på det ordet», sade han. »Det håller nog.»

De reste, och vi komma nu med dem tillbaka till

den heliga staden. De äro nyss framkomna, de äro införda i Syndernas Förlåtelse. Staden är i rörelse, nyheter går från mun till mun. De själva fröjda sig över nåden och vänta, att det nu skall vara slut med deras elände. Under tiden ankomma ytterligare två från samma ställe. Deras namn äro *Usel* och *Eländig*. Kort därefter anlände ock andra. Även de prisa med hög röst den barmhärtighet, som vederfarits dem. De tycka i den första livliga känslan av nåden, att de nu äro alldeles befriade från sitt elände.

Många av dem blevo också genast helbrägda. Hos andra började däremot efter någon tids förlopp sjukdomen ånyo att framträda. De bodde i Syndernas Förlåtelse, de vårdades på sjukhuset, de badade i älven, men intet tycktes hjälpa. Väl voro de vissa tider något bättre, men så bröto anfallen ut igen, så att både de själva och andra ryste därvid. Ivrigt lågo de Immanuel efter i bön och åkallan, men det tycktes, som ville han icke hjälpa. Nu började de tvivla på både sig och Evangelium och Immanuel. Där fanns icke heller av de andra mer än en, som visste något råd eller kunde behålla modet. Det var mor Enfaldig. Troget sittande vid deras sängar, förmanade hon dem att *hava tålamod och bida samt under tiden vara flitiga i att tro nåden;* »ty», sade hon, »*det är ändå ingenting annat, som kan hjälpa.*»

»Men Väktare sade, att vi snart skulle bliva friska igen!» invände den ene efter den andre.

Så hade det fortgått hela långa tiden, och att se de armas kvidan och jämmer var mycket rörande. De vredo sig på sitt läger, de kastade sig av och an, de suckade, de ropade. Men när anfallen kommo, förlorade de sansen, och stormvädret drog dem med sig. Efter

ett år började dock någon förändring inträda. Olycklig blev fullkomligt frisk. Detta gladde många. »Där kan man se», sade de, »att nåden är kraftig.» Men de andre sjuklingarna blevo därav blott ännu mer bedrövade. Förut visste de, att många genast vid sin ankomst till Evangelium blivit friska; nu sågo de, att även Olycklig efter så långvarig kamp blivit alldeles fri från sin sjukdom. Därför trodde de bestämt, att det var alldeles ute med *dem själva*, eftersom *de* icke erforo en dylik helbrägdagörelse. Och Abrahamsson med många andra började även på fullt allvar tro, att det aldrig stod rätt till med dem. Om det länge förbleve på samma sätt med dem, så måste de till slut sin väg från Evangelium, tänkte han.

»Detta går icke an i längden», sade han ock en gång till dem.

Men här hjälpte ingen stränghet. Den förökade allenast deras jämmer. Tunga suckar och ett ångestfullt kvidande voro de enda svar, som han fick av dem. Bedrövad och villrådig höll han då rådplägning med några andra. Man överenskom, att man skulle ivrigt bedja för dem och försöka omfatta dem med kärlek. Men alla försök tycktes vara fåfänga. Ibland såg det, som sagt, mycket lovande ut, och alla fröjdades. Men så kommo anfallen igen. Då blev man ense om, att man borde säga dem rent ut, att de icke hade rätt att berömma sig av nåden så länge de voro i sådant tillstånd. Däri instämde även Olycklig, och man mente, att man genom en sådan tillsägelse skulle förmå dem till mer allvar och större kraftansträngningar. Budet framfördes en afton, och vad verkan det hade, sporde man redan följande morgon. Under natten hade nämligen Fördärvad och Usel, som icke kunde härda ut längre, dragit sina färde, den

förre till Världen tillbaka och den senare till Lösaktighet. Vad som hittills hållit dem kvar och hållit deras mod uppe, var den tröst, som mor Enfaldig så ivrigt talat till dem. Nu fingo de i stället en förfärlig dom, och dom hade de redan förut nog. Då de därför nu icke fingo lita på Immanuels nåd, så kunde de icke längre hålla ut. Så snart detta kommit till Abrahamssons öron, hastade han till mor Enfaldig.

»Ack!» utropade han, »vad skall man tänka om dem, som legat här tre år utan att bliva bra?»

»Jo», svarade mor Enfaldig lugnt, » jag menar det kan vara tid, att patron börjar tänka på sig själv och låter Immanuel tänka på de sjuka.»

»Men deras uselhet strider ju tvärt emot nåden!»

»Och varför det?»

»Det är ju så hemskt och så grovt!»

»Och när är synden så fin, att den icke strider emot nåden?»

Denna fråga hade Abrahamsson icke berett sig på. Men i en hast fann han sig, och undvikande ett direkt svar, frågade han tillbaka:

»Vill du då försvara synden?»

»Nej, vare det långt ifrån mig, att jag så skulle göra! Men jag vill försvara nåden.»

Abrahamsson vart alldeles förbryllad. »Försvara nåden», sade han, »vad är det för något? Vem behöver man försvara den emot?»

»Mot patron och andra hans likar», svarade mor Enfaldig hastigt. »Ni vill inte låta henne vara så hög, som himmelen är över jorden. Ni vill inte låta henne överflöda över alla synder.»

»Jaså, då anser du det likgiltigt, om man syndar eller

ej och vill taga var och en, som lever i synd, i försvar. Det är just en skön lära!»

»Jag önskar, att patron toge denna fråga tillbaka och komme åter till mer sans. Eller vad har väl patron att berömma sig av? Fråga Samvete, han skall säga patron det. Och när patron i går, såsom ofta annars, förtörnades på magister Trogen, vad var det annat än dråp, och är väl det en fin synd?»

»Det var blott en överilning, och nu är allt väl igen.»

Vid dessa ord studsade mor Enfaldig.

»Är det nu kommet därhän med patron, att patron börjar ursäkta och förringa sin synd? O, då är patron redan i ett långt farligare tillstånd än de arma, för vilka patron nu har så mycket bekymmer. Ty vet, att även den till utseendet ringaste synd blir till döds, om man försöker på något sätt att ursäkta eller förringa den, såsom skulle hon icke vara så farlig som den eller den synden. Ty sådant strider tvärt emot nåden. Men där syndaren dömer sig själv för sin synd och tigger om nåd, men under tiden här eller där överrumplas av samma elände, där skall ingen beröva honom nåden eller köra bort honom från Syndernas Förlåtelse. Där måste man tillämpa den gamle apostelns ord: Om en människa råkar att överrumplas av någon synd, I som ären andlige, upprätten honom med saktmodig ande. Det är en måttlig andlighet att fara hårt med de svaga, att bryta sönder förbråkade rör och släcka rykande vekar. Den rätta andligheten är att förbarma sig över dem och hjälpa dem. Jag vill mycket hellre vara svag än vara en buse på de svaga.»

»Jaså, du tror då, att allt möjligt elände kan stå tillsammans med nåden?»

»Nej visst icke; men på grund av sanningens ord tror jag lika fast, att även det allra största elände kan stå *under* nåden, som jag tror, att ingen, ja icke ens den ringaste synd, kan stå *tillsammans med* nåden.»

»Du är då omöjlig; aldrig kommer man någon väg med dig.»

»Patron ska' inte vara ledsen. Jag är bara en gammal skröplig gumma, som man lätt slår ned. Men det är en sak, som jag är mycket envis uti, och det är att inte släppa nåden.»

»Ja, men nog finner du väl, att de här uslingarna borde bli bra någon gång.»

»Käre patron, tala inte om uslingar. Det kan komma illa efter. Vi ha inte sett slutet ännu. Jag tycker nog jag med, att det borde bli bättre; och jag har aldrig sett något, som så förbryllat mig som det här. Utfattig Tro är också villrådig. Men vad gäller? Här finns inte annat råd än att försöka hålla dem uppe med nåden.»

»Men du sade ju, att den synd är tvärt emot nåden, som man söker att förringa?»

»Ja visst, ty då man söker att ursäkta eller förringa den, så söker man att försvara dess plats jämte nåden, och det är falskhet.»

»Nå vet du då icke, att Fördärvad och Usel just äro av den sorten?»

Mor Enfaldig blev orolig, ty hon anade något, hon visste icke vad.

»Säg», frågade hon ängsligt, »vad menar patron? Har något hänt?»

»Jo, de kunna icke fördraga hälsosam lärdom och allvarlig förmaning.»

Gumman blev ännu mer orolig, ty nu kunde hon förstå, att Abrahamsson gjort något illa. Därför frågade

hon honom återigen, om det hänt Fördärvad och Usel något ont.

»Ja», svarade Abrahamsson, »har du inte hört, att de i denna natt lämnat Evangelium? De hava blivit uppenbara därigenom, att jag enligt någras överenskommelse utan skonsamhet mot köttet sagt dem sanningen rent ut, ty den kunde de icke fördraga.»

Vid dessa ord utbrast mor Enfaldig i gråt.

»Måtte Immanuel förlåta patron, vad han nu gjort!» utropade hon. Och hastigt ilade hon till sjukhuset, utan att avbida Abrahamssons svar. Då hon kom dit, fann hon verkligen, att Fördärvad och Usel voro borta, och vad som mycket smärtade henne, var att höra de bägge andras kvidan. Domen hade även hårt träffat dem, och Eländig var just beredd att flytta ifrån den heliga staden. Ty förutom det, att han misströstade om Immanuels nåd, hade han denna morgon fått ett brev från en bekant, som lidit av samma sjukdom men flyttat till Egenrättfärdighet, där han sade sig hava blivit alldeles frisk. Den arme Sjunken visste icke, vad han skulle göra. Hans nöd flödade över alla bräddar.

»Får jag icke tro nåden», utropade han under bitter gråt, »får jag icke tro nåden, så är jag förlorad. Säg, mor Enfaldig, får jag icke det?»

»Jo», utropade Olycklig, som i detsamma inkommit och hört de sista orden, »intet hinder är att tro nåden. Men i det tillstånd, som du befinner dig i, är du obekväm för nåden och har därav ingen nytta.»

Upptänd av nit, vände sig mor Enfaldig om, och med en blick full av eld och allvar bragte hon Olycklig till tystnad.

»Vem har givit dig rättighet att driva ut folk ifrån Evangelium?»

Därpå gick hon fram till de sjukas bäddar och hade nu all möda ospard för att trösta dem med talet om Immanuels oföränderliga och av allt görande eller varande oberoende nåd. På detta sätt lyckades hon äntligen att åter intala dem bägge tålamod. Därpå läste hon för dem ett brev från Paulus, där det stod: »Ty vi veta, att lagen är andelig, men jag är köttslig, såld under synden. Ty jag vet icke, vad jag gör, ty vad jag vill, det gör jag icke, utan vad jag hatar, det gör jag. Men om jag gör, vad jag icke vill, så medgiver jag, att lagen är god. Men nu är det icke mera jag, som gör det, utan synden, som bor i mig. Ty jag vet, att i mig, det är i mitt kött, bor icke något gott; ty viljan har jag, men att göra det goda finner jag icke. Ty det goda, som jag vill, det gör jag icke, men det onda, som jag icke vill, det gör jag. Men om jag gör, det jag icke vill, så är det numera icke jag, som gör det, utan synden, som bor i mig. Så finner jag nu hos mig, som vill göra det goda, den lagen, att det onda låder vid mig. Ty jag har min lust till Guds lag efter den invärtes människan; men jag ser en annan lag i mina lemmar, som kämpar mot den lag, som är i min ande, och griper mig fången i syndens lag, som är i mina lemmar. Jag arma människa, vem skall frälsa mig från denna dödens kropp? Jag tackar Gud genom Jesus Kristus, vår Herre. Så tjänar jag nu själv Guds lag med anden, men syndens lag med köttet.»

Dessa ord sögo sig in som en helande balsam i de eländas sår. Smärtan vek, och de fingo vila.

Men Olycklig, som åhört den tröst, hon meddelade dem, utbrast förtörnad:

»Nej, här i detta lösaktighetens hem, kan jag icke längre dröja!»

Därpå gick han ut och flyttade samma dag till Egenrättfärdighet. Denna händelse uppskakade Abrahamsson så, att han åter kom till sans, kände och erkände sin synd och förmätenhet samt blev genom nåden ödmjuk igen.

Men tiden gick, och sent omsider spordes förändring i Eländigs tillstånd. Efter så många års sjukdom blev han äntligen frisk, vilket högeligen gladde mor Enfaldig och många med henne. De tyckte sig nämligen i denna händelse se ett förnyat bevis därpå, att den fria nåden och trösten däri var det enda medel, som säkert, om ock ofta långsamt, kunde hjälpa en fördärvad varelse till rätta igen. »Tänk», sade mor Enfaldig, »vad skulle det ha blivit av honom, om vi hade drivit honom bort härifrån? Nej, låt oss hålla ut i nåden.»

Däri stämde även de andra in. Och så sjöngo de en lovsång.

Men så glädjande det var med Eländig, vilken nu i hjärtlig fröjd prisade Immanuel för sitt tillfrisknande, lika bekymmersamt var det för den arme Sjunken. Hans mod höll nu på att alldeles gå under, då han såg, att även Eländig hade blivit frisk.

»Varför kan icke jag också bli frisk?» suckade han. »Immanuel bryr sig icke om mig. Han har tillslutit sin barmhärtighet för vredens skull.»

Men förutom i mor Enfaldig hade han nu även i Eländig en väldig tröstare, vilken av egen erfarenhet förstod de gräsliga plågor, som med denna sjukdom voro förenade. Också var det för Sjunken en ofantlig lisa att få utgjuta sitt bekymmer för denne dyrbare vän, den ende, som riktigt och fullt förstod honom. Ej heller underlät Eländig att med levande färger för sin ännu

sjuke vän utmåla Immanuels barmhärtighet, som »inga gränser hade».

Det säger sig själv, att det i Evangelium fanns många, som voro mycket villrådiga med avseende på Sjunken samt tyckte, att mor Enfaldig icke var nog vis. Hon borde mer hålla inne med de där oinskränkta försäkringarna om nåd, mente de. Väl ville de icke fördöma den arme Sjunken — det vågade de icke riktigt — men att *bestämt* säga, att han var under nåden, det ansågo de vara alldeles för mycket. Därför kom en dag en av dem, nämligen rådman *Försiktig,* till mor Enfaldig för att tala med henne. Försiktig var en from man, som mor Enfaldig höll mycket av. Han hade förr bott i staden Egenrättfärdighet, varest hans bröder ännu voro kvar. Sedan han flyttat till Evangelium, hade han där gjort många ganska goda tjänster; och hans råd vägde ofta mycket. Dock hände det icke sällan, att han fick en sorts besynnerligt utslag, som gjorde, att han fick yrsel, ja stundom föll omkull. En gång föll han i sådan yrsel mitt framför fötterna på Utfattig Tro. Denne hade mycket bråttom, så att han sprang av alla krafter. Det var en bedrövlig syn att se, huru han ramlade över rådman Försiktig och slog flere kullerbyttor, så att även han blev yr i huvudet. När han steg upp, visste han på en lång stund icke, åt vad håll han skulle löpa.

Detta besynnerliga utslag härrörde från den myckna surdeg, som Försiktig hade ätit den tid, han bodde i Egenrättfärdighet. Utslaget var ock smittosamt. T. o. m. mor Enfaldig hade några gånger varit smittad därav, vilket visade sig däri, att hon blev skevögd och såg snett, så snart hon skulle läsa Guds ord. Dock hade hon alltid blivit återställd igen genom ett slags beska

droppar, som Immanuel skickat henne genom fader Erfarenheten. Nu kom, som sagt, Försiktig för att tala med mor Enfaldig om Sjunken. Sedan han först hälsat och betygat sin hjärtliga glädje över hennes omsorg om de elända, tillade han:

»Men tror du icke, att man bör vara varsam med att framhålla nåden så fritt för Sjunken? Jag tror, att vi i detta besynnerliga fall måste hålla inne vårt omdöme samt överlämna honom åt Justus Allsvåldigs barmhärtighet.»

»Vad säger rådman?» inföll mor Enfaldig förvånad. »O, får icke jag också överlämna mig åt Justus Allsvåldigs barmhärtighet, så är jag förlorad.»

»Förstå mig rätt», avbröt åter Försiktig, »jag menade icke så. Det är klart, att vi alla måste kasta oss på Justus Allsvåldigs barmhärtighet, men jag menade, att vi icke böra säga något visst om eller åt Sjunken. Vi böra icke fördöma honom men inte heller försäkra honom om nåd utan lämna honom åt Justus Allsvåldigs barmhärtighet.»

»Det är omöjligt», svarade mor Enfaldig, »att förstå rådmans mening riktigt. Menar rådman, att jag icke får säga honom såsom visst, att Immanuels blod runnit till rening för alla hans synder?»

»Jo, det är klart; vad som är gjort, det är gjort och får fritt predikas, men man får vara varsam med att säga en man i detta tillstånd, att detta hör honom till, så att han har del och lott i det ordet.»

»Ack», utbrast mor Enfaldig, »är detta meningen? Rådman vill således, att man icke skall giva den arme mannen *något fast nådens ord att hålla sig vid,* utan att man skall överlämna honom åt *tvivel och ovisshet!* Och

det kallar rådman att överlämna honom åt Justus Allsvåldigs *barmhärtighet!*»

Den gode rådmannen blev icke litet illa till mods vid dessa ord. Han visste icke rätt, huru han skulle reda sig. Ty det måste han inom sig erkänna, att det där, som han hade uttänkt, om att överlämna Sjunken åt Justus Allsvåldigs barmhärtighet, i själva verket blev att överlämna honom åt ovisshet och tvivel. Och att det måste vara en dålig själavård, det kunde han icke neka. Dock fann han sig snart och invände:

»Men se på Eländig; han har ju blivit frisk, medan Sjunken ännu ligger kvar.»

»Ja, det ser jag väl», svarade mor Enfaldig, »men var det genom tvivel och ovisshet om nåden, som han blev helbrägda? Nej, visserligen icke! Det vet jag, som sett, huru det gått till. Men om nu Eländig blivit botad endast genom nådens vissa och bestämda tillsägelser, varför skall man då söka bota Sjunken genom ovisshet och nådens undanhållande? Och icke lärer väl detta botemedel bliva bättre för det, att man kallar det överlämning åt Justus Allsvåldigs barmhärtighet?»

Där satt åter rådmannen fast och visste icke, vad han skulle svara. Efter en stunds tystnad sade han:

»Men du förstår, att om sådana åsikter som dina börja sprida sig, så kunna somliga därav taga sig anledning att leva fritt i synden och trösta på nåden. Tänk, huru förfärligt sådant vore!»

»Ja, om skrymtare missbruka nåden till sitt eget fördärv, så rår nåden inte för det. Om någon läser historien om rövaren på korset och tänker: 'Åh, då vill jag bliva rövare och sedan i dödsstunden omvända mig', så må det vara hans ensak. Icke kan man fördöma rövaren för det eller riva ut hans historia ur bibeln. Ty

hon har varit till frälsning för otaliga själar. Och ännu finnas otaliga, som behöva henne. Det var många, som drunknade i den flod, som räddade Noak.»

Nu inträdde åter en stunds tystnad. Därefter fortfor mor Enfaldig:

»Rådman håller på att få sitt gamla utslag nu igen samt behöver gå och få bot.»

Vid dessa ord studsade Försiktig till och svarade:

»Men du nödgas väl erkänna, att nåden måste något uträtta till syndens botande?»

»Ja», svarade mor Enfaldig, »det är just det jag gör, och om även rådman erkände det, så skulle rådman handla som jag.»

»Vad?» utropade Försiktig, »skulle jag icke erkänna det? Jag yrkar ju därpå.»

»I orden ja», svarade mor Enfaldig. »Men när rådman vill bota Sjunken med att *undandraga nåden*, då visar rådman annat. Evad man nu må säga om Sjunken, säkert är emellertid: *tager man bort* nåden, så lärer hon icke bota honom.»

Försiktig började fundera, och mor Enfaldig teg en stund. Därpå tog hon till ordet igen och sade:

»Hör på, herr rådman, får jag göra en fråga?»

»Mycket gärna», svarade Försiktig, ehuru han icke såg det så gärna. Han visste nämligen, att mor Enfaldigs frågor voro honom ganska svåra, i synnerhet när han hade sitt utslag.

»Nåväl», sade mor Enfaldig, »vi nämnde Eländig. Tror rådman, att han var en rätt Evangelii inbyggare, innan han blev fullständigt botad?»

»Ja visst», svarade Försiktig, »det ser man ju tydligt därpå, att han blev botad.»

»Men om han hade kallats hädan före den dagen,

då han blev fullt botad, skulle han då hava kastats till Gehenna?»

»Den frågan få vi lämna åt Justus Allsvåldig», svarade Försiktig full av villrådighet.

»Nej», avbröt mor Enfaldig, »*det är vi*, som behöva veta edert svar på den frågan. Ty kan man, ehuru man är en rätt invånare i Evangelium, ännu kastas till Gehenna, så äro vi alla förlorade. Vi hava då intet visst hopp. Eller har rådman ännu övervunnit alla synder, så att rådman aldrig faller för någon av dem?»

»Nej, Gudi klagat», svarade Försiktig.

»Och tänker ändå bliva salig, om rådman kallades hädan i dag?» inföll mor Enfaldig frågande.

»Ja, genom Immanuels nåd.»

»Nuväl», fortfor mor Enfaldig, »då skulle rådman bliva salig, fastän rådman ännu icke fullt övervunnit alla synder? Säg, är det en salighetsordning för rådman ensam, eller får någon annan vara med om den salighetsordningen?»

»Ja visst», svarade herr Självklok, som just i detsamma inkommit och hört de sista orden: »Ja visst får man det, men då duger det icke att såsom Sjunken leva i uppenbara köttets gärningar.»

Vid dessa ord blev mor Enfaldig mycket uppbragt. Med en ljungande blick i sina ögon svarade hon: »Ja, jag vet, att du, som lever i hemliga köttets gärningar, har gjort det till en salighetsväg för dig att trampa på de elända. Men», tillade hon, vänd till Försiktig, medan Självklok förtörnad lämnade rummet, »så mycket har jag sett, att jag kan säga: huru det än för övrigt må vara med Sjunken, ett är dock visst: icke *lever* han i köttets gärningar. Nej, väl har jag sett honom *falla*, men aldrig *leva* i synden. Har han fallit, så har han fallit såsom

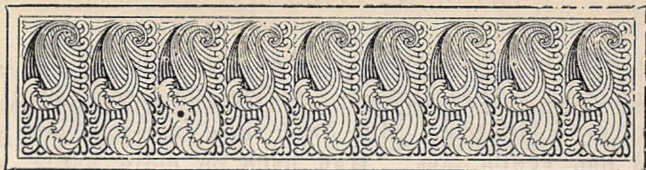
i eld eller i vatten. Aldrig har han kunnat bliva liggande däri. Och vet rådman, jag tror, att det är bättre och mer hopp om den, som blir uppdragen ur en djup grop, än om den, som blir liggande i en grop, som för våra ögon synes grundare. Den grop, i vilken Petrus låg, när han satt till bords med Herren och sade: Jag skall dock aldrig övergiva dig — den gropen var farligare, än den, som han sedan föll i på natten, när han förnekade.»

»Gud vare mig syndare nådig!» utropade Försiktig och avlägsnade sig, full av rörelse. Men mor Enfaldig skyndade till Sjunken för att säga honom, att det var visst, att hans synder voro förlåtna. Och det ansåg hon vara att överlämna honom åt Justus Allsvåldigs barmhärtighet.

Det dröjde åter vid pass ett år. Ännu hade Sjunken icke blivit så botad från sitt elände, att det icke då och då åter överrumplade honom och fällde honom. Och nu inträffade en händelse, som satte snart sagt hela Evangelium i förskräckelse. Sjunken blev kallad till Helighet. Budet måste åtlydas, och Sjunken for. Knappt fanns någon, som härvid kunde undgå en känsla av fasa. Var och en var böjd för att undra, huru det gått med honom i domen. Ja, till och med mor Enfaldig började nu tvivla, ty hon hade ändå alltid hoppats, att han i tiden skulle bliva frisk. Ej heller visste Eländig, vad han skulle tro. I sin nöd gick han till Immanuel för att fråga, men erhöll endast det svaret: »Se till, att du själv må bliva beståndande.» Därför måste man giva sig tillfreds. Mor Enfaldig och Eländig hoppades det bästa om sin bortgångne vän, helst när Utfattig Tro kom dem att fästa sin uppmärksamhet vid det stället i Guds ord: »Honom, som icke håller sig vid

gärningarna, utan tror på honom, som gör den ogudaktige rättfärdig, hans tro varder honom räknad till rättfärdighet.» Och när de jämförde dessa orden med det, som Immanuel en gång sagt: »Den som tror på mig, han skall icke förgås», så blevo de nästan vissa därpå, att det gått väl för Sjunken.

TRETTONDE KAPITLET.

Disputation. Abrahamsson blir predikant.

Men vi återvända till Abrahamsson. När vi sist talade med honom, var han i ett tillstånd av överilning inbegripen i ett viktigt samtal med mor Enfaldig. Huru han blev återkallad till sans samt undanryckt den fara, vari han genom sin förmätenhet var nära att förgås, hava vi även berättat. Då Sjunken blev kallad till Helighet, var Abrahamsson en bland dem, som tvivlade, huruvida det gått den arme mannen väl. Dock lät han till slut av mor Enfaldig bringa sig därhän, att han åtminstone icke mycket befattade sig med denna sak, med vilken han ju icke hade något att skaffa. Snart hade man också uti Evangelium förgätit både Sjunken och Eländig, vilken efter en kort tid av växlande sorg och glädje, den han framlevde i Evangelium, fått följa sin vän efter.

Allt var nu åter lugnt och stilla i staden, och man talade om både Sjunkens sorgefulla hädanfärd och Eländigs jublande skilsmässa från Evangelium såsom om min-

nen från en förfluten tid, vilken snart höll på att råka i glömska. Abrahamssons liv framflöt såsom förut genom synd och nåd. Men ännu hade han icke lärt allt, vad han skulle lära. Han hade en eldig natur, som fann det svårt att vara stilla och tålig. Då han därför företog sig något, skedde det vanligen med stort nit och allvar. Men om det icke ville gå bra, så voro snart både mod och kraft brutna. Att leva på en beständig nåd samt på samma nåd arbeta och vara tålig, det var för honom svårt att förena. Då det ej sällan hände, att han här och där felade eller började bliva trött och lat, så förgat han understundom den fria nåd, på vilken han skulle leva, och sökte hjälpa saken med fördubblade ansträngningar, vilka blott ännu mer gjorde honom trög och olustig. Understundom betraktade han åter nåden med sådana ögon, att han tyckte att det ej var så synnerligen farligt, om han icke just *varje* dag besökte Helgelse. Huru mor Enfaldig en gång hjälpte honom tillrätta, då han höll på att förgäta nåden, hava vi i det föregående redan sett. Samma sätt använde hon även vid varje dylikt återkommande fall. Men tyvärr hände det då, att Abrahamsson, såsom vi redan sagt, ibland tog hennes ord så, att han förgat att fara efter goda gärningar. Och så hade det en längre tid varit, då den händelse inträffade, vilken vi nu vilja berätta.

I Evangelium hade nämligen utkommit en förordning av Immanuel, vilken däri uppmanade sina undersåtar att göra något. Denna förordning blev flitigt och ivrigt läst. Men där voro några mer dunkla och svårförstådda uttryck, varom olika tankar uppstodo. Magister Trogen skrev däröver en vidlyftig och god utläggning. Många voro de, som läste den med stor förnöjelse

och tyckte, att han hade väl löst svårigheterna. Men det tyckte icke Abrahamsson. Hans hjärta hade genom försumlighet såväl i trons som i goda gärningars övning börjat lida av en stor tomhet. Den behövde på något sätt fyllas. Han grep därför nu begärligt efter tillfället och skrev själv en avhandling, uti vilken han försökte att vederlägga några stycken i magister Trogens bok, som han icke i allt kunde gilla. Ivern och stridslystnaden växte allt mer. Många andra blandade sig i saken samt utgåvo var sin avhandling. På samma gång som denna strid tycktes vara en lust för kämparna själva, väckte den mycken oro bland de övriga, som önskade komma till klarhet, men som genom striden endast bragtes i allt större bryderi. Då sammankallade Abrahamsson sina vedersakare till en disputation, vilken dock blev utan resultat. Var och en av de kämpande trodde sig hava vunnit segern och klagade på de andra, att de icke ville taga skäl.

Mor Enfaldig, som även hade varit närvarande såsom åhörarinna, fann sig av det hela särdeles otillfredsställd. Också hade hon under disputationen en gång varit färdig att stiga upp och yttra sig. Och det hade hon sannolikt även gjort, om icke herr *Bibeltrogen* hade stött henne i armen och viskat till henne de orden: *Kvinnan tige i församlingen.* Men knappt var disputationen slutad, förrän hon gick att uppsöka Abrahamsson. Enligt sin vana vid sådana tillfällen gick hon dock först till Immanuel för att för honom omtala sitt ärende. Det hade nämligen blivit henne ett behov att, förrän hon gick någonstädes, först få höra Immanuels hugneliga ord: *Gå i frid!* Sedan hon alltså varit hos honom, fortsatte hon sin väg till Abrahamsson, som vid hennes inträde nyss var hemkommen.

»Vad tyckte du om vår disputation?» frågade han strax, i det han gnuggade sina händer av förnöjelse. »Det var ju en härlig afton», fortfor han, men hejdade sig i detsamma, då han observerade gummans min, som förrådde allt annat än belåtenhet.

»Tycker du icke om den», frågade han vidare, »eftersom du är så tyst och ser så missbelåten ut?»

»Nej, nej», svarade gumman.

»Och varför icke? Vi förehade ju ganska viktiga ting.»

»Ja, så viktiga», svarade gumman bedrövad, »så viktiga, att väl Immanuel hade bort få vara med.»

Abrahamsson visste till en början icke, vad han skulle svara på detta infall. Han tog upp näsduken, snöt sig, hostade, rev sig bakom öronen och tänkte: »Det är då en besynnerlig käring, det här.» Men han var glad, att han icke hade sagt det högt. Till slut frågade han dock, vad *hon* tänkte om de dunkla ställena i förordningen.

»Jo», svarade hon, »jag tänker, att jag nog gärna ville förstå dem. Men när jag av edra skrifter icke blev synnerligen vis, så gick jag till Immanuel och frågade honom. Då svarade han mig, att jag borde först öva och göra det, som jag begrep, så skulle jag sedan få reda på det övriga. Det tycker jag också för min del är den bästa vägen för att komma till de dunkla ställenas rätta förstånd.»

Detta svar var åter något oväntat för Abrahamsson, men snart fann han sig och sade:

»Dock förstår du ju, kära mor, att det är ytterst viktigt att så fort som möjligt få saken utredd?»

Mor Enfaldig, som väl såg, varthän Abrahamsson ville, beslöt nu att icke släppa honom lös.

»Är det då mindre viktigt», frågade hon, »att börja öva, det man förstår? Eller tror patron, att Immanuel skall nöja sig med, att vi upptaga tiden med disputeringar, när han önskar att få någonting gjort?»

Abrahamsson, som nu började märka, att gumman efter sin vana var på väg att gå honom nära inpå livet, blev orolig. Ty han mindes av gammalt att mor Enfaldig icke var den, som det gick an att skämta och leka med. Därför försökte han att vända samtalet på andra ting. Men mor Enfaldig förblev fast och orubblig.

»Jag har icke kommit hit», sade hon, »för att ytterligare med fåfänglighet förnöta de dyrbara timmar, som återstå av denna afton. Eder disputation har förnött många nog ändå. Därför vill jag nu kortligen framställa mitt egentliga ärende. Säg mig, huru står det till med patron *nu*, eftersom jag icke sett patron på några dagar uti Helgelse.»

»Jo, ser du, jag känner mig ganska bra. Men jag har på sista tiden varit så upptagen av det här skriveriet, att jag ej haft tid att arbeta i Helgelse.»

»Det står ändå», svarade mor Enfaldig, »att utan helgelse får ingen se Herren. Men det står ingenstädes, att ingen får se Herren utan att skriva böcker.»

Det blev en stunds tystnad och bägge sågo på varandra. Äntligen sade mor Enfaldig:

»Nå, huru är det nu? Frågan är viktig.»

»Ja, kära du», svarade Abrahamsson i klagande ton, »det är ganska skröpligt med mig! En stor syndare har jag alltid varit och är det ännu, så att jag väl förtjänar förebråelse, men Immanuels nåd räcker ju till för allt elände, enligt vad du så ofta sagt mig.»

»Så vill då patron taga Immanuels nåd till täckmantel för sin egen lättja?»

»Nej, men jag minnes väl och kan aldrig glömma de kostliga ord, varmed du en gång i mitt betryck så ljuvligt tröstade mig, då du sade: *när du har syndat, så tro nåden.*»

Gumman, som väl förstod, att Abrahamsson med detta sitt beröm över henne endast åsyftade att beveka henne till efterlåtenhet samt bringa henne ifrån hennes fasta hållning, lät sig likväl icke bedraga.

»Jaså», sade hon, »patron minnes dessa ord, och däri gör patron väl, ty de stå fastare än berg och gälla utan några inskränkningar. Men jag undrar, om patron lika väl kommer ihåg de ord, som jag vid samma tillfälle tillade?»

»Nej, dem har jag glömt, ty, som du vet, är det länge, sedan vi hade det där kosteliga samtalet.»

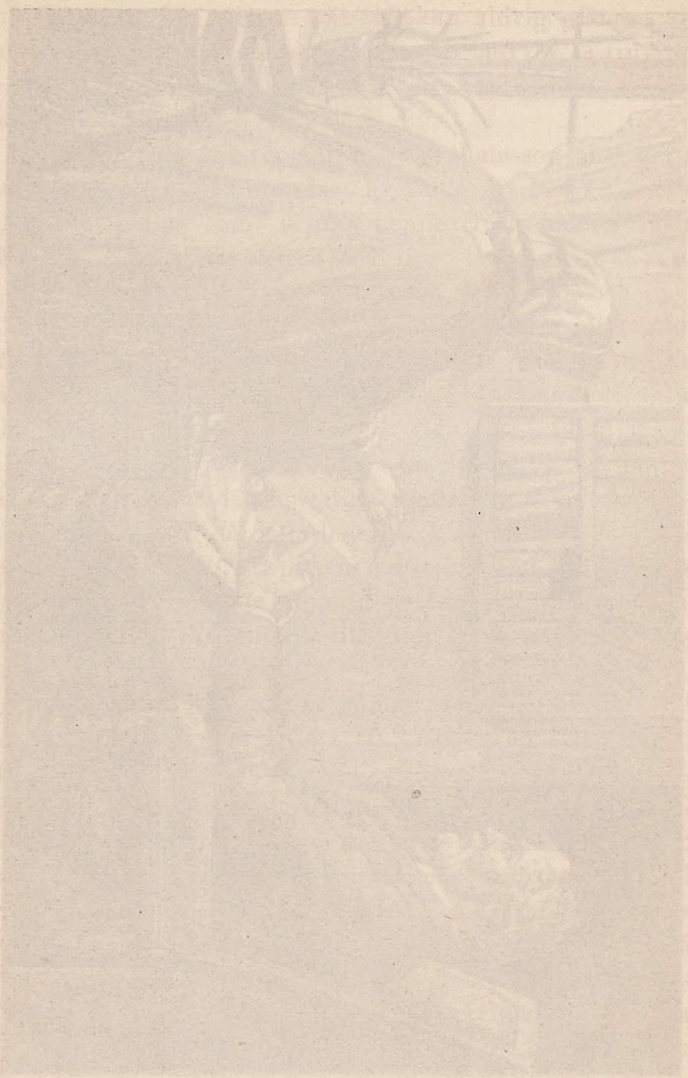
»Jo, jag tillade då de orden: »*Och när patron tror nåden, så se flitigt till, att patron må leva fromt och heligt!*»

»Ja, ja, nu erinrar jag mig det ganska väl, men så, om jag minnes rätt, tillade du ytterligare, *att nåden ändock måste bliva det sista så väl som det första.*»

»Ja, det har jag många gånger sagt. Men lika väl som det icke duger att foga ett 'men' efter 'Immanuel' lika litet går det an att lägga ett 'men' efter 'Helgelse'. Bägge måste få stå orubbade var på sin plats. Det skall icke heta här i Evangelium såsom i Egenrättfärdighet: 'Immanuels nåd är visserligen stor, *men* man måste likväl öva goda gärningar'; utan så skall det heta: 'Immanuels nåd är stor och oinskränkt, *därför* vilja vi också leva heligt och fromt, såsom hans folk anstår.' Likaså skall det icke heta såsom i Lösaktighet: 'Vi böra öva goda gärningar, *men* Immanuel är ju nådig', utan: 'Vi böra öva goda gärningar, *emedan* Immanuel är så god.'»

»Vad skall en sådan som jag taga sig till?» (se sid. 183).

Abrahamsson kände sig under detta tal djupt bedrövad. Åter stod han där såsom en brottsling. Han satte sig bedrövad ned vid sitt skrivbord, och med tårar i ögonen frågade han:

»Säg mig då, huru jag en gång skall kunna komma till rätta; ty här far jag ju av än åt den ena sidan, än åt den andra. Vad skall en sådan som jag taga sig till?»

»Tro nåden», svarade gumman, »ty här måste man alltid, när man råkat på villospår, börja om från en och samma ända.»

Abrahamsson riktigt hissnade vid detta oväntade svar. Han kunde icke säga ett ord. Nu tog gumman honom i hand och drog honom med sig till Immanuel. Där bekände Abrahamsson under många tårar sina synder, och Immanuel försäkrade honom om sin oföränderliga nåd.

När de gingo därifrån, sade mor Enfaldig:

»Ser patron nu, huru gott det är, att det finns riktig nåd för riktiga syndare.»

»Ja, kära du», svarade Abrahamsson, »jag börjar nu tro, att det gått väl för Sjunken. Och om det så gjort, då lär han väl sjunga där i Helighet så, att han överröstar alla de andra, tills jag kommer dit.»

Det hade varit väl, om Abrahamsson troget bevarat den frid, som han åter så oförskyllt erhållit. Det hade varit väl, om han nu blivit stilla. Men åter förfördes han av sin häftiga natur. Med kraft och iver arbetade han väl en tid i Helgelse samt fröjdade sig därunder över den fria nåden, som utgjorde all hans tröst, och som bevisade sig mäktig uti och genom honom. Under denna tid övade han ett flitigt umgänge med Immanuel och mor Enfaldig, som troget förmanade honom att vandra i fruktan. Men det dröjde icke så länge, innan

han började förgäta, att den stora kraften *var en nåd.* Då han vid sin sida i Helgelse såg många, för vilka arbetet gick trögt, samt en och annan, som tycktes börja finna sig väl i sin svaghet, så uppväckte detta hans nitälskan. Han kunde icke lida en sådan lättja, utan tog sig nu för att väldigt och kraftigt predika däremot. Därmed fortfor han ganska länge. Av den förr så stilla arbetaren blev nu en predikant. Väl blevo genom hans predikningar många uppväckta till nit och allvar. Många började stärka sina trötta knän. Men Abrahamsson var ej av Immanuel kallad till att predika. Hans nit var stort, men honom fattades visdom. Dock tycktes hans lust att predika med var dag tillväxa, och han höll i en därtill inredd sal ordentliga sammankomster.

Detta väckte mor Enfaldigs bekymmer för honom. Ty på samma gång som hon måste erkänna, att hans gåvor icke voro ringa, så fann hon icke den saktmodiga och ödmjuka ande, som hon ansåg böra fordras för en predikare i Evangelium. Ofta voro också hans högtravande tal och hans rörande uttryck rent av en plåga för henne. Helt sinnrikt fick man en gång höra henne om Abrahamssons föredrag fälla det korta omdömet: »Han tar munnen för full.» Därjämte tyckte hon, att han ofta förställde sin röst, likasom för att göra mer intryck. Detta skedde i synnerhet, när han skulle bedja. Ty då tyckte hon sig ofta märka en tillgjord, sorgbunden dallring på rösten, som hon väl förstod skulle föreställa ett uttryck av hjärtats djupa rörelse, men som hon hade allt skäl att misstänka såsom härledande sig från en annan källa. Om dessa saker talade hon ock icke sällan med Abrahamsson; och det kan icke vara olämpligt att omnämna ett särskilt sådant tillfälle.

Det var en gång, då Abrahamsson hade hållit sitt föredrag. Åhörarna hade såväl genom hans tal som i synnerhet genom hans bön blivit mycket rörda. Abrahamsson var stadd på hemvägen och mötte plötsligt mor Enfaldig, som med en kall nigning hälsade på honom och ämnade gå honom förbi. Förundrad frågade han henne, vadan detta besynnerliga beteende kom.

»Jo», svarade hon, »jag tycker, att patron har tagit på sig en besynnerligt självbelåten min i dag.»

»Huru så?» frågade Abrahamsson; »det kan väl icke vara mig förment att fröjda mig över den välsignelse, vartill jag i dag fått vara ett medel?»

»Nej, ingalunda; men vadan vet patron, att denna välsignelse varit så stor? Patron har genom sin förställda röst lyckats uppröra sina åhörares naturliga känslor, det är sant; de hava gråtit, och jag har hört många, som högeligen prisat den uppbyggelse, som de av patrons föredrag menat sig få. Men jag vill säga patron, vad jag även sagt dem, att en upprörd sinnesstämning och några ljuvliga känslor äro vitt skilda från en verklig uppbyggelse. Och på mig har patrons såväl tal som bön i afton gjort ett pinsamt intryck. Därför önskade jag gärna, att patron ju förr dess hellre upphörde att predika, ty patron är icke kallad därtill.»

Därmed skildes de åt. Abrahamsson svarade ingenting. Hans glädje var störd, och han gick sorgbunden hem.

»Den där besynnerliga gumman får man då aldrig vara i fred för», mumlade han.

Mor Enfaldig å sin sida fortsatte sin väg till Immanuel för att för honom omtala allt och bedja honom se till, att det måtte bliva ett slut på Abrahamssons predikande.

Under de näst påföljande dagarna var Abrahamsson mycket tveksam, huru han skulle göra. Mor Enfaldigs öppna tal hade gjort ett djupt intryck på honom. Uti sin villrådighet fick han händelsevis besök av en god vän, för vilken han omtalade sitt bekymmer. Denne förundrade sig högeligen däröver, men mente, att Abrahamsson icke borde så noga fästa sig därvid.

»Ty», sade han, »det är märkvärdigt med den där mor Enfaldig. Hon är en genomälskelig människa men har i vissa fall sina besynnerliga nycker och ensidigheter. Dock får man icke undra, att hon icke förstår sig på ett verksamhetsfält, där hon icke har någon erfarenhet.»

Abrahamsson kände sig lugnad och styrkt av dessa sin väns ord. När den nästa för sammankomst bestämda dagen inbröt, gick han åter med friskt mod bort till den sedvanliga salen. Bland den talrikt församlade åhörareskaran märkte han genast vid sitt inträde mor Enfaldig och kassaförvaltare Samvete. Dock lät han detta icke bekomma sig, utan talade åter med stor frimodighet. Vid utgången, efter slutat föredrag, träffade han Samvete, som tycktes vara mycket missnöjd.

»Det duger icke», sade han, »att patron längre fortgår på detta sätt, ty jag ser, att patron jäktar efter människors beröm.»

Abrahamsson blev tyst och orolig. Efter en stund frågade han dock Samvete:

»Menar du då, att jag skulle önska, att människor talade illa om mig, eller att jag borde tycka illa om, att de tala väl? För övrigt är jag visst icke angelägen om, att de prisa *mig* utan endast den välsignelse, som Gud har givit genom mig. Och *du* borde väl förstå att skilja person och sak åt.»

Uppbragt överföll honom Samvete våldsamt och slog honom ganska illa. Ty Samvete hade en orolig natur och tålde icke gärna motsägelser, utan blev snart vred. Lyckligtvis kom dock mor Enfaldig snart med hjälp, och nu fördes Abrahamsson av henne och några andra vänner tillbaka till Syndernas Förlåtelse. Han var alldeles förtvivlad. Mor Enfaldig talade så ljuvigt, hon kunde.

»Immanuels blod renar från alla synder», sade hon.

»Det har jag så ofta hört; det hjälper nu icke mig.»

»Immanuels blod renar från alla synder.»

»Du hör väl, vad jag säger: det där hjälper icke mer mig.»

Så fortgick samtalet en lång stund, och mor Enfaldig sade alltjämt endast samma ord. Till slut fastnade de något i hans hjärta.

»Hur var det där?» frågade han hastigt.

»Immanuels blod renar från alla synder.»

»Tänk, det har jag aldrig förr hört», utbrast Abrahamsson.

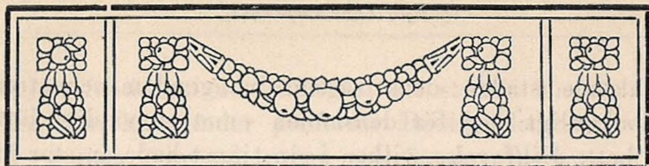
Han reste sig i sängen, knäppte ihop sina händer och prisade Justus Allsvåldig.

Vid nästa sammankomst kom han i sällskap med pastor Evangelist till salen djupt rörd. Efter en kort bön höll han ett tal, däri han för de närvarande bekände, att han aldrig av Immanuel blivit förordnad att predika, utan att han gjort det av ett ovist nit, blandat med begär efter människors berömmelse.

»Jag har», tillade han, »icke förut märkt min förvillelse och fara men kan icke vara nog tacksam, att jag nu genom den kära mor Enfaldig och kassaförvaltare Samvete fått mina ögon öppnade däröver.»

Han kunde icke säga mer. Evangelist fick fortsätta, och Abrahamsson själv gick, överväldigad av bedrövelse, hem för att söka stillhet i Syndernas Förlåtelse. Men mor Enfaldig hastade glad åstad för att omtala allt för Immanuel.

FJORTONDE KAPITLET.

Abrahamsson i Teologi.

Efter alla dessa nedslående erfarenheter och flere andra, som i denna berättelse ej äro omnämnda, hade man väl kunnat förmoda, att Abrahamsson skulle bliva stilla. Men ännu hade han icke lärt ut den konst, som han efter sitt första samtal med mor Enfaldig trodde sig känna så, att han aldrig skulle glömma den. Därpå skall det följande lämna förnyade sorgliga bevis.

En bland de största svårigheter, som han hade att kämpa mot, var det nästan okuvliga begäret att *uträtta något stort*. Det ringa och oansenliga hade han svårt att finna sig vid. Sysselsatt således med storartade planer, kom han att tänka på att bliva Teolog. *Teologi* var ett läger invid Evangelii stadsmur. Där funnos många stridsmän och väldiga kämpar, som kallade sig *Teologer*. Det var ett underligt folk. De voro delade i tvenne hopar. Den ena delen bodde i tält utom staden och hade själva aldrig smakat stadens goda. Men de

betraktade staden dock såsom sin egendom och stredo med okuvligt mod för densamma emot en väldig jätte, som hette *Villfarelse,* vilken i sin tjänst hade en stor här av *Mångahanda lärdomsväder.* Dessa teologer hade tvenne vapen, av vilka de kallade det ena *Penna* och det andra *Tunga.* Dem slipade och brynte de på två stenar med namnet *Skarpsinnighet* och *Begrundning.* De förde dem också med stor kraft och skicklighet, vilket väl behövdes, ty fienderna försummade sig aldrig, utan voro ivriga i att anfalla.

De Teologer åter, som hade sin bostad i Evangelium, begagnade även ett tredje vapen, som de kallade *Bön.* Men detta föraktade de andra, emedan det såg så oansenligt ut.

För att få reda på, huru det såg ut och stod till i Evangelium, begagnade de, som bodde utanför muren, vissa synpunkter, d. v. s. en sorts höga ställningar, som kallades *Systemer,* vilka de uppreste, och från vilka de skådade ned över staden. Från dessa ställningar sade de sig nämligen få en allmän och ordnad eller redig överblick över det hela. Ja, de påstodo sig till och med känna staden mycket bättre än de, som bodde där inom, och som icke på en gång kunde överskåda den så bra hel och hållen. Sant är ock, att de kände gatorna i den heliga staden ganska väl. Men huru man levde därinne i husen, därom voro de alltid okunniga, fastän de läste många böcker om den saken, ja, själva skrevo sådana — alldeles som den blinde skriver om färgen. Själva tyckte de dock, att de skrevo förträffligt.

Till detta läger beslöt Abrahamsson således att sluta sig. Nu blev blott fråga om, till vilkendera hopen han skulle ställa sig, antingen till dem, som bodde inom staden, eller till dem, som bodde utom densamma. Till en

början fann han det rådligast att stanna hos de förra. Här kom han under professor Redligs ledning, vilken för honom var en trogen och ömsint fader, som omhuldade honom med en synnerlig innerlighet. Också fäste sig Abrahamsson särdeles vid denne sin nye vän, som å sin sida ej kunde annat än glädja sig över hans goda uppförande. Även mor Enfaldig fröjdade sig att se honom under den käre professorns vård. Så länge hon hade honom i Syndernas Förlåtelse och Helgelse samt i Erfarenhetens skola, var hon nöjd och glad. Därjämte uppmuntrade det henne mycket att se honom alltmer bliva förtrolig med magister Trogen, vilken hon särdeles värderade såsom en from och älskelig man. Och då hon tillika såg honom allt flitigare börja umgås med herr *Ödmjuk,* en son till *Herrens fruktans Ande,* så kunde hon ej mer önska utan motsåg med förtröstansfull tillförsikt, vad som komma skulle. Därvid stärktes hon ej litet av herr *Hoppfull,* som ständigt uppmuntrade henne.

Så förflöt en lång tid, under vilken man hade en synnerlig glädje av Abrahamsson och väntade, att han skulle bliva till stor välsignelse för Evangelium. Men mor Enfaldig och professor Redlig, som voro gamla och erfarna, nästan tävlade i att icke blott uppmuntra utan ock varna honom, när det behövdes. Ty Abrahamsson hade en sådan natur, att han lika lätt blev oförvägen, när det gick honom väl, som försagd, när det tog emot.

Emellertid började han allt mer att utmärka sig och väcka uppseende. Detta förorsakade mor Enfaldig stora farhågor, i synnerhet som hon märkte, att han allt mer och mer drogs till herrarne Stark och Tvärsäker samt tycktes börja förgäta sin förra förtroliga vänskap med Ödmjuk. Hon försökte nu att övertyga honom om hans

fara, men han ville ej akta därpå. Ja, han började alltmer att bliva främmande för den förr så avhållna gumman. Ty dels tyckte han, att hon hade ett nästan för stort begär att blanda sig i andras angelägenheter, dels kände han sig nu i avseende på vetenskaplig bildning hava kommit till en ståndpunkt, som mor Enfaldig med sin brist på studier och kunskaper svårligen kunde fatta. Då han därför såg henne bekymrad, log han merendels, ànseende hennes oro härleda sig från ett välment oförstånd. Också ansåg han, att mor Enfaldig ej borde lägga sig i eller bekymra sig för saker, som hon till följd av sin ståndpunkt icke kunde förstå.

Så stodo sakerna en tid, då bland Evangelii vänner den sorgliga underrättelsen plötsligen utbredde sig, att Abrahamsson råkat i strid med professor Redlig samt beslutit att flytta till Teologerna utom staden. Orsaken till denna strid föregav Abrahamsson vara den, att professor Redlig var allt för mycket bunden vid gamla fördomar. Men de, som kände saken närmare, försäkrade, att oenigheten kom därav, att Abrahamsson blivit förbittrad på Redlig därför, att denne åtskilliga gånger varnat honom för herr Självklok, och hans vänner, ja t. o. m. en gång allvarsamt tillrättavisat honom för ett begånget fel. Samvete, som var med vid sist nämnda tillfälle, talade sedan om, att Abrahamsson på vägen ut från professor Redligs bostad mumlat för sig själv:

»Inte behöver jag väl vara under honom. Jag är man för min egen hatt, det ska' jag säga honom.»

Alla, som på senare tiden varit bekanta med Abrahamsson, visste ock, att han från Teologerna utom staden fått några piller, som gjorde honom mycket besynnerlig, ehuru han sade, att de bekommo honom ganska väl. Pillerna hette: *Inbillningar om egen kraft,* men gingo

vanligen under falskt namn och kallades: *Piller mot ensidighet.*

Vad mor Enfaldig egentligen tänkte, hade man ej så noga reda på. Hon nästan bara grät. Endast en gång skall hon hava yttrat sig i saken, och det var vid ett tillfälle, då magister Trogen i ett sällskap fällt ett hårt omdöme om Abrahamsson. Ty då skall mor Enfaldig med innerligt och vemodigt allvar hava svarat: *Den som står, han må se till, att han icke faller!*

Att uppgifterna om Abrahamssons flyttning voro så olika, förbryllade många. Men de, som bättre kände Abrahamsson, påstodo, att det berodde därpå, att Abrahamsson hade en stark böjelse att, när han kommit i strid med någon, framställa saken så, att skulden alltid skulle falla på hans vedersakare.

Huru härmed än förhöll sig, säkert är, att Abrahamsson flyttade utom staden och sällade sig till de Teologer, som där hade sitt läger. Här steg hans anseende dag för dag, och snart utmärkte han sig så för vishet och frimodighet, att både *han själv* och de andra mente, det de i sina leder aldrig sett maken till kämpe. Aldrig vilade han. Om dagen stred han, om natten slipade han sina vapen. Varhelst han for fram, såg han ut som ett lejon, och själva jätten Villfarelse darrade som ett asplöv vid hans anblick. Naturligtvis skulle var och en se upp till honom såsom till en riktig undermänniska. Nästan alla sökte råd hos honom; hans förord gällde mer än alla andras, och om något arbete skulle anses dugligt, så måste det först hava underkastat sig hans prövning och rättelse.

För att stävja och så mycket som möjligt förhindra de förstörande verkningarna av hans väldiga dråpslag, sände Villfarelse emot honom sina yppersta kämpar *Hög-*

mod och *Partisinne*. Dessa voro ej så utmärkta för sin styrka och tapperhet som fastmer för sitt visa och kloka sätt att gå till väga i striden. De läto nämligen aldrig förstå, att de voro *fiender*. När de nalkades Abrahamsson, så ställde de sig *vänliga och eldade ännu mer hans mod*. De sade, att de voro Teologer. Abrahamsson kunde således ej betrakta dem annat än som kraftiga medhjälpare, och snart voro de hans *oskiljaktiga* följeslagare och vapendragare i varje strid. Den stackars Abrahamsson hade genom detta bedrägeri snart varit alldeles förlorad, om icke mor Enfaldig som vanligt hade kommit emellan. Den gumman var god för Abrahamsson att hava. Hon hade under hela den tid, som hon saknat honom i Syndernas Förlåtelse, med fördubblad flit legat Immanuel efter, att han skulle tänka på sitt löfte: *Jag vill hämta igen det förlorade*. Till slut kunde hon icke lägga band på sig. Hon hastade att uppsöka honom. När hon träffade honom, fann hon honom i sällskap med ovan omtalade fiender. Bestört ropade hon till honom:

»Detta går aldrig an; härpå blir patron olycklig. Märker icke patron, med vilka fiender han umgås?»

»Åh, kära mor, de äro visst inga fiender utan mäktiga medhjälpare», svarade Abrahamsson.

»Ack, huru kan patron säga så?»

»Jo, det är väl solklart, då de ju hjälpa mig att strida mot Villfarelse och elda mitt mod, så att jag är beredd att offra mitt liv för Evangelium. Var du bara lugn, gumma lilla. Sköt dina egna saker och tro icke, att du förstår allting!»

Bedrövad gick mor Enfaldig till Immanuel och utgöt för honom sitt bekymmer. Han sände henne tillbaka för att säga samma ord. Hon gick mycket nedslagen och orolig.

»Nå, är du här nu igen?» sade Abrahamsson, när hon trädde in.

»Ja, patron, får jag göra tre frågor? Sedan skall jag gå.»

»Gör gärna så många frågor du vill.»

»Min första fråga blir då den: var är det ödmjuka, nådehungrande sinne, som förr uppfyllde patrons hjärta, och som gjorde patron så lycklig i nåden?»

Abrahamsson rodnade. Gumman teg. Hon såg på honom, och hennes blick gick som ett svärd genom hans själ.

»Var? Patron, säg var?» upprepade hon.

Abrahamsson satte sig och strök sig över pannan med ena handen.

»Det är borta», suckade han.

»Och nu min andra fråga: var är den iver, med vilken patron arbetade i Helgelse, när han var glad och lycklig i nåden?»

Abrahamsson vände sig åt sidan.

»Borta, borta, även den», suckade han åter.

»Och nu den tredje frågan: var är den innerliga kärlek, varmed patron på den tiden var fäst vid alla Immanuels vänner?»

Abrahamsson stirrade mot golvet. Han teg. Efter en stund fortfor mor Enfaldig:

»Jag skall svara, jag: den är borta. Patron har övergivit den första kärleken. O, vilken sorglig förändring!»

Abrahamsson böjde sig ned, gömde sitt ansikte i sina händer och snyftade högljutt. Det rörde mor Enfaldig djupt. I sällskap med den eländige och fattige *Nödrop,* en son till mor Förlorad, skyndade hon till Immanuel för att underrätta honom om sakens förlopp. Han kom genast. O, den stackars Abrahamsson! Han kän-

de det så, som om han ville sjunka ned under jorden. När han fick se Immanuel, ropade han i ångest:

»Herre, gack ut ifrån mig, ty jag är en syndig människa!»

Men Immanuel förde honom åter till Syndernas Förlåtelse, där han lät på det ömmaste vårda honom.

Bland Teologerna utom muren blev det stor bestörtning över, vad som hänt. Alla uttryckte sorg. Men i hjärtegrunden voro de flesta av dem glada, emedan de på sista tiden hade börjat att komma i skuggan för Abrahamsson. De samlades till stor rådplägning och beslöto därvid att tilldela Abrahamsson en allvarlig varning.

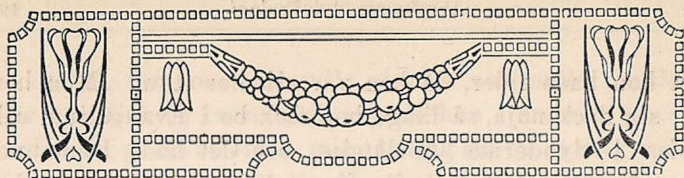
Länge drog det ut på tiden, innan Abrahamsson vågade tro, att Immanuel var honom nådig. Men då mor Enfaldig en gång uti hans bekymmer sade till honom: »Om icke Immanuel ännu vore patron nådig, så skulle han väl icke så troget låta sig vårda om patron» — då blev han glad igen och prisade av fullt hjärta och med hög röst sin barmhärtige herre.

Mor Enfaldig kunde knappt begå sig för glädjes skull att åter se sin vän så underligen frälst. Under en ström av glädje- och tacksamhetstårar instämde den kära gumman, så gott hon kunde, i hans lovsång till Immanuels ära. Och ehuru hennes sång icke var så klar för mänskliga öron, förundrade sig dock alla, som hörde den. Ty det var allmänt bekant, och man hade det gemenligen att anmärka mot mor Enfaldig, att hon nästan aldrig sjöng. Men det kom sig därav, att hon i sin hals hade fått en stor växt, som läkaren kallade för *Kors*. Denna växt hade förstört hennes organ, så att hon vanligen ej fick fram mer än några brutna ljud; ja, understundom var den så svår, att endast någon tung suck då och då kunde tränga sig fram. Själv påstod hon ock,

att hon hade tider, då hon var alldeles stum. Men hon lät sig dock nöja, så länge hon fick bo i Evangelium och spisa i Syndernas Förlåtelse, och det hade Immanuel sagt henne, att hon skulle få, *så länge hon behövde det.* Väl hade hon, då hon hörde många andra fröjdas och sjunga, ofta blivit bekymrad och tänkt, att Immanuel icke vidare så mycket höll av henne, samt bedit honom taga bort växten. Men hon hade alltid fått det svaret, att hon skulle vara nöjd åt hans nåd, samt det *löftet,* att när hon kom hem till Helighet, så skulle hon bliva sin växt alldeles kvitt.

Men vi återvända till Abrahamsson.

FEMTONDE KAPITLET.

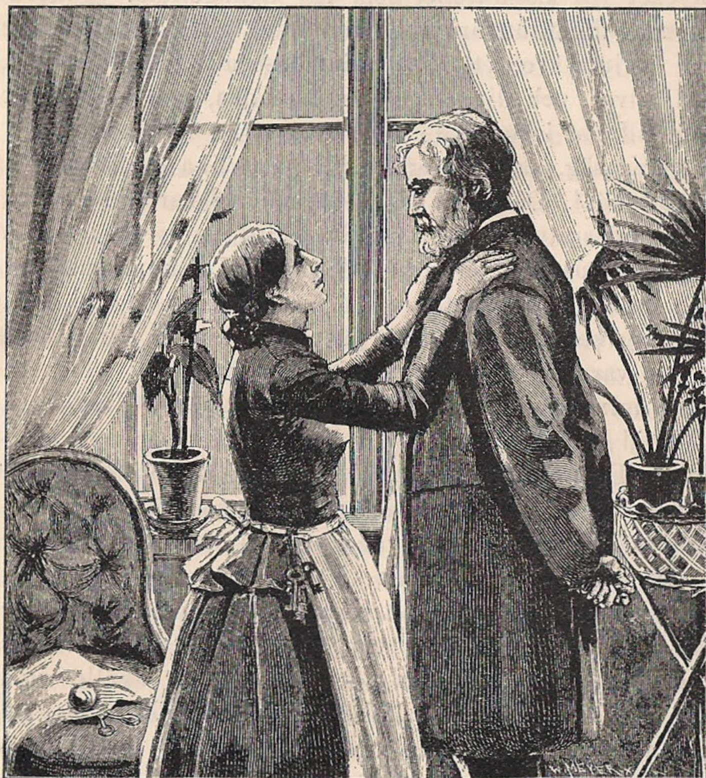
Abrahamssons färd till Egenrättfärdighet.

Sedan Abrahamsson blivit lugn och återställd, började han åter att arbeta i det ovan omtalade arbetsrummet för de återfunna, vilket kallades *Helgelse.* Här sysselsatte han sig understundom, ehuru under stor fruktan, med att skriva små uppbyggelseskrifter för innevånarna i Evangelium. Även författade han väckelseskrifter, som han sände till Världen. Uti alla dessa arbeten var Immanuel medelpunkten, som han alltid prisade och upphöjde. Från honom utgingo och till honom återvände alla hans betraktelser. Beständigt hade han ock på dessa arbetsstunder Vaksam med sig, ty ehuru han icke mycket litade på honom numera, så ville han dock *aldrig vara honom förutan.*

Och nu förflöt åter någon tid så, som det plägar gå till i Evangelium. Men en afton kom Abrahamsson plötsligen in till sin hustru, mörk och dyster i hågen samt med djupa suckar. Genast märkande detta, frågade hon honom, om han ej mådde bra. En djup suck var det

svar, som hon fick, under det hennes man började lägga ihop sina saker.

»Vad ämnar du nu göra?» frågade hon förskräckt.

»Arme man, ska' du nu härifrån?» (se sid. 199).

»Jag ämnar flytta till staden *Egenrättfärdighet,* där på andra sidan *Blodsälven.*»

»Arme man, skall du åter härifrån?»

»Ja, här duger det icke, att jag vistas längre. Så länge

jag bor här, blir det bara elände med mig, och jag blir allt värre och värre. Jag bor allt för nära Lösaktighet, och det kan vara fråga, om ej detta hus hörer lika mycket till Lösaktighet som till Evangelium. Innevånarna i Egenrättfärdighet åter hava alltid utmärkt sig och åtnjuta även ett välförtjänt anseende för nit, stadga och allvar, och dit vill jag nu komma, ty här går det mig till sist icke väl.»

»Men säg, vad har bragt dig på dylika tankar?»

»Jo hör! Då jag i dag satt på arbetsrummet, fick jag underrättelse, att mor Enfaldig låg sjuk i feber. Strax därpå kom ett bud till mig från Immanuel, att jag skulle besöka henne. Jag hastade genast åstad, men när jag kommit ett stycke på vägen, tänkte jag: 'Detta måste vara ett misstag, jag har ju ingenting själv och ännu mindre något att hjälpa gumman med. Immanuel kan väl skicka någon annan dit, som har något att meddela. Helt säkert är detta blott en tillställning av den listige ovännen *Självförtroende*.' Därmed vände jag om, men mötte *Samvete* på vägen. Han bevisade mig, att budet var från Immanuel. Förskräckt gick jag genast tillbaka, men när jag kom fram, fanns ej gumman mer där. Strax sedan jag vänt om, hade bud kommit från Justus Allsvåldig, att hon genast skulle resa till Helighet. När jag då kom tillbaka, hade Immanuel redan farit av med henne; och nu törs jag icke längre dröja här.»

»Ja, men säg, vad var det för feber, som gumman hade?»

»Om det hade varit annat ändå, så hade det väl icke varit så farligt; men nu var det den där svåra febern, som läkarna kalla *dödsångest*.»

»Men Immanuel har ju lovat dig, att du får vara här, så länge du behöver!»

»Ja, det var förr det; nu *känner* jag, att det är annorlunda, och det sade mig Samvete också.»

Så beslöto de nu att flytta; men medan de lägga ihop sina saker, hasta vi i förväg till Egenrättfärdighet, för att se oss om där en stund.

Egenrättfärdighet var en till utseendet utmärkt vacker och välbelägen stad. Den låg ett långt stycke från Evangelium, några mil på andra sidan om *Blodsälven*. Visserligen var staden något trång och omgiven av fasta murar, men den hade raka och jämna samt breda gator och var i allmänhet mycket välbyggd med stora och ståtliga hus. Invånarna sågo ovanligt raska, friska och starka ut samt voro otroligt verksamma och skickliga arbetare. Staden var nämligen en fabriksstad, och var helst man gick, hörde man överallt maskinernas buller. Vem helst man mötte, hade nästan intet annat att tala om, än huru man måste arbeta och vara flitig. Invånarna höllo även regelmässiga sammankomster, där de gemensamt överlade om fabriksväsendets ändamålsenliga ordnande och uppdrivande till största möjliga höjd, såväl vad beträffar fabriksalstrens mängd som deras beskaffenhet. Dessa sammankomster höllos i en stor sal, som hette »*Tig med Kristus*». Ordförande därvid var stadens borgmästare och högste styresman, en reslig samt genom sitt sätt att vara och sin frikostighet särdeles tilldragande man, vid namn *Lön*. Allmänt älskad av sina medborgare, visste han att på ett förundransvärt sätt hålla alla deras krafter i rörelse, samt var *själv själen i allt deras arbete*. Man påstod också med full säkerhet, att om icke han hade varit en så väldig pådrivare, så hade staden längesedan gått under

och allt fabriksarbete upphört. Men nu hade den *honom* att tacka för sitt bestånd och sin blomstring. En kraftig medhjälpare härvid hade borgmästaren i sin ämbetsbroder, en rådman vid namn *Lagpredikare*, vilken hade sig uppdraget, dels att gå invånarna tillhanda med råd och upplysningar, dels att hava överinseende över allt deras arbete. Och såsom ett exempel på denna rådmans kloka och visa förfarande må anföras följande händelse.

Strax utanför den ena stadsporten, som hette *Trötthet*, låg en vacker park, vilken benämndes *Vila*. Där fanns bland annat en ovanligt täck källa, som kallades *Dygdens lov*, men egentligen hette *Självberömmelse*. Här plägade innevånarna understundom uppfriska sig samt hämta krafter till förnyade ansträngningar. Dock får man bekänna till mångas berömmelse, att de sällan besökte detta ställe. Bland de redligaste ansågs det till och med för ett dåligt tecken, eller åtminstone för ett tecken till svaghet, att ofta eller uppenbart söka denna vederkvickelse. Deras kärlek till borgmästaren Lön, vilken de kallade »stadens hopp», var så stark, att de högst sällan behövde någon rast. Och om de någon gång behövde den, så begåvo de sig vanligen i *hemlighet* till den nämnda lustparken. Ja, där funnos sådana, som hade det ryktet om sig, att de aldrig ens sett detta ställe, varför de ock stodo i ett oerhört anseende och kallades *Fäder*. Dock voro de ej många, som hoppades eller ens strävade att uppnå samma grad som dessa. Man ansåg dem såsom lysande mönster och skinande ljus, vilkas efterdöme man borde söka att komma *så nära som möjligt*, utan att därför bliva dem *lika*. Endels betraktade man ock dem, som foro efter att fullkomligt likna dessa fäder, med misstänksamma ögon och

ansåg dem något förmätna, helst som de föregåvo sig hysa det hoppet att en gång nå detta mål. Man menade nämligen, att sådant var ett fåfängt strävande, och därför voro, såsom sagt är, de få, som därmed sysselsatte sig. Det hörde till goda tonen i staden och ansågs för ett nästan nödvändigt tecken till ödmjukhet att flytta ned målet något.

»Ty», mente man, »när man ändå icke kan nä fullkomlighet, så är det icke värt att sträva därefter så synnerligen. Väl bör man icke, såsom folket i Lösaktighet, *helt och hållet* lämna fullkomlighet ur sikte, men *allra förnämligast* bör man fästa sitt ögonmärke på någon *viss del* därav, som är *sådan, att man kan nå den.* Annars kunde det lätt hända, att medan man, såsom folket i Evangelium, strävade efter det hela, man aldrig komme i besittning av ens någon dess del.»

På detta sätt menade man sig bäst hålla den jämna och gyllne *medelvägen* mellan de ytterligheter, som voro rådande i Evangelium och Lösaktighet. Å ena sidan borde man icke taga det så hårt, om man icke var *alldeles* fullkomlig, men å andra sidan borde man ej heller tillåta någon slapphet. Men vi återvända till den händelse, som vi skulle omtala.

På en gräsmatta vid den ovan omtalade källan låg en dag en fabriksarbetare ganska matt till kropp och själ. Han funderade just på flyttning, ty han kände det tungt att dagen i ända vara nästan som en slav. Nu överlade han med sig själv, antingen han skulle flytta till Evangelium eller till Lösaktighet. Tillbaka till Världen ville han ej. Försänkt i dessa funderingar väcktes han upp av ett piskslag. Han vänder sig om och ser vid sin sida Lagpredikare.

»Vad gör du här så länge?»

»Jag ämnar flytta till Evangelium.»

»Har du då förgätit vår gode borgmästare?»

»Nej, men jag orkar icke mer vara här.»

»Du vill då försaka den nåd och ynnest, som du hittills ägt hos Justus Allsvåldig, och ådraga dig hans grymma vrede.»

»Men är det då säkert, att man förlorar den?»

»Ja, du vet väl (för att nu icke tala om Justus Allsvåldigs uttryckliga bud), huru de som från Evangelium kommit hit, varit glada, att de fått ögonen öppna över det bedrägeri, vari de förr varit fångna. Du vet, huru de berättat, att det ej duger att leva där och beständigt lita på en nåd, som de kalla fri, medan de själva långt ifrån att bliva bättre, såsom de borde, tvärt om med varje dag bliva allt värre och sämre?»

Fabriksarbetaren var övertygad. Med en djup suck återvände han till staden. Men hans mod stärktes genom den underrättelse, som mötte honom vid porten, att från Evangelium nyss anlänt en fora, medförande en herr Abrahamsson med fru och barn. Den glädje, som detta väckte i staden, var obeskrivlig. Man ansåg det för en dyrbar vinst. Ty man kände väl till den allmänt bekante hjälten från Teologernas läger. Och vår fabriksarbetare knäppte sina händer tillsammans och tänkte:

»Ja, nog måtte vi hava rätt ändå, eftersom en så lärd och ansedd man kommit från Evangelium för att bosätta sig här. Han måtte väl veta, vad han gör.»

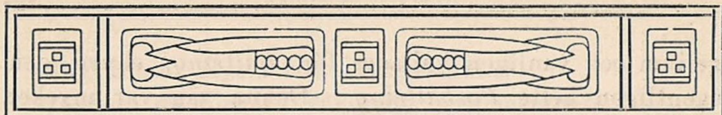
Många andra trötta själar tänkte på samma sätt. Förtjusningen var allmän, och medan de fröjda sig som bäst, vilja vi skynda att bese stadens olika vägar.

Från städerna *Världen* och *Lösaktighet* ledde till Egenrättfärdighet blott en väg, vilken gick tätt förbi Evan-

gelium och vanligen kallades för *Bättring,* ehuru den egentligen hette *Förbättring.* Denna väg var mycket lång, så att den avdelades i flera delar. Därtill var den ojämn, backig och gropig, så att man där ej kom fram med bantåg utan vanligen körde med oxar eller vandrade till fots. Det gick således helt naturligt lång tid åt för att tillryggalägga den, i synnerhet för sådana, som ledo av någon svår åkomma. Ifrån densamma kom man in till *Egenrättfärdighet* genom en mycket trång port, som kallades för *Tro,* men egentligen hette *Övertygelse.* Med denna väg förenade sig en järnväg, vars namn var *Misströstan,* och som kom från *Evangelium.* Vid vägmötet steg man ur järnvagnen och fortsatte resan så, som nyss är sagt, antingen till fots eller med oxar. Från *Egenrättfärdighet* åter förde till *Lösaktighet* och *Världen* ett bantåg, som hette *Lättsinnighet.* Själva vägens namn var »*Icke så noga*». Dessutom gick från denna stad norrut en annan väg, som av invånarna kallades för *Helgelse* och påstods leda till den ofta omtalade staden *Helighet,* där herr Justus bodde.

Vi återvända till våra resande.

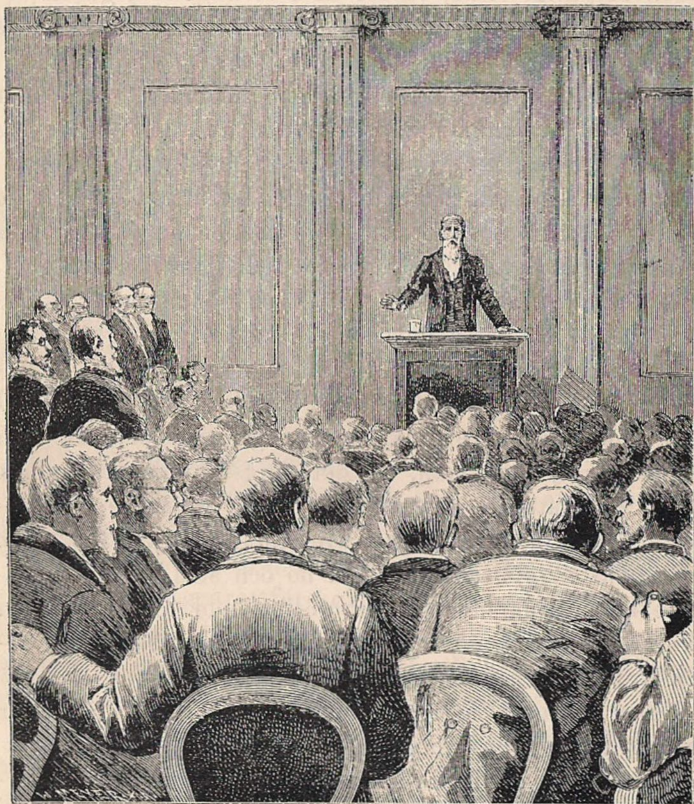

SEXTONDE KAPITLET.

Abrahamssons återkomst till Evangelium. Flyttning till Helighet. Evangelists slut.

Så snart *Abrahamsson* anlänt till *Egenrättfärdighet,* anmälde han sin ankomst till borgmästaren, vilken han lovade en trogen och oförtruten tjänst, samt antog nu namnet *Agarsson.* Hjärtligen hälsades han välkommen och sattes såsom nybörjare eller, såsom de kallade honom, »nykristen», i en fabriksskola, där Lagpredikare var lärare. Väl blev han här ofta ganska hårt behandlad, men han kände sig dock glad och lugn, ty här hade han funnit den frid, som han så länge sökt. Han lärde här fabriksarbetets vikt, flitens nödvändighet och många andra nyttiga saker, såsom sättet att sköta en fabrik, ävensom bästa metoden att åtskilja sund och osund föda o. s. v. Sedan lärotiden var slut, fick han egen fabrik, där han tillverkade många saker, som med ett gemensamt namn kallades *kristliga dygder.* Snart blev han en bland de för driftighet, skicklighet och flit mest ansedda medborgare, och som han även ägde vetenskaplig

bildning och stilistisk förmåga, så höll han på den ovannämnda lokalen »*Tig med Kristus*», offentliga föreläsningar om »*den enda sanna friden, som vinnes genom*

Agarsson håller föredrag på salen »Tig med Kristus» (se sid. 207).

flit och troget arbete enligt Allsvåldigs ord.» Ävenså utgav han några små skrifter om åtskilliga fabriksalster, som han tillverkat, och som man i Egenrättfärdighet kallade *gudsfruktan, allvar, bön* m. fl. Dessa voro ofta

till det utvärtes anseendet förvillande lika med de trosfrukter av samma namn, som man såg i Evangelium. Men med all denna likhet voro de dock till *väsendet* och *arten* betydligt olika, varför de i Evangelium gällde såsom falska varor. I Egenrättfärdighet däremot hade de stort anseende och höllos i mycket värde.

Därjämte utgav Agarsson en tidskrift, däri han sökte visa, att Immanuel just i den avsikten visade sig så onådig emot innevånarna i Evangelium samt undandrog dem sin hjälp och gjorde dem utfattiga, på det de skulle hållas i oro, tills de finge ögonen en gång öppna över nödvändigheten att flytta till Egenrättfärdighet. Att sådant, talat och skrivet av en sådan man, skulle både höras och läsas med största begärlighet, var klart, och man började snart räkna honom till fäderna. Oerhört var det förtroende, han tillvann sig. Allt, vad han sade eller skrev, var mästerligt, trosstärkande och uppbyggligt, sade man. I det längsta ville han dock hålla fast, att det var möjligt för en invånare i Evangelium att få komma till Helighet, ehuru hans verk först måste uppbrännas såsom hö och strå. Därtill plägade han såsom ett exempel anföra mor Enfaldig, som han trodde var hemma hos Justus. Och så länge Agarsson var av denna övertygelse samt talade och skrev i enlighet därmed, så trodde hela staden så ock. Men när tankarnas följdriktighet och vördnaden för den rätta läran drev honom till att i mor Enfaldig endast se ett förfärande exempel av Beelzebuls djuphet, så ändrade ock de andra sin övertygelse. Dock må man erkänna, att hans beskrivning dels på mor Enfaldig, dels på själva staden Evangelium och i synnerhet på det kvarter, som hette Syndernas Förlåtelse, drevo många trötta fabriksarbetare dit för att söka ro för sina återstående dagar.

Men de, som lyssnade till Agarssons varning, önskade av allt hjärta, att de icke någonsin måtte bliva så bedragna som dessa, vilka vore föremål för allmänt medlidande och ömkan.

Emellertid voro Agarssons missöden ännu ej slut. Hans avfärd från Evangelium ävensom de underrättelser, man där genom resande från Egenrättfärdighet fick om honom själv och hans nya verksamhet, hade satt hela staden Evangelium i bestörtning. Mor Förlorad underrättade Immanuel om allt. Han sände genast till sin fader Justus Allsvåldig bud med underrättelse om sakens förlopp. Han blev förtörnad men ville dock ännu hava tålamod och vänta. Tiden gick — flere år — och allt förblev, som det var. Då kallade Justus Allsvåldig en dag in sin trotjänare Moses. När han kom, sade herr Justus:

»Du känner Adamsson?»

»Ja, nådige herre, det är ju han, som av Immanuel fått namnet Abrahamsson?»

»Ja, just han! Han kallar sig nu för Agarsson och bor i staden Egenrättfärdighet. Nu har han börjat leva på egen hand, slagit upp eget hushåll och söker genom en fabrik samla sig skatter. Gå till honom med denna räkning och fordra ögonblicklig betalning!»

»Som min nådige herre befaller», svarade Moses och avlägsnade sig.

Agarsson satt på sitt kontor tyst och sluten, och man kunde se, att inom honom rådde ett hemskt tillstånd. Vid hans sida låg hans hustru med ansiktet undangömt i en näsduk, som var genomvåt av de strida tårarna. Vad var orsaken? Jo, ett förfärligt missöde. Medan Agarsson tog sig en middagslur vid den ovannämnda källan Självberömmelse i lustparken, hade eld brutit ut

i hans fabrik. När man observerade den, hade den redan utbrett sig så, att det var omöjligt att tänka på släckning. Förfärligt rasade den och lade inom kort den sköna fabriken i aska. Medan man och hustru sutto försänkta i sorg över denna ömkansvärda tilldragelse, knackade det hårt på dörren.

»Stig in!» ropade Agarsson med darrande röst, och hans ansikte började åter ljusna. Ty han tänkte, att det möjligen var Immanuel, som förr plägat komma honom till hjälp i hans svåra omständigheter. Men till sin stora fasa kände han i den inträdande igen en person, som han nu allraminst önskade se i synen. Det var Moses. Bävande mottog han brevet och läste för sin hustru följande hårda ord:

»Outtröttligt var mitt tålamod med dig, den tid du bodde i min heliga stad Evangelium; och så länge du ingenting hade, fick du, trots alla dina skulder, genom min son Immanuel vara under en ständig och orubblig nåd. Allt, vad du skyldig var, gav jag dig till. Men nu, då *du* tröttnat vid min kärlek samt funnit för gott att flytta till Egenrättfärdighet, där taga annat namn och slå upp eget bo för att samla rikedom, så fordrar jag, att du vid faran av evigt fängelse genast betalar din skuld, 10,000 pund!

Helighet på vredens dag.

Justus Allsvåldig.»

Agarsson mindes för väl sin fängelsetid, för att här börja leka med sin herre igen. Med sin arma hustru rusar han ut till den port, varigenom han var inkommen till denna olyckliga stad, och begiver sig åt Evangelium till. Men som vi minnas, var Förbättringsvägen svår. Nu funnos ej ens några oxar att tillgå. Därtill regnade

det, så att vägen var gyttjig och slipprig. Det började ock mörkna. O, den olycklige mannen! Huru skulle han bära sig åt? Han ansträngde sina yttersta krafter, så att han varje ögonblick var nära att digna. Till slut gick han vilse. Han måste stanna. Hans hustru brast i förtvivlans gråt. Hans eget hjärta var alldeles för beklämt för att kunna gråta.

Nu hade den arme mannen snart varit alldeles förlorad, om ej den tjänstvillige *Nödrop* just i rätta ögonblicket kommit tillstädes. Som en blixt flög han av till Immanuel för att omtala hela eländet. Svettig och flämtande av matthet rusade han in, så trasig han var, utan att fråga sig för, men framkommen till Immanuel orkade han ingenting säga, utan föll ned för hans fötter under tunga suckar. Utfattig Tro, som följde honom efter, ansattes under vägen av Tvivel, som sökte hejda honom.

»Vart ämnar du?» frågade han.

»Till Immanuel; hindra mig icke!»

»Men besinna dig då! Den som sår i köttet, han skall av köttet uppskära förargelse. Agarsson har själv kastat sig i fördärv, och nu får han bära följderna av sitt beteende.»

Tro blev likblek av förskräckelse och darrade som ett asplöv.

»Men Immanuel har ju sagt...» stammade han.

»Sagt!» avbröt Tvivel, »vad? Jo, att för dem, som en gång smakat nåden, men avfallit, ej mer någon nåd står åter, utan endast en förskräcklig domens förbidan och eldens nit, som skall förtära motståndarna.»

Tro stod alldeles svarslös, och Tvivel fortfor:

»Immanuel låter icke gäcka sig. Abrahamsson hade kunnat för tid och evighet vara lycklig och salig, om

han stannat i Evangelium. Men genom sitt antagna namn Agarsson har han brännmärkt sin själ och blivit ett fasaväckande exempel på Allsvåldigs hämnande rättfärdighet. O, det är gräsligt att falla i hans händer! Men det är självförvållat, och 'som man bäddar, så får man ligga', säger ett ordspråk.»

Vad som nu blivit av den arme Tro, är ej lätt att säga, om icke magister Trogen kommit tillstädes. Utfattig Tro höll på att dö av ångest, men han uppmuntrade honom med några kraftiga språk ur Guds ord, så att han kunde fortsätta sin väg, ehuru svag och darrande. Dock gav sig icke Tvivel ännu.

»Vem vet!» utropade han, »om icke Agarsson är bestämd till förtappelse!»

Dessa ord hade ofelbart bragt den eländige Tro om livet, om icke magister Trogen hade mött dem med det svaret:

»Immanuel vill, att alla människor skola varda frälsta.»

Därmed kom då Utfattig Tro fram till Immanuel men var så vanmäktig, att han dignade ned redan vid dörren och kunde av svaghet ej vidare röra hand eller fot, så att somliga trodde, att han lupit ihjäl sig. Emellertid förstod Immanuel genast, varom fråga var. Han skyndade till stället och förde den halvdöde Agarsson på den ovan omtalade vägen *Misströstan** tillbaka in i staden Evangelium, där han återgav honom hans nya namn Abrahamsson och hade honom åter in i det gamla bekanta rummet Syndernas Förlåtelse. Här låg han nu sjuk och eländig, den förnämligaste bland syndare.

* Genom misströstan på nåden kom han in i självförbättring och egenrättfärdighet; genom misströstan på allt eget varande och görande kom han åter till tro på evangelium och frid.

»Till slut gick han vilse» (se sid. 211).

»O», suckade han, »jag arma varelse! Vad skall det varda av mig? Ack, om mor Enfaldig nu vore kvar!»

Då hörde han snyftningar från en annan säng. Han lyssnade, hans hjärta började klappa hårdare, han tyckte sig känna igen den rösten. Hans uppmärksamhet stegrades, och han hörde:

»Mitt levande är förtärt av bedrövelse och mina år av suckande; min kraft är genom min missgärning förfallen, och mina ben äro försmäktade.»

Abrahamsson kunde ej hålla sig stilla längre. Han for upp och lopp till den säng, varifrån denna vemodiga klagan kom. Där låg den förr bekante, nyss till Evangelium återkomne Fördärvad. Och där lämna vi nu Abrahamsson en stund, medan han gråter ut, och den glada nyheten om hans återkomst löper såsom en eld omkring och upprör hela staden till tack och lov. Vid hans möte med Fördärvad var ingen mer än mor Förlorad och Utfattig Tro närvarande, och de försäkrade, att ett sådant möte ej var möjligt att beskriva.

Genast underrättade Immanuel sin fader om, huru allt avlupit. Och där vart stor glädje i staden Helighet.

Den, som dock fröjdades allramest, var Justus Allsvåldig själv. Han lät till följd av denna glada tidning bud gå ut i hela staden, att det skulle bliva en stor fest för den återfunne Abrahamssons skull. Med jubel samlades alla omkring hans tron. Det var, som visste man ingenting mer att tala om än Abrahamssons räddning. Lovsånger klingade till Immanuels ära, och man var allmänt ense därom, att detta var en av de härligaste fester, man någonsin haft i Helighet, och det därför, att Abrahamsson så ofta varit på villospår men lika ofta blivit återsökt och återfunnen. Detta ansåg man bevisa en

bottenlös kärlek och ett gränslöst tålamod. Man tyckte sig genom denna händelse hava fått blicka ett stycke djupare ned i Justus Allsvåldigs hjärta.

Härvid får nu ej förglömmas, att bland alla de röster, som deltogo i lovsången, funnos få, som voro så klara som mor Enfaldigs. Hon hade enligt Immanuels löfte nu blivit befriad från den bekymmersamma växten, som hon led av, medan hon bodde i Evangelium. Och vid hennes sida hörde man den ljudeliga rösten av ännu en annan bekant person, som i denna berättelse varit känd under namnet Sjunken. Han och några andra sjöngo en stämma för sig. De sjöngo icke alla orden utan endast första och sista ordet i varje vers. Alla verserna började med ordet *Nåd.* När det kom, då föllo de in med full hals och slogo på stora trummor. Sista ordet i varje vers var *Ära.* När kören kom till detta ord, då föllo de åter in, som om de varit utom sig, och deras röst var såsom dånet av ett stort vattenfall.

När det nu led på tiden, och man i Helighet fruktade, att Abrahamsson skulle göra sig skyldig till ännu flera felsteg, om han längre fick vara, där han var, så sände Justus, för att befria honom från den sorgliga möjligheten att alldeles komma bort, ett bud till Immanuel, att han skulle föra Abrahamsson hem. Med bävan hörde Abrahamsson detta bud, ty alla hans förvillelser förekommo honom nu så stora, att han fruktade, det kallelsen endast avsåg hans slutliga dom och bortkastande. Immanuel försökte trösta honom; och väl trodde han ej, att Immanuel ville narra och bedraga honom; men han fruktade ändå och föll i samma feber, som mor Enfaldig hade haft på slutet. Emellertid befallde han sig med tårar i Immanuels händer, vilken förde honom genom en djup mörk dal, som kallades *Dödens dal.*

»Vart bär detta hän?» frågade han förskräckt.

»Till Helighet», blev svaret.

»Men huru är det möjligt?»

»Därför att *jag* sagt det.»

Abrahamsson teg, men nog undrade han, hur det gick, ty besynnerligt såg det ut. Han knäppte sina händer hårt om Immanuels hals, och till svar slog Immanuel sina armar tätare om hans midja.

Så kom han fram till porten. Här såg Abrahamsson *Evangelist* i förtvivlan irra utanför muren.

»Varför går du ej in?» frågade han.

»Ve, ve, jag får icke!» blev det hemska svaret.

»Ja, men du var ju alltid from, predikade väldeligen och förde genom din trogna bön och ditt trägna arbete mången in i Evangelium.»

»Ja, det är sant, och mor Enfaldig, som nu är inne, var en bland dem, till vilkens räddning jag fick vara ett medel. Nu fröjdas hon, jag måste förtvivla i evighet.»

»Ack, varför?»

»Jo, jag levde en lång tid lycklig i Evangelium, men o ve! jag började fatta behag till mig själv och söka en egen ära. Jag övergav Evangelium och flyttade till Egenrättfärdighet. Där förgat jag den första kärleken och blev allt mer och mer förblindad. Så kom bud efter mig. Med stor frimodighet utropade jag: 'Jag har kämpat en god kamp, jag har fullbordat loppet, nu är mig förvarad rättfärdighetens krona', men när jag kom dit, fann jag mig förfärligt bedragen.»

Abrahamsson skälvde och böjde sitt huvud ned mot Immanuels bröst. Nu kommo de in, och huru Abrahamsson fick det i Helighet, det är ännu ej uppenbart, men de, som själva komma dit, skola få se det. Gud hjälpe oss alla genom sin son Immanuel!

Den som håller sig till gärningar, honom tillräknas lönen icke efter nåd, utan efter skyldighet. Men den som icke håller sig till gärningar, utan tror på den som gör den ogudaktige rättfärdig, honom tillräknas hans tro till rättfärdighet. Amen.

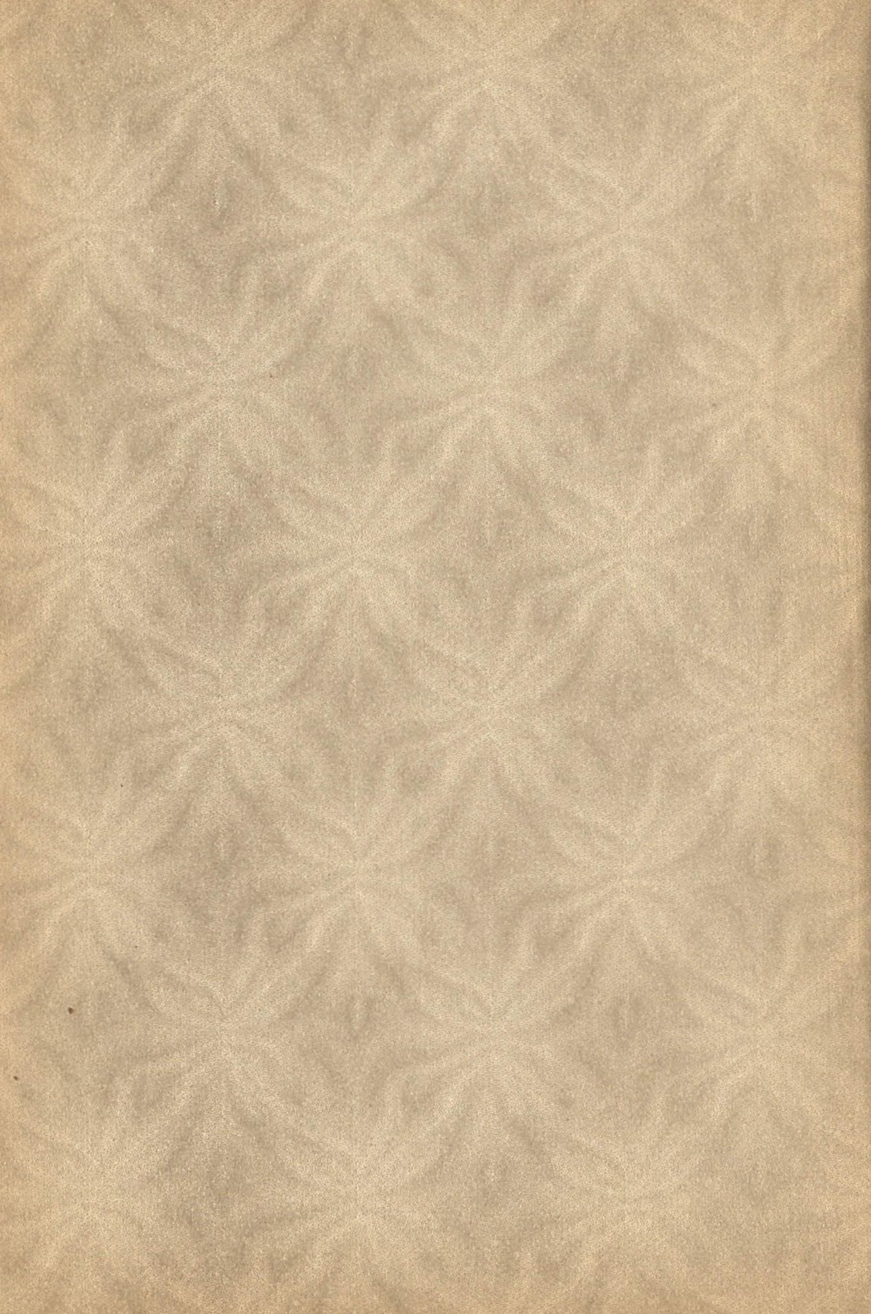

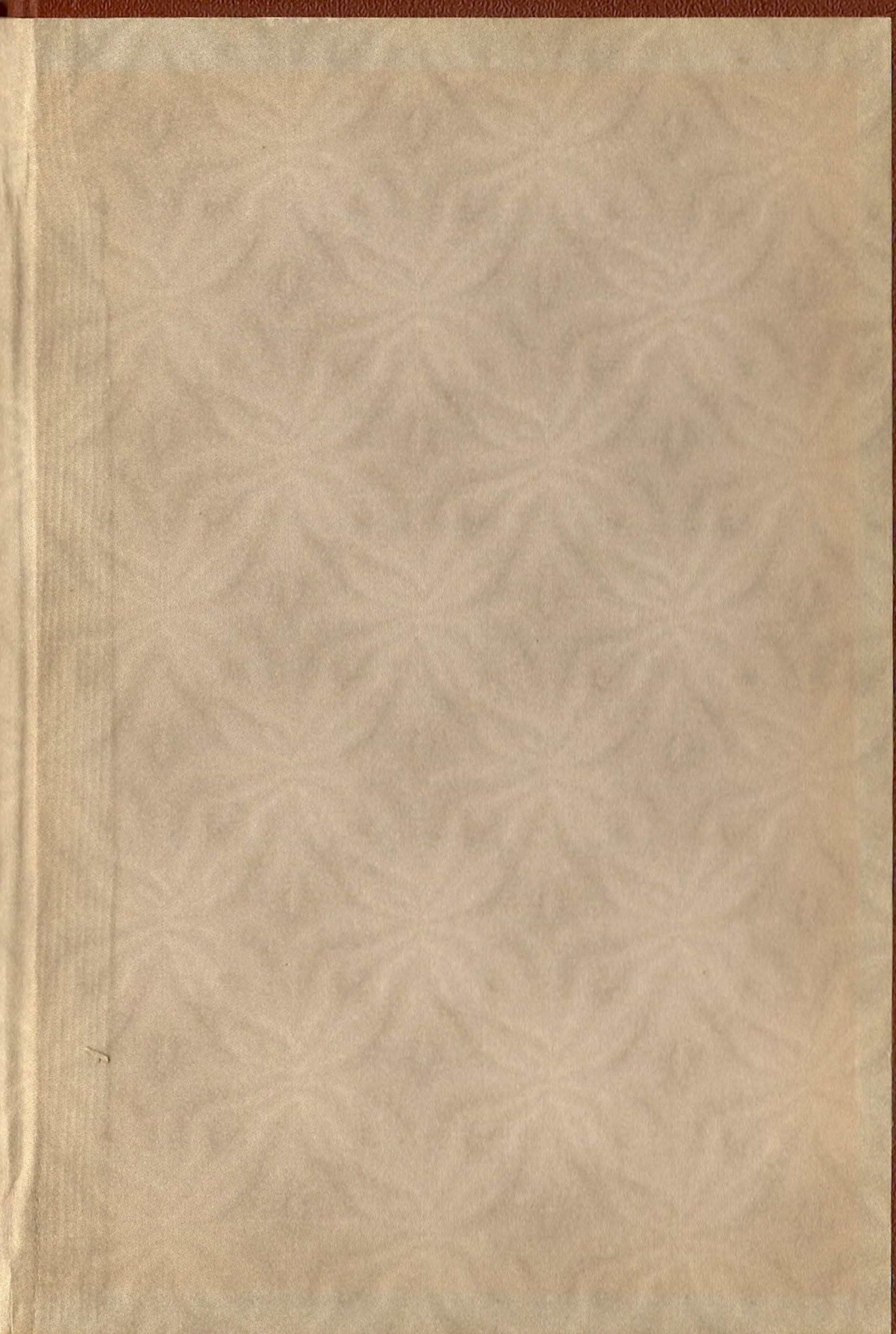
INNEHÅLL.

ILLUSTRATIONER.

WALDENSTRÖM

BRUKSPATRO
ADAMSSO

